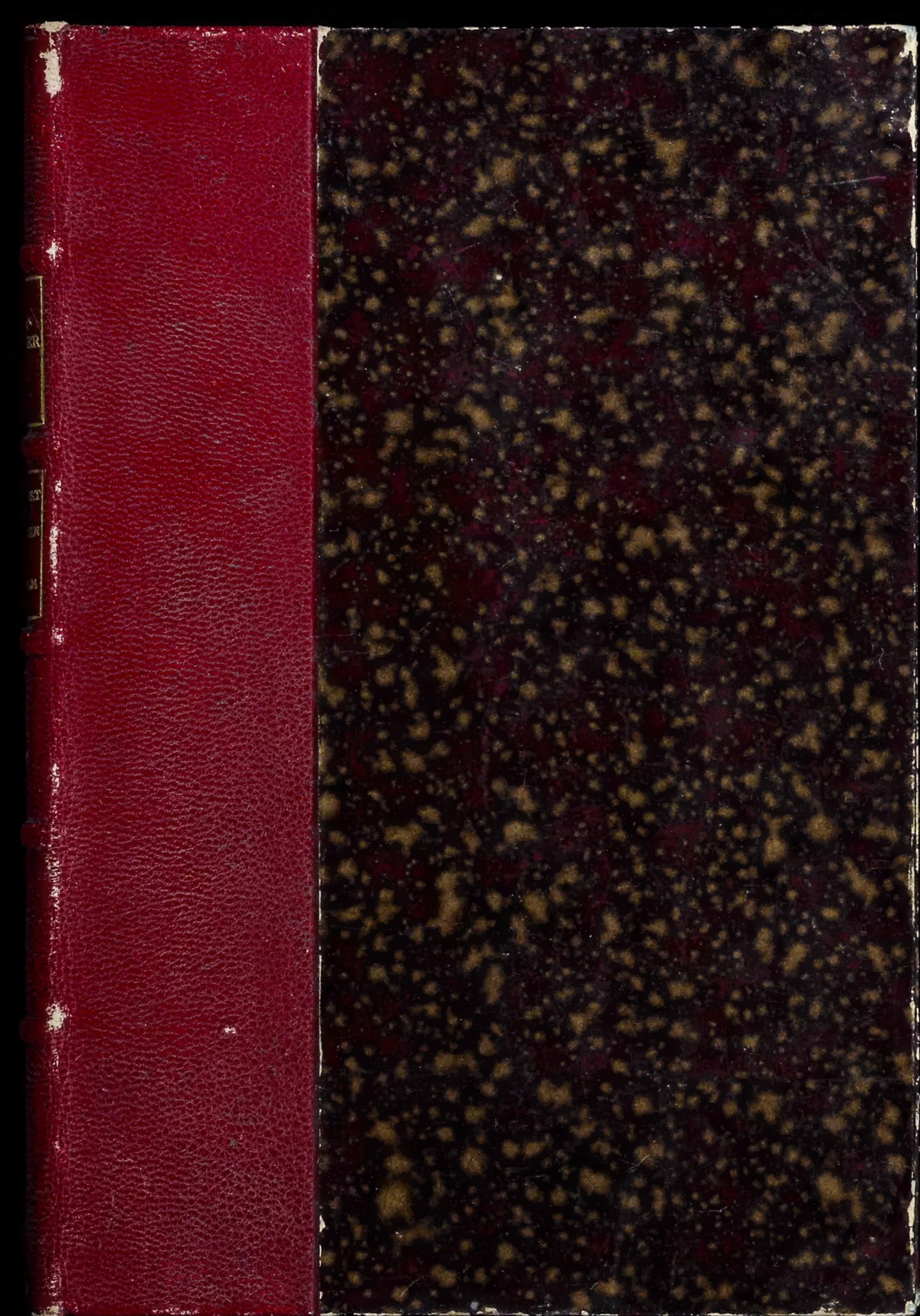

Monsieur le Baron J. de Baye
hommage de l'éditeur.

ORIENTALISTKONGRESSEN

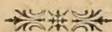
I STOCKHOLM-KRISTIANIA

SKILDRINGAR FRÅN UTLANDET

UTGIFNA

AF

K. U. NYLANDER

UPSALA
AKADEMISKA BOKHANDELN

ORIENTALISTKONGRESSEN

I STOCKHOLM-KRISTIANIA

NÅGRA SKILDRINGAR FRÅN UTLANDET

UTGIFNA

AF

K. U. NYLANDER

FIL. D:R, DOCENT I SEMITISKA SPRÅK
VID UPSALA UNIVERSITET

UPSALA 1890
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTR.-AKTIEBOLAG.

INNEHÅLL.

INLEDNING.

Den stora VIII:de internationella orientalistkongressen, hvilken redan genom sina förberedelser satte så många krafter i rörelse här i Norden, och som under de dagar den varade i så hög grad upptog den allmänna uppmärksamheten både inom- och utomlands, är visserligen numera sedan några månader endast ett minne, men ett minne af det slag, som icke blott deltagarne med tacksamhet och saknad återkalla för medvetandet, utan till hvilket hvarje fosterlandsvän i de båda brödralanden med tillfredsställelse kan låta sina tankar gå tillbaka.

Ty huru mycket man än beredde sig på densamma och huru mycket än tidningarna hade att på förhand förtälja, var det liksom om man icke riktigt trodde, att stormännen på den orientaliska forskningens vidt skilda områden skulle i så stort antal, som det sades, stämma möte i våra nordligt belägna hufvudstäder, och först, då kongressen redan var i gång och man såg de väldiga dimensioner den antagit, kunde man rätt fatta dess storslagna karaktär och hvilken betydelse den hade för att göra våra aflägsna land kända i den vida världen.

Ty storartad var denna kongress i sanning och det i alla afseenden: genom de många regeringar och de i vida kretsar utbredda vetenskapliga samfund, som hit sändt sina ombud, genom mängden af lärde inom den orientaliska forskningens alla brancher, hvilka på vår konungs inbjudning här samlats, genom de oväntadt rika och värdefulla bokskatter, de förde med sig, genom det

ovanligt stora vetenskapliga material, som sektions-förhandlingarne företedde, och slutligen — vi kunna med stöd af utländingarnes omdöme säga det — genom det mottagande, som konung och folk med enade krafter sökte att i det yttre bereda dessa fräjdade gäster, och hvilket dessa med tacksamhet syntes uppskatta.

Den storartade anslutningen till kongressen framgår tydligast af några siffror, som tillika visa dess numerär i förhållande till sina föregångare.

Tjugotvå regeringar hade uppdragit åt tillsammans 46 lärde att representera dem på kongressen (schahen af Persien hade såsom bekant är sändt en särskild ambassad), dessutom hade lika många universitet och 24 lärda samfund utsett delegerade i ett stort antal, så att de officiella ombuden voro vid denna kongress flera än vid någon föregående.

De anmälda deltagarne uppgingo inalles till 716, af hvilka 506 voro från utlandet, 66 från Norge och 144 från Sverige. I detta antal[1]) inberäknades då äfven 48 utländska och 14 svenska damer. Närvarande voro emellertid endast 320 utländingar, och af lätt förklarliga skäl var blott ett fåtal norrmän med i Stockholm, liksom ett mindre antal svenskar i Kristiania. Likväl öfverstiga dessa siffror i hög grad dem, som de förut hållna kongresserna företett: för att blott anföra de 3 sista af dessa må nämnas, att kongressen i Berlin (år 1881) hade 296 anmälda och 189 närvarande, däribland 117 tyskar, den därpå följande (i Leiden 1883) hade 454 af de förra och 220 af de senare, däribland 160 nederländare, och den sista (i Wien 1886) visade med samma fördelning siffrorna 424 och 228, däribland 117 österrikare. De öfriga föregående kongresserna

---

[1]) Häri ingå äfven 16 bibliotek eller vetenskapliga samfund, hvilka låtit anteckna sig såsom medlemmar och betalt afgiften för att erhålla acta, men icke de personer, som uttagit biljätter för tillträde till sektionsförhandlingarna.

torde ej behöfva upptagas. Endast det af närvarande utländingar representerade antalet (320) är nära en half gång till så stort, som motsvarande vid de föregående kongresserna, och om man tillägger svenskar och norrmän, så är det (530) mer än dubbelt så stort. Också hade 28 land bidragit till detta stora antal, och räknar man t. ex. Algier, Syrien och de särskilda länderna i Tyskland för sig, så går denna siffra betydligt öfver 30 [1]).

Äfven det vetenskapliga material, som vid denna kongress erbjöds genom föredragen i de särskilda sektionerna, var ungefär hälften större än vid någon af de föregående. På förhand hade inalles 106 föredrag anmälts, men i verkligheten höllos dessutom ett 20-tal, så att de tillsammans uppgingo till omkring 130, under det att de anmälda föredragen i Berlin voro 50, i Leiden 70 och i Wien 64, och att dessa föredrag i allmänhet äfven till kvaliteten på intet sätt voro underlägsna dem, som hållits vid föregående kongresser, därför innebära de uppträdandes namn tillräcklig borgen.

De bokgåfvor, som med anledning af Orientalistkongressen samlades till norden, gingo både till antal och värde långt öfver förväntan, tillsammans omfatta de f. n. omkring 3,500 volymer, men blifva ännu flera, emedan många gifvare lofvat sända fortsättningen af sådana arbe-

---

[1]) De utländska deltagarne voro fördelade på 25 länder sålunda (siffrorna inom parentes ange närvarande):

England 85 (66)	Ryssland 26 (18)	Persien 4 (4)
Tyskland 81 (72)	Turkiet 28 (6)	Portugal 4 (4)
Italien 49 (10)	Danmark 19 (18)	Belgien 4 (1)
Frankrike 41 (19)	Finland 13 (11)	Japan 3 (2)
Nederländerna 39 (17)	Indien 11 (6)	Grekland 2 (1)
Österrike-Ungern 36 (30)	Schweitz 8 (4)	Siam 2 (1)
Förenta Staterna 36 (16)	Egypten 7 (4)	Spanien 3

samt 1 från hvartdera af Abessinien, Brasilien, Columbia, Rumänien och Serbien.

ten, som till kongressen blott delvis utkommit, och oaktadt H. M. Konungen, till hvilken dessa bokskatter skänktes, behållit en del för egen räkning, och öfver 500 arbeten blifvit gifna till Kristiania, kan man dock utan öfverdrift säga, att Upsala universitets bibliotek genom denna tillökning blifvit ett af de bäst försedda i Europa med afseende på de senaste årtiondenas orientaliska litteratur. Ty samlingen består icke blott af språkvetenskapliga arbeten och orientaliska texter utan innehåller äfven ett stort antal verk, som handla om Orientens historia, topografi, etnografi, arkeologi, religions- och kulturhistoria[1]). En stor del af dessa verk äro tillika utstyrda i verkliga praktband, i hvilka de särskilda bokbinderifirmorna velat göra sitt bästa[2]). Att sätta ett materielt värde på boksamlingen är emellertid omöjligt, ty där finnas åtskilliga verk, som knappast kunna betalas med penningar, under det andra vid en bokauktion naturligen skulle vinna föga efterfrågan. Dock har jag hört totalvärdet uppgifvas ända till 50 à 60,000 kr.

Var kongressen sålunda i sig själf storartad genom den talrika anslutningen utomlands till densamma, så blef den, vi våga säga det, ej mindre storslagen genom den högtidlighet, som densamma erhöll i följd af sin höge Protektors medverkan, och genom det mottagande, som konung och folk å sin sida sökte bereda dessa gäster. I korthet sagdt: liksom ingen kongress förut haft så storartad karaktär som denna, så torde näppeligen på mycket lång tid en dylik kongress kunna i något land komma till stånd.

Sådant var det totalintryck, som under kongressen på flera håll uttalades, och det påstods till och med, att anledningen, hvarför ingen regering till nästa gång fram-

---

[1]) Jfr Bibliotekarien D:r C. Annerstedts uppsats i N. Dagl. Alleh. för 7 okt. 1889.

[2]) Ensamt bandet till ett arbete (Påfven Leo XIII:s jubileumspublikation) uppgifves kosta 1,000 francs.

stälde någon inbjudning väsentligen låg däri, att man ej ville utsätta sig för jämförelse med den nu i nordiska rikena hållna kongressen.

Tilläggas må, att denna kongress äfven var bland de betydelsefullaste, som egt rum, dels emedan han utgjorde det första egentliga försöket att åstadkomma en större sammanslutning och samarbete mellan Östern och Vestern, dels emedan det beslut om hans omorganisation, som vid densamma fattades, innebär en för kongressernas framtid vigtig förändring. Mycket kunde härom sägas, men det må vara tillräckligt att i detta afseende hänvisa till doktor Goldzihers framställning däraf i det följande (sidd. 36 f.). Det har också måhända för oss, nordbor, mindre intresse.

Vida mera intressant torde det för Nordens folk vara att, då denna kongress trots sin internationella karaktär genom den eniga samverkan mellan konung och folk från vår sida sedt erhöll en i viss mening nationell prägel, lära känna, huru den tedde sig för de utländska deltagarne och särskildt i hvad mån vi lyckades att genom gästfritt mottagande gifva dessa främlingar ett godt intryck från besöket i Norden.

Att de officiella talen vid kongressen öfverflödade af tacksamt erkännande, är bekant, så ock, att gästerna i enskilda samtal med oss yttrade sin belåtenhet, — det skall väl gå bra långt, innan en gäst till värden uttalar motsatsen —, men hvad sade dessa illustra främlingar till sina landsmän, hos hvilka deras ord väga så tungt, hvad sade de, då intet svenskt eller norskt öra fans i närheten?

På denna för oss, nordbor, särdeles intressanta fråga har visserligen ett och annat svar varit synligt i den inhemska pressen, refereradt från några utländska tidningar, men intet har varit tillräckligt för att gifva en sammanhängande bild af deras uppfattning, och dessutom förminskas värdet

af dessa svar betydligt därigenom, att allmänheten ej känner sagesmannen i det särskilda fallet.

Därför har utgifvaren trott det vara välkommet för mången att i svensk drägt lära känna några skildringar från utlandet, som allmänt bekanta, framstående deltagare i kongressen publicerat i sina hemlands tidningar eller annorstädes och som kommit utgifvaren tillhanda [1]. För att undvika för stor vidlyftighet eller omsägning har dock ett eller annat blifvit uteslutet, som ej direkt berörde kongressen, hvarjämte utgifvaren här och hvar ansett sig böra tilllägga en not till beriktigande eller förtydligande af lämnade uppgifter.

Först i raden hafva upptagits de målande bref, som d:r *Eberhard Nestle* i Ulm, en bekant, särdeles på det syriska området framstående filolog, införde i den ansedda Würtembergertidningen »Schwäbischer Merkur» under kongressens lopp; genom sin noggranna tidsföljd och fullständighet gifva de en god bild af det hela.

Vidare komma de stilistiskt fulländade uppsatser, hvilka d:r *Ignaz Goldziher,* en af vår tids förnämste arabister, som på kongressen erhöll den ena guldmedaljen, infört i det inflytelserika ungerska organet »Pester Lloyd» under och närmast efter kongressen, och hvilka i stora drag skildra densamma och dess betydelse från en mera allmän synpunkt.

Därpå följer i ordningen den kortare men ej mindre intressanta framställningen af kongressen, som den berömde sanskritisten professor *Albrecht Weber* i Berlin, en af presidenterna i ariska sektionen, låtit införa i den bekanta Nationalzeitung i Berlin för 29 September.

Vidare kommer en äfvenledes kortare men väl skrifven öfversigt, författad af den såsom arabisk filolog syn-

[1]) Naturligen kan denna brochyr ej göra anspråk på att innehålla *allt,* hvad utländingarne i denna sak möjligen uttalat i tryck.

nerligen framstående professor *M. J. de Goeje* från Leiden, hvilken på kongressen bl. a. var holländska regeringens representant och konungens gäst; hans uppsats är separataftryck ur den i Holland utgifna ansedda tidskriften »De Nederlandsche Spectator» N:o 38.

Härtill ansluter sig en från sin synpunkt intressant italiensk skildring af Jesuiter Patern *Cesare de Cara*, redaktör af den bekanta vetenskapliga romerska tidskriften »la Civiltà Cattolica» och känd såsom en särdeles lärd man, hvars specialitet är Egyptens historia. Han var särskildt hitsänd för att representera den hel. Stolen, och hans uppsats är införd i ofvannämda tidskrift 16 Nov. 1889.

Därpå följa några utdrag ur den franska brochyr, som baron *de Baye*, på kongressen ombud för åtskilliga lärda sällskap i Frankrike, publicerade i Paris strax efter kongressens slut. Författaren, som är etnograf och arkeolog, men icke egentligen orientalist, har i sin med H. M. konungens porträtt försedda skildring, redogjort äfven för några föredrag, hvilka i korthet här blifvit återgifna.

Sedan kom mig tillhanda äfven en skildring från England, författad af den bekante d:r *R. Rost*, delegerad för India Office, och införd i den ansedda tidskriften Trübner's Record för Nov. Den innehåller jämte H. M. Konungens porträtt och kortfattade biografi en god öfversigt öfver kongressens förlopp och har dessutom referat af ett antal föredrag, hvaraf det vigtigaste här blifvit upptaget. Härigenom beredes nämligen ett för mången kanske välkommet tillfälle, att redan nu lära känna något af de i sektionerna förda vetenskapliga förhandlingarna, till dess de officiella acta hinna tryckas, hvilket man, att sluta af de föregående kongresserna, ej kan vänta förrän efter något års förlopp[1]).

[1]) Ensamt de på österländskt språk nu hållna anförandena uppgifvas fylla en hel volym, hvilket förut icke förekommit.

Slutligen kom från den välbekante prof. *Max Müller* i Oxford en skildring, afsedd för en illustrerad engelsk tidning, men som i manuskript benäget öfversändes. Närmast nedskrifven af professorskan Max Müller måste den anses uttrycka äfven den berömde forskarens uppfattning af kongressen, och efter de föregående referaten torde en skildring med den personliga färg, som en qvinlig penna gärna medför, icke vara ovälkommen. Desto mera är det att beklaga, att det förut hårdt anlitade utrymmet här möjliggjort endast ett sammandrag af den väl skrifna, intressanta skildringen.

I sista rummet hafva införts några på sanskrit författade och förut härstädes otryckta idyller af Gaikwarens af Baroda ombud, den indiske Braminen *H. H. Dhruwa*, distriktsdomare i sitt hemland, hvilken vid kongressen med rätta tilldrog sig så mycken uppmärksamhet både för sin lärdom och sin älskliga personlighet. Doftande af indiska poesiens tjusande behag visa de, huru en veritabel österländing uppfattat kongressen och dess mottagande af Sveriges och Norges folk [1]).

---

[1]) P. S. Under tryckningen af föregående kom mig till handa den protest, som ett antal franska och engelska orientalister afgifvit och som äfven blifvit omnämd i några svenska tidningar. Då den emellertid synes rikta sig mera emot de på kongressen af utländingarne själfva fattade besluten än beröra det sätt, hvarpå kongressen mottogs i Norden, så ligger den egentligen utom planen för denna brochyr, hvarför dess blotta omnämnande här må vara tillräckligt, isynnerhet som den af framstående kongressdeltagare både från Skandinavien och utlandet redan blifvit kraftigt bemött.

Utgifvaren.

Orientalistkongressen i norden[1]).

(Af Eberhard Nestle.)

Den internationella orientalistkongressen sammanträder i år för åttonde gången. I Europas hufvudstäder har denna kongress hittills hållit sina sammankomster: i Berlin, Wien, London, Paris, Petersburg, Florens och Leiden[2]). Men aldrig hafva tidningarna redan före dess öppnande haft så mycket att förtälja om kongressen som denna gång, då den skall samlas i den fjärran norden, i Stockholm och Kristiania. Också har aldrig förr så lång tid varit anslagen åt kongressen; den kommer att arbeta från den 1 till 12 September, och konungen af Sverige och Norge har personligen mottagit hederspresidiet. Lifligt intresserad för orientaliska forskningar, har han redan för längesedan stiftat tvänne pris, som komma att utdelas vid första sammanträdet. Från Stockholm, där kongressen först sammanträder, skall den flyttas till Kristiania och sedan till Göteborg, så att tillfälle erbjudes medlemmarne att äfven besöka de vackraste delarna af de nordiska rikena och njuta af den nordiska gästfriheten.

För första gången komma äfven de flesta europäiska och orientaliska regeringar att officielt representeras genom särskilda delegerade, och åtskilliga af de mest framstående lärde skola därvid vara konungens personliga gäster, såsom t. ex. vår landsman Dillmann från Berlin. Ensamt *die Deutsche*

[1]) Öfversatt från tyskan. *Utg.*

[2]) Första kongressen hölls i Paris 1873, andra i London 1874, tredje i Petersburg 1876, fjerde i Florens 1878, femte i Berlin 1881, sjette i Leiden 1883, sjunde i Wien 1886. *Utg.*

Morgenländische Gesellschaft räknar för närvarande öfver 400 ordinarie medlemmar, hvilka äro spridda i alla länder[1]); och *The American Oriental Society* har utom korresponderande och hedersledamöter öfver 200 ordinarie medlemmar; en jämförelsevis stor del af dessa skall, enligt hvad jag har mig bekant, personligen infinna sig, från Sydamerika t. ex. kommer å brasilianske käjsarens vägnar hans vetenskapligt bildade privatsekreterare, vår landsman d:r Seybold.

De hittills hållna kongressernas och deras sektioners förhandlingar bilda redan en rätt ståtlig rad af volymer, och det är att vänta, att denna kongress äfven i vetenskapligt afseende icke skall komma att stå tillbaka för sina föregångare. Hittills äro fem sektioner bildade: en semitisk, (hvilken åter sönderfaller i två underafdelningar: Islams språk och litteraturer och de öfriga semitiska språken), en arisk, en afrikansk, omfattande Egypten, en central- och östasiatisk och slutligen en malajisk-polynesisk. Enligt programmet äro vid de allmänna sammanträdena engelska, franska, tyska, italienska, latin och österländska språk tilllåtna såsom officiella språk, men vid sektionssammanträdena kunna äfven andra få användas.

Redan på vägen till Stockholm visade det sig för eder brefskrifvare, hvilka vidsträckta kretsar kongressen denna gång intresserar. På biblioteket i Berlin sammanträffade han med en kollega, som var på väg till kongressen från Förenta staterna, och på den danska ångbåten mellan Kiel och Korsör undrade alla resande, hvad det var för besynnerliga passagerare i sidenkaftan och brokig turban, hvilka i dessa farvatten säkerligen äro ganska sällsynta. Det var scheik Mahmud och scheik Hamza med tvänne följesla-

---

[1]) Hela antalet ledamöter under sällskapets snart femtioåriga tillvaro uppgår till 1132.

gare, hvilka från muhammedanska universitetet i Kairo rest öfver Paris, London och Leyden till Köpenhamn och Stockholm. Vid samma tillfälle befann sig på fartyget en tysk assyriolog [1]) på väg från London, hvilken ämnar delgifva kongressen några nyligen dechiffrerade kilskrifter, som denna gång äro af vigt icke genom sin ålder, utan genom sin ungdom, enär de bevisa, att denna primitiva skrift var bruklig ända in i Xerxes' tid, ja ända in i andra århundradet före Kristus. Och i den första danska tidning, som föll i eder brefskrifvares händer på fartyget, anmäldes en bok, som kommit till stånd genom samarbete mellan vår landsman Euting i Strassburg och en rabbin Simonsen i Köpenhamn, nämligen en beskrifning af de skulpturarbeten och inskrifter från Palmyra, som finnas i glyptoteket på Ny Carlsberg. Lyckligtvis förde vägen i Köpenhamn förbi förlagsbokhandeln och gaf sålunda anledning att köpa boken och besöka samlingen; eljes hade eder brefskrifvare i likhet med de flesta andra resande gått miste om besöket i en af de vigtigaste samlingar, som finnas i och omkring Köpenhamn [2]).

Enligt hvad de svenska bladen berätta, äro hittills såsom deltagare i orientalistkongressen anmälda: 422 utländingar, 44 norrmän och 83 svenskar; därtill komma 34 utländska och 10 svenska damer [3]). Isynnerhet tillkommer förtjänsten häraf grefve Carlo Landberg, svensk konsul i Alexandria, hvilken på tisdagen skall gifva en stor fest i Grand Hôtels rum, vid hvilken konungen och kronprinsen

---

[1]) Författaren menar förmodligen J. N. Strassmaier, hvars föredrag i det följande sid. 16 omförmäles. *Utg.*

[2]) Förf. har här en intressant redogörelse för sitt besök i glyptoteket, som dock här icke torde behöfva upptagas, då den ligger utanför det egentliga ämnet. *Utg.*

[3]) Alla dessa siffror stego till sist betydligt högre, såsom synes af den i inledningen upptagna statistiska redogörelsen. *Utg.*

lofvat närvara, och allt kommer att få en så vidt möjligt orientalisk prägel. Sultanens delegerade, Ahmed Midhat Bej, som medför öfver 250 orientaliska arbeten för det blifvande nordisk-orientaliska biblioteket, skall redan hafva yttrat, att sultanen gärna skulle se, om nästa kongress samlades i Konstantinopel. Då finge man alltså tillfälle till en om möjligt ännu intressantare färd. Från Indien komma sex medlemmar, från Beirut kom häromdagen danske konsuln därstädes, Loytved, hvilken särskildt gjort sig förtjänt om forskningarna i Palmyra.

Stockholm den 31 Aug. Orientalistkongressen antager en icke anad utsträckning såväl med afseende på hvad som bjudes gästerna som hvad de föra med sig. Såsom en tacksamhetsgärd för det rent af utomordentliga intresse, som konungen hyser för kongressen, uppstod tanken att bilda ett nordiskt-orientaliskt bibliotek, och med en i viss mån storartad beredvillighet hafva de mest betydande bokhandlare och föreningar gått in därpå. Listan på de insända verken omfattar redan öfver 1200 nummer på nära 100 sidor och är ännu på långt när icke fullständig [1]. Främst i förteckningen står Brills bokhandel i Leyden med 80 verk, till en del af högt värde, sedan kommer Max Müller från Oxford med den ståtliga raden af arbeten, som publicerats af honom eller tillkommit på hans initiativ; jesuittryckeriet i Beirut sände öfver 20, alla i eleganta band; lika vackert inbundna och ännu talrikare äro de orientaliska tryckalster, som amerikanska missionstryckeriet och bibelsällskapet i nämnda stad framlagt; den rikaste gåfvan är från den indiske rajan sir Sourindro Mohun Tagore i

[1]) De färdigredigerade svensk-norska katalogerna upptaga 172 sidor utom bilagorna, af hvilka ensamt Landbergs gåfva upptager mer än 1000 volymer, och tillsammans uppgår hela biblioteket till i rundt tal 3500 volymer, men äro ännu icke alla komna, jfr inledningen. *Utg.*

Calcutta med öfver 200 nummer, däribland äfven många sanskrithandskrifter. Men äfven hvad tyska bokhandelsfirmor åstadkommit är rätt vackert och, betraktadt ur affärssynpunkt, ytterst värdefullt: från Hinrichs i Leipzig alla de dyrbara egyptiska och assyriska publikationerna af Brugsch, Dümichen, Delitzsch, öfver 70 nummer, från Reuther i Berlin öfver 20, Trübner i London bidrager med mer än 70, propagandan i Rom med 18 nummer; däribland är facsimileeditionen af den berömda vatikanska bibelhandskriften, hvilken ensam kostar flere hundra mark (Vatikanska biblioteket är dessutom särskildt representeradt). Från Nederländerna hafva kolonial- och inrikesministern skickat ansenliga gåfvor; från Würtemberg är den, som skrifver dessa rader, med en liten för kongressen tryckt skrift hittills den ende. Och dessa böcker äro nu allesammans tills vidare uppstälda i samlingsrummen i Riddarhuset, så att det, redan innan kongressen börjar, ingalunda saknas dragningskraft. Därsammastädes har nu äfven en lärd, hvars namn under den sista tiden varit ett af de mest omtalade, Nordenskiöld, utstält sina skatter i den semitiska sektionens sal, först och främst de äldsta kartorna öfver Asien och Afrika [1]). I samma sal har äfven en egyptisk mumie-sarkofag, som skall öppnas vid ett af sammanträdena, tillsvidare blifvit uppstäld. En vigtig gåfva af Nordenskiöld erhålla medlemmarne, nämligen katalogen öfver det af honom samlade japanska biblioteket, skrifven af Léon de Rosny, prof. vid l'École spéciale des langues orientales i Paris med inledning af markis d'Hervey de Saint-Denys och tryckt på Oskar Dicksons bekostnad i nationaltryckeriet i Paris. Ingen samling i

---

[1]) Där förekommer Ptolemæus i en mängd upplagor; jämte den romerska af 1478 finnas där båda Ulmupplagorna af 1482 och 86 och dessutom många andra; där fins vidare Livio Sanutos geografi (Venedig 1588), Berlinghieris (Florens 1478), Gastaldis världsspegel (Antwerpen 1593) m. fl.

världen kan berömma sig af att ega en sådan skatt som den, hvilken den berömde Vegaresanden samlat och införlifvat med kongl. biblioteket i Stockholm. Då Klaproth dog för 50 år sedan, ansågs det för ett évènement i den lärda världen, att 30 japanska böcker af hans kvarlåtenskap såldes på auktion; v. Siebolds berömda samling uppgick 1845 till 594 nummer och fördelades mellan Leyden och andra Europas bibliotek; men den nu föreliggande redan 1883 tryckta katalogen omfattar öfver 1000 nummer och skall blifva ett värdefullt minne af denna kongress, den första, som Referenten besökt.

Stockholm den 1 September. Om de yttre anordningarna för kongressen berättar jag med flit föga, ty hvad värde har det för en vetenskaplig församling, om uppgången till rummen för dess öfverläggningar är smyckad med de skönaste tropiska växter, med flaggor i alla nationers färger, med egyptiska sfinxer o. d., eller om en ofantlig gassol framför hotellet, där hedersgästerna bo, nattetid låter sitt ljus utstråla öfver böljorna? Detta är mer för den stora massan i hufvudstaden, som för öfrigt icke tröttnar att stå och gapa, om Fikr Effendi [1]) i sin fez och scheik Mahmud i sin fullständigt orientaliska drägt i ro röka sina cigarretter på Grand Hôtels hufvudbalkong. Dylika anordningar kunna lätt framkalla nationell afundsjuka. Så beklagar sig redan en fransman i en svensk tidning däröfver, att hans land i motsats till de andra representerades endast genom en gammal flagga, hvilket omöjligen kunde vara oafsigtligt.

Å andra sidan måste man dock medgifva, att dessa yttre anordningar äro förträffliga. Redan då jag satte foten på svensk mark, prunkade väntsalen i Malmö i en blomsterskrud, som framkallade allmän förvåning, och omedel-

---

[1]) Samme person, som förf. i det följande kallar Abdallah Pascha, hufvudman för den egyptiska deputationen. *Utg.*

bart därefter lemnade den från arkeologkongressen i Paris just då hemkomne riksantikvarien dr H. Hildebrand med den största älskvärdhet alla begärda upplysningar. I själfva Stockholm är sekretariatet outtröttligt verksamt; vackrare samlingsrum än *Riddarhusets* kan ej finnas. Den semitiska sektionen t. ex. har parterrsalen till sitt förfogande, i hvilken taflor i kroppsstorlek af alla svenska landtmarskalkar hänga; de gemensamma högtidssammanträdena vid kongressens början och slut hållas uti den i första våningen befintliga stora salen, som smyckad med alla den svenska adelns vapensköldar ända till 1866 mottog adelståndets församlingar.

Likaledes skola de väntade festligheterna öfverträffa allt, som någonsin bjudits. Strax på måndags afton är konungens fest på slottet Drottningholm, dit gästerna skola öfverföras på tre ångbåtar, och vid hemfärden skall ett fyrverkeri afbrännas, hvars like stockholmarne aldrig sett, så att polis och militär måste utkommenderas i större antal för att förekomma olyckshändelser, om publiken tränger ihop sig på de mot Mälaren brant sluttande klippstränderna för att beundra detta skådespel.

Själen i alla dessa förberedelser är grefve *Landberg*, som genom sin maka, född Gabriella von Hallberger är synnerligen nära förbunden med Würtemberg och en del af året har sin bostad i Stuttgart. Icke förgäfves innehålla de illustrerade tidningarna, t. ex. Ny Illustrerad Tidning, hans bild jämte porträtten af kongresspresidenten, nuvarande universitetskanslern och f. d. ministern P. von Ehrenheim och Max Müller från Oxford, en af våra mest förtjänte lärde. Måtte en gynnande sol, som nu efter långa mulna dagar strålar från den blåa himmelen, lysa öfver hela kongressen!

Stockholm den 2 Sept. Utomordentligt glänsande var redan gårdagens första réunion amicale i Grand Hôtels våning, hvilken föregick kongressens egentliga högtidliga öppnande i dag, och vid hvilken det serverades une légère

collation, såsom det hette i programmet, d. v. s. förfriskningar af alla slag från den svenska punschen till det bayerska ölet och allt hvad man kunde önska sig af kalla och varma rätter. Om någon ögonblicksfotograf befann sig bland de många hundra, som rörde sig i dessa praktgemak, kan jag icke säga; för en stilists penna eller en målares pensel hade de mest tilltalande grupper erbjudit sig. Allvarliga värdiga lärde med grått hår, inför hvilka de yngre uttalade sin tacksamhet, ifriga motståndare under lifligt samspråk förgätande allt annat omkring sig och efter en half timmes förlopp ännu sittande eller stående kvar på samma ställe, damer af alla nationaliteter och åldrar, semiter och antisemiter, jesuiter och protestanter, tyskar midt emellan ryssar och fransmän, de förstnämnde ögonskenligen öfvervägande till antalet: en utomordentligt tilltalande anblick för den, som första gången får besöka en sådan församling. Och efteråt, då man dragit sig tillbaka från festrummen, huru treflig var icke tyskarnes samvaro vid »pschorret» på Norrbro, där bekanta och obekanta voro tillsammans från nästan alla tyska fosterlandets tjugutvå universitet, och äfven sådana, som icke tillhöra något universitet, hälsades lika välkomna! Sju schwabare hafva ännu icke kommit tillsammans, men väl fyra, och räknar man äfven dem, som längre eller kortare tid varit i Schwaben, är det ännu flere.

Denna dag, då kongressen egentligen kommer att öppnas, lofvar att blifva vacker, och det nu utfärdade programmet innehåller öfver förväntan mycket, 24 föredrag i den islamitiska sektionen, 26 i den andra semitiska, 22 i den ariska, 19 i den afrikanska; t. o. m. för sektionen »Central-Asien och den yttersta östern» äro 11 föredrag anmälda, minst för den malajiska och polynesiska, nämligen 4 [1]).

---

[1]) Angående föredragen se inledningen. *Utg.*

Kongressens högtidliga *öppnande* i dag försiggick med den största prakt: långt före början voro gatorna öfverfylda med åskådare, som inväntade *konungens* ankomst, likaså den stora sessionssalen i riddarhuset, som erbjöd en mycket färgrik tafla. Till höger om konungen voro platser beredda för diplomatiska kåren och de högsta svenske dignitärerna med deras damer, till vänster för representanterna för lärda anstalter och främmande regeringar. På den första sidan sutto sultanens och schahens sändebud, hvilka väckte det största uppseendet, på den andra ombuden för Egypten och den parsiske presten från Bombay m. fl. På slaget 12 inträdde konungen med kronprinsen, åtföljd af sin hofstat, och öppnade sessionen med ett till form och innehåll utmärkt tal. Jag skulle önska, att de följande talarne också hade talat med så tydlig ända in i salens aflägsnaste vrår hörbar stämma som konungen. Då det för tre år sedan i Wien beslutits att förlägga kongressen till Stockholm, hade han hälsat detta beslut med tacksamhet; i dag uppfylde honom i sanning en känsla af stolthet och glädje vid anblicken af denna församling.

Efter konungen höll presidenten, universitetskansleren *v. Ehrenheim* ett kortare och generalsekreteraren grefve *Landberg* ett längre anförande hufvudsakligen om de orientaliska studiernas religionshistoriska betydelse och tillkännagaf sedan resultaten af de af konungen uppstälda *prisfrågorna* och förlänade utmärkelserna. Den första frågan, de semitiska språkens historia, hade icke erhållit någon bearbetning, öfver den andra, den arabiska civilisationens tillstånd före Muhammed, hade sex arabiska arbeten inlemnats, af hvilka ett kröntes med guldmedaljen litteris et artibus, som bäres i Vasaordens band. Med största bifall mottogs underrättelsen, att samma utmärkelse tillerkänts prof. *Nöldeke* i Strassburg, som tyvärr var frånvarande;

likaså tilldelades den *Ignaz Goldziher* från Pest [1]), och slutligen öfverlemnade konungen egenhändigt åt prof. *de Goeje* från Leyden Medjidijje-orden, som vicekonungen af Egypten i sultanens namn förlänat honom. En likadan utmärkelse erhöll hufvudmannen för den om de orientaliska studierna så förtjänta Brillska bokhandeln i Leyden.

Sedan f. d. österrikiske ministern baron von Kræmer å orientalisternas vägnar hemburit konungen sin tacksamhet för bevisen på hans välvilja, följde hälsningstalen och de anföranden, med hvilka de redan förut nämnda litterära gåfvorna öfverlemnades. Oaktadt man fick åhöra inalles 24 sådana (på persiska, arabiska, turkiska, parsi, tyska, engelska, italienska och franska), blef akten icke för lång, då högtidssammanträdet knapt varade öfver två timmar. Främst i raden kom schahens speciella sändebud Mohsin Khân, som konungen personligen svarade på franska, därpå sultanens, Midhat Bey, hvilken talade med en eld och en liflighet i aktionen, som man ej kunde tilltro en turk, vidare Abdallah Pascha från Egypten; båda besvarades af Landberg på arabiska, sedan Dillman från Berlin å Gosslers vägnar, en ryss, Max Müller från Oxford, en österrikare, de Gubernatis från Florens; han talade synnerligen väl och högt. Landberg svarade honom på italienska. Vidare kommo andra italienare, äfven en representant för propaganda och vaticana, af tyskar: Schrader från Berlin, Pischel från Halle, Ahlwardt från Greifswald. Med största bifall åhörde man den parsiske presten Modi från Colaba vid Bombay, den förste prest bland dessa eldsdyrkare, som någonsin kommit till Europa. Först talade han på sitt eget språk, sedan slutade han med önskningar för konungen, hans hus och

---

[1]) Den åt Prof. Nöldeke och Goldziher förlänade guldmedaljen var särskildt präglad. Däremot erhöllo några af orientalerna, såsom Dhruwa, Modi, litteris et artibus i guld att bäras i Vasaordens band. *Utg.*

land, såsom de framställas i deras böner, endast att han nu talade engelska: »måtte du lefva väl, måtte du lefva lyckligt, måtte du lefva länge; måtte alla dina barn lefva väl, lefva lyckligt, lefva länge, måtte alla dina undersåtar lefva väl, lefva lyckligt, lefva länge»' o. s. v. En verklig bifallsstorm följde på hans ord. Sedan ännu en japanes och några andra talat, upplöste konungen församlingen och tog lika hjärtligt afsked af de enskilde, som han hälsat dem. En tätt packad massa väntade åter på det glänsande skådespelet, som ministrarna och diplomaterna i sina uniformer och de lärde i sina talarer erbjödo. Hvilken brokig mångfald endast af ordensband, som man såg, från den högsta svenska ordens ljusblå till den persiske excellensens ljusgröna, den svenske krigsministern med grönt, inrikesministern von Krusenstjerna med svart band, öfverståthållaren baron Tamm, kommendanten grefve Taube, öfverceremonimästaren, guvernören för omnäjden, nästan samtliga främmande sändebud, alla myndigheter voro representerade. Den bästa tidningen i Stockholm, Nya Dagligt Allehanda, har i dag utgifvit ett extranummer, som handlar om kongressen. För den fest, som skall gifvas af konungen i afton, tyckes vädret blifva gynnande.

Ännu mera glänsande än det af konungen ledda högtidssammanträdet var den fest, som han på måndagsaftonen gaf för hela kongressen, herrar och damer, på sitt slott Drottningholm. Kl. 6 förde tre stora och en mindre ångare gästerna ut på den underbart sköna Mälaren med dess brant uppstigande stränder fram emellan stora och små holmar, hvilka alla äro vackert skogbevuxna och betäckta med landtställen. Blott något för tidigt gick solen ned bakom en molnvägg; för öfrigt gynnades festen så mycket som möjligt af vädret. På tre qvarts timme uppnåddes holmen och slottet; på stranden spelade kapellet, på den stora prakttrappan stod en spalier i de svenska dragoner-

nas ur Wallenstein bekanta uniform [1]), genom praktrummen kom man in i stora salen, i hvilken efter bjudna förfriskningar konungen snart visade sig åtföljd af kronprinsen, för att nära en timme underhålla sig med de lärde, t. ex. med vår landsman Euting om dennes farliga och resultatrika resor i Arabien. Det var en dråplig syn att se den lille solbrände resanden stå framför den store konungen. I flere salar i bottenvåningen undfägnades gästerna därefter på ett verkligen kungligt sätt, och kl. ½ 10 anträddes återfärden, denna gång med den kungliga jakten Sköldmön i spetsen med konungen, kronprinsen och uppvaktningen, därefter de tre ångbåtarna Tessin, Viktoria och Vaxholm med gästerna, åtföljda af ett nära nog oräkneligt antal större och mindre ångbåtar, som fört de skådelystna stockholmarne likaledes till Drottningholm.

Men det var också en illumination makalös att skåda. Redan Drottningholms omgifning var underskönt illuminerad, och sedan hela vägen, hvar hälst en illumination kunde anbringas på någon pittoresk punkt, en klippvägg, en trädgrupp, ett hus, uppflammade röda och gröna eldar, belysande på framstående punkter t. o. m. grupper af lefvande bilder, tills det hela uppnådde sin höjdpunkt i ett fyrverkeri, som afbrändes framför kasernerna vid Marieberg. Där glänste till höger Eiffeltornet i lilabelysning, till vänster ett af lejon bevakadt minnesmärke i hufvudstaden i rosaljus; där steg ett grönt eldtorn upp i höjden, medan kanonernas åska, otaliga raketers hväsande, väldiga svärmarekistors knastrande äfven tog öronen helt och hållet i anspråk, och en elektrisk refraktor, som förut utkastat sitt ljus öfver Mälaren emot de kommande skeppen, till sist satte Riddarholmskyrkan vid landstigningsplatsen med hen-

---

[1]) De uppställda trupperna hade den uniform, som är mest bekant såsom tillhörande Karl XII:s drabanter. *Utg.*

nes genombrutna gjutjärnstorn i lika klar belysning som vid full dager.

Klockan visade 10 minuter öfver 11, då fartygen kommo fram; hemfärden hade tagit precis dubbla tiden i anspråk, emedan sakta fart kommenderades till följd af mängden af fartyg; antalet var så stort, att redan deras röda och gröna ljus, då man blickade tillbaka från ett af de andra fartygen, hade kunnat tagas för en illumination. Och då vi stego i land, stod mängden trots den sena timmen så tätt packad på stranden, att militär och polis hade svårt att hålla passagen fri för vagnarna. Om, såsom vi hoppas, ingen olyckshändelse inträffat, torde denna fest af främlingar och stadsbor länge få betraktas som det skönaste de sett, och en församling, om hvilken man kunnat tro, att den skulle nästan spårlöst försvinna i en sådan stad som Stockholm, har genom en mans, grefve Landbergs, bemödanden blifvit ett événement för de flesta af de 234,990 invånare, som Stockholm enligt den nyaste beräkningen eger.

Stockholm den 3 September. Hvad göres icke här till gästernas ära! I dag mellan 5 och 6 på eftermiddagen anordnades i konungens och kronprinsens närvaro en stor *simuppvisning*, som inleddes af föreståndaren för simskolan med ett ledigt anförande på latin, i hvilket han uttalade den förhoppningen, att »exemplum artis natatoriæ hospitibus haud iniucundum fore». Underbara voro verkligen gossarnes, flickornas och herrarnes prestationer: språng från det 40 fot höga tornet på alla möjliga sätt, en och en, två och två, på hufvudet; från nedre våningen hoppade t. o. m. en, som bar två andra. Förtjusande var en stjärna, som bildades af 35 flickor i sina olika färger flytande på vattnet, intressant räddningsförsöket och afklädningen i vattnet, och de gymnastiska öfningarna vitnade om en fabelaktig färdighet. Perserna och egyptierna

voro uppfylda af förvåning, men sannolikt hade äfven de flesta öfriga åskådarne ännu aldrig sett något liknande.

Till simuppvisningen, som slutade kl. 6, slöt sig kl. 8 grefven och grefvinnan *Landbergs* stora *fest* i Grand Hôtels rum, hvilken konungen åter hedrade med sin närvaro. Konungen jämte kronprinsen stannade t. o. m. kvar ända till midnatt och bar liksom alla andra gäster kongressens igenkänningstecken, den lilla rosetten i svenska och norska färgerna. Öfverallt samtalade han med den största vänlighet med herrar och damer, så att i synnerhet de närvarande engelsmännen icke nog kunde uttala sin beundran öfver denna förtrolighet mellan en konung och hans undersåtar. Jag måste afstå från att fullständigt beskrifva festens glänsande prakt. Samtlige tjänare buro den brokigaste orientaliska drägt, endast konungens svenskt livré. Den praktfullaste anblicken erbjöd en sval, till palmträdgård omskapad gård, där tillika ölet flödade under hela aftonen, och dit icke blott tyskarne flitigt begåfvo sig från de nära nog öfverfulla festsalarnas kvalm.

Inemot kl. 10 kom aftonens öfverraskning i stora salongen, dans af en bajader äfvensom af dervischer från Sudan. Måhända var den förra så till vida för många en angenäm öfverraskning, som t. o. m. de allvarligaste män och de mest finkänsliga damer med verkligt nöje kunde betrakta den samma utan att känna sig på minsta sätt besvärade. Lika litet som festvåningens glans kan och vill jag skildra toaletternas prakt, isynnerhet grefvinnan Landbergs, persiske ambassadörens gemåls [1]), och de främmande, engelska eller amerikanska gästernas; men den underbara anblick stränderna erbjödo, då de vid konungens afresa upplystes med gröna och röda bengaliska eldar, förtjänar

[1]) Måste bero på en förvexling; persiske ambassadören hade ingen gemål med på kongressen. *Utg.*

dock att omnämnas. Grand Hôtel ligger nämligen på norra sidan af Saltsjön, som här drager ihop sig till Norrström, midt emot det på södra sidan belägna kongl. slottet med en framsida, så att knapt något annat hotell torde kunna uppvisa dylikt läge. Denna sida strålade hela aftonen i den mest glänsande gasbelysning, därtill kom snedt emot det på florentiskt sätt illuminerade kaféet i Strömparterren och vidare illuminationen på hela stränderna; intet under, att stockholmarne i hela skaror promenerade på denna plats, den vackraste i deras vackra stad, ända till konungens afresa, isynnerhet som vädret var härligt. För eftermiddagen i dag är besöket i Upsala hufvudsaken.

I går på för- och eftermiddagen debatterades det lifligt i sektionerna. I den semitiska upptogs nästan hela sammanträdet af en strid mellan akkadister och anti-akkadister om frågan, huruvida före Babyloniens semitiska befolkning en icke-semitisk, så kallad akkadisk, bebott landet, hvilken vi medelbart hade att tacka för den stora andel i vår bildning, som man hittills tillskrifvit babylonierna. Fransmannen Oppert och tysk-amerikanaren Haupt uttalade i varmhjärtade ordalag sin saknad vid en ung mycket lofvande fransk lärd Amiauds af hela församlingen beklagade frånfälle; i den islamitiska sektionen var den första pligten att beklaga förlusten af tre lärde, den tyske mästaren Fleischer från Leipzig, den italienske senatorn Amari och — last not least — den tjänstvilligaste af alla engelske lärde, W. Wright från Cambridge.

Stockholm den 5 September. Hvilket intresse *konungen* ådagalägger för sammanträdena bevisar det faktum, att han i går helt oväntadt uppträdde i den semitiska sektionen, då man i anledning af en af Ginsburg i London planlagd ny edition af den hebräiska bibeln debatterade detaljer af textkritiken, och stannade kvar, ända tills Oppert från Paris slutade sitt föredrag om en förbättring

af den persiska kalendern. Genom kilskrifter, som Strassmaier från London dechiffrerade, äro vi nu i stånd att nästan på dagen bestämma den bekante Pseudo-Smerdes' regering. För öfrigt äro resultaten af förhandlingarna icke så synnerligen vigtiga, men så rikhaltiga, att det t. o. m. på ort och ställe är omöjligt att skaffa sig en öfverblick öfver dem, så mycket svårare att redogöra därför.

Den, som trott, att färden till den på ett afstånd af 60 kilometer belägna universitetsstaden *Upsala* skulle föra till en lugn oas i mängden af festligheter i hufvudstaden, måste snart erfara motsatsen. Den fest, som gafs af universitetet därstädes, gestaltade sig fastmer, hvad antalet deltagare beträffar, till den största af dem, som hittills firats af oss i norden, och beredde oss njutningar, som blott detta universitet kunde erbjuda. Det är nästan obegripligt; redan bangården i Upsala och gatorna utefter banan voro besatta med en tät människomassa, hvilken viftande med näsdukarne hälsade orientalisternas extratåg, som dock skulle stanna blott ett ögonblick, så som om det gält att mottaga segerrikt hemkommande krigare. Och vid det första målet för färden, Gamla Upsala, som ligger en timmes promenad därifrån, hade man bygt en särskild platform för denna dag, och här väntade åter folkskaror, om hvilka man ej kunde begripa, hvarifrån de kommo i det glest befolkade Sverige. Där resa sig alldeles i närheten af stationen tre märkvärdiga högar, de såkallade kungshögarna, som benämnas efter de tre nordiska gudarne, Tor, Odin och Frejr (gamla grafhögar, liknande dem, som finnas i vårt land), af hvilka två öppnades 1847 och 1874. Midt emot Odins hög ligger tingshöjden, från hvilken de nordiska konungarne plägade tala till folket. Den siste, som gjorde detta, var Gustaf Vasa. På den samma stod denna gång den från Stockholm i förväg anlända musiken, i fördjupningen mellan denna och Odins hög två bord med

många dryckeshorn och stora kopparkittlar bredvid, och på Odins hög hade Upsala studenter med sina tretton nationsfanor lemnat en plats fri för gästerna.

Och nu skulle högtidligheten börja på denna uråldriga heliga plats, som en gång varit nordens gamla hedniska konungars säte, hvilkas tempel skola hafva stått, där den lilla af klapperstenar bygda kyrkan nu står. Det funnes historiska ögonblick i människolifvet, började den förnämste talaren [1]); ett sådant vore det nu för oss, då vi stode på historisk, ja i viss mån helig mark. Men tyvärr hade endast få af de främmande åhörarne någon känsla däraf, ja icke ens sådana, som kunde höra talaren, och sådana, af hvilka man på grund af deras bildning kunnat vänta det. Att hjärtat skulle klappa häftigare på de närvarande perserna, turkarne och egyptierna i ett sådant ögonblick vid minnet af Wodan, Tor och Frej, var icke att vänta; men att t. ex. en teologie professor, som stod i min närhet, i stället för att fira ett högtidligt ögonblick i sitt lif, hällre tände sin cigarr och utbytte dåliga kvickheter med Hamza, (som gjorde sig det så bekvämt som möjligt och drog af sig sina gula lädertofflor), där han dock hade allfadern Odins bild, som den allseende korpen bringar underrättelse om allting, framför sig på Upsala universitets fana, en gammal kungagraf under sig, urgermansk mark omkring sig och därofvan samme faders blåa himmel, till hvilken de en gång bådo från denna plats, det visade jämte så mycket annat, huru ofta den rätta idealismen beklagligtvis saknas just, där man i första rummet skulle vänta den. Också funno de fleste det nästan komiskt, då studenterna efter talets slut trädde fram och bjödo gästerna att ur hornet dricka mjöd, hvaraf våra förfäder en gång offrat åt sina gudar, och hvaraf man ännu dricker

---

[1]) Denne var såsom bekant Max Müller.

vid högtidliga tillfällen på denna plats. Jag flyktade efter en duktig klunk ur det framräckta hornet in i den närbelägna kyrkan, men snart kommo äfven andra gäster efter.

Sedan ett extratåg fört studenterna tillbaka till Upsala, anlände äfven vi dit kl. 6, då solen redan höll på att gå ned. Ett ordnadt tåg till universitetshuset skulle hafva bildats, men engelsmän (med sina hustrur och döttrar), amerikanare (af hvilka en släpade med sin pojke öfverallt), fransmän och ryssar äro icke som tyskarne, hvilka från barndomen lära sig marschera ordentligt. Då det redan var så sent, trodde jag mig med den djupaste saknad nödgas afstå från att besöka biblioteket och bese dess förnämsta skatt, *Ulfilas-bibeln*, och gick med hufvudströmmen till universitetshuset, där den egentliga festen skulle ega rum. Huru smärtade det mig icke att sedan få höra, att några tyskar likväl varit där, och att den berömda codex argenteus förevisats dem af bibliotekarien, oaktadt det redan var halfmörkt. Redan talade jag med en nordtysk kandidat om att stanna öfver natten i Upsala, då jag fick höra, att bibliotekarien (klockan var redan 9 på aftonen) utstält codex i rektorsrummet i universitetshuset. Och se, där låg verkligen i sitt glasskåp, omgifven af några andra handskriftliga märkvärdigheter, Ulfilas gotiska bibel, denna handskrift, på hvilken nästan hela vår nyare tyska språkvetenskap hvilar, och utan hvilken en Jakob Grimm aldrig kunnat utföra sin lifsgärning. Lyckligtvis var det blott några få personer där, så att man ostördt kunde taga skatten i skärskådande. Men är ej detta återigen ett bevis på den alldeles utomordentliga älskvärdhet, som här bevisas de främmande gästerna, att bibliotekarien i sena natten söker göra en sådan handskrift tillgänglig för dem? Endast i förlitande på sin handfasta amanuens, som i nödfall kunnat försvara den med kroppskrafterna, sade han mig, hade han vågat flytta den ifrån dess plats.

Under tiden hade festen fortfarit i de praktfulla rummen i universitetshuset. Upsala har i likhet med Tübingen för tolf år sedan firat sitt fyrahundraårsjubileum, men har sedan dess erhållit ett sådant universitetshus, uppfördt under åren 1877 till 1886, att intet mig bekant universitet eger större och vackrare. På den stora amfiteatern rörde sig vida mer än tusen personer i festlig stämning; universitetet allena räknar dock 1800 studenter, hvilkas hvita mössor göra ett mycket gladare och isynnerhet mycket solidare intryck än våra föreningars mångfärgade hufvudbonader. Stadens unga damer, klädda i de mest olikartade pittoreska landskapsdrägter, öfverlemnade små blombuketter med landets färger åt främlingarne och kredensade i salens gallerier den svenska punschen, utan hvilken ingen fest här brukar firas, åt både främlingar och inhemske. I försalarna voro buffeter anordnade, kring hvilka den hungriga och törstiga mängden trängde sig. Några talare sökte förgäfves göra sig hörda; en mycket vacker dikt, »Helsning till Österlandet», erhöll man lyckligtvis tryckt strax efteråt. Militärmusiken lät höra sina toner, men mest roade oss studentsångkören i Upsala genom att föredraga sina sånger. Jämte den ofvannämnde kandidaten lät jag en älskvärd medlem af Stockholms nation visa mig ännu en af Upsala universitets egendomligheter, nämligen hans nationshus. Studenterna äro nämligen här indelade i tretton landskap, hvilka delvis hafva egna hus [1]). Ytterst präktigt var Stockholms nationshus inredt, så att man kunde gripas af en djup beklämning vid tanken på, huru det ser ut eller åtminstone såg ut i Tübingerstiftet eller konviktet eller t. o. m. på museet därstädes för icke så många år tillbaka.

Inemot kl. 10 bar det ändtligen af till järnvägssta-

---

[1]) Men detta är inga kneiplokaler, som enskilda föreningar numera hafva äfven hos oss, utan ett bibliotek, ett läs- och spelrum, i hvilka man väl röker, men ej "kneipar".

tionen genom de delvis praktfullt belysta gatorna med studenterna i spetsen och på sidorna med facklor i händerna. Det var nära midnatt, då orientalisternas extratåg for in på Stockholms centralstation, och återigen stod en tät folkmassa framför den samma; ytterligare tvänne extratåg skulle komma efter med festens öfriga besökare. Hvem vill förtänka mig, om jag vid tanken på den uråldriga heliga plats, på hvilken det förunnats mig att stå, och goternas bibel, som jag sett, med rördt hjärta bad med den sammas ord: *Atta unsar, thu in himinam; weihnai namo thein; qimai thiudinassus theins* [1])?

Stockholm den 6 September. Sedan så mycket skrifvits till kongressens beröm, kunde en elak referent äfven framhålla dess frånsida. Så t. ex. erbjöd dagens allmänna sammankomst trots konungens presidium stundtals en bild, hvilken var så godt som enkom skapad för en karrikatyrtecknare, isynnerhet då en för öfrigt högt ansedd lärd med låg, i flere delar af salen ohörbar stämma i det raskaste tempo föredrog en visserligen högst värdefull, men oändligt i detalj gående undersökning af en helig legend, hvarvid somliga medlemmar läste den sista bulletinen, andra språkade med grannen, och andra åter nära på eller helt och hållet sjönko i sömnens armar. Eller hvad skall man säga, då en assyriolog i en allmän församling af herrar och damer fördjupar sig i enskildheter angående betydelsen af ett assyriskt ord och icke kan underlåta att nämna, att han behandlat detta ord i en tidskrift, som utgifves af honom själf och en vän? Stundtals åter lyssna alla ånyo med spändt intresse till riksantikvarien Hildebrand och isynnerhet wienaren Karabacek samt fransmannen Halévy. Hildebrand demonstrerade teckningar, som på uppdrag af Karl XII af svenska officerare

---

[1]) "Fader vår, som är i himlen" etc. *Utg.*

år 1710 togos af Palmyras ruiner och ännu visa vida mer af de underbara byggnaderna i denna stad än alla senare afbildningar. Karabacek kunde redogöra för ett fynd, som betecknar en epok i den islamitiska forskningens historia, anträffandet af ett guldmynt af profeten Muhammed och hans motprofet Musailim. Att det fans sådana, därom har man hittills icke haft någon aning, Det förra är en fullständig efterbildning af den grekiske kejsaren Heraclii mynt och skiljer sig från dessa endast därigenom, att det på ena sidan har den arabiska inskriften: »I Guds namn» och på den andra »Prägladt af Muhammed, Guds profet.» Hvarför är detta fynd så vigtigt? Emedan det visar, att profeten sörjde lika väl, om icke bättre, för den finansiella och politiska sidan af sin mission som för den religiösa: att prägla guldmynt var majestätsrätt. Och om nu sådana föreligga äfven af hans motståndare, så visar detta, att en äldre forskare icke hade så orätt, när han påstod, att det en tid verkligen varit tvifvelaktigt, hvilken religion skulle blifva herskande i Arabien, musailimismen eller muhammedanismen. Till en ännu aflägsnare tid förde Halévy sina åhörare tillbaka, i det han utvecklade hvad vi kunna sluta af den nyupptäckta samfärdseln mellan Egypten och Babylonien rörande Palästinas tillstånd under tiden före israeliternas invandring. Särskildt om filisteernas land få vi däraf veta ganska mycket; de senare så framstående städerna Akko, Askalon o. s. v. nämnas alla redan i sextonde århundradet före Kr.; men äfven det ur bibeln oss välbekanta, men eljes ingenstädes uppvisbara namnet på landet Kanaan tror sig Halévy hafva funnit i denna gamla tid.

I morgon lördag afslutas kongressen i Stockholm för att på söndags afton återupptaga sina fester och på måndag sina arbeten i Kristiania.

Kristiania den 9 September. Efter en glänsande afskedsbankett i Stockholm, till hvars matsedel, som upptog sjutton nummer, texten skrifvits på lika många språk af de berömdaste representanter för dessa, t. ex. Dillmann, Nöldeke, Gabelentz, Kautzsch, Sayce o. s. v. — dess utstyrsel med lika många slags typer är ett mästerverk af Brill i Leyden — förde tvänne extratåg kl. half 11 och 11 deltagarne från det vackra Stockholm till Charlottenberg, den sista svenska stationen. Där skulle man, emedan banan sakta sluttar därifrån, inemot kl. 1 stiga på ett stort tåg till Kristiania, som räknade ungefär fyrtio vagnar af första och andra klass jämte flere sof- och bagagevagnar. Därigenom att det ena tågets maskin gick sönder, framkommo vi först kl. $^1/_2$ 5 till Kristiania, men oaktadt detta dröjsmål hälsades man där liksom under hela resan åter af de största folkmassor med den hjärtligaste glädje. Stockholm är vackert, men Kristiania är i många hänseenden ännu vackrare beläget, och dessutom lyste det härligaste solsken öfver hela färden. Så var denna trots sina 15 timmar i högsta grad angenäm; sjöarna t. ex. vid Aabogen och Kongsvinger och sedan de långa sträckorna utefter Glommen äro ytterst pittoreska. Välkomstfesten på aftonen var jämförelsevis rätt talrikt besökt: det första sammanträdet i dag inledde den nye norske kultusministern med ett tal på tyska och öfverlemnade därpå ledningen åt den berömde norske egyptologen prof. Lieblein. Å konungens vägnar var prins Eugèn närvarande. Sedan åtskilliga arbeten af Schefer, Ethé o. a. blifvit öfverlemnade, prisade den parsiske presten i hög grad sin religions sanningar på flytande engelska; därefter talade Max Müller om de följder, som den europeiska kulturens och religionens beröring med de gamla religionerna, särskildt i Indien, medförde. Han skilde mellan tre sådana: någras befästande i sin gamla förstenade tro, blindt antagande af kristendomens

närvarande former, samt fri pröfning och uppskattande af den i alla religioner förekommande sanningen. Sedan den närvarande hinduen[1]) föredragit skapelsehymnen ur Rigveda, prisade d:r Deussen från Berlin den samma såsom en sammanfattning af all filosofisk visdom, så att mången frågade sig, hvad de här närvarande representanterna för dessa främmande religioner skulle tänka, när den egna trons innehåll på kristen botten nästan förnekades under idel komplimenter till dem. För den talrika publiken af icke fackmän var för öfrigt högtidssammanträdet i dag vida mera tilltalande än de föregående. Efter sektionsarbetena gifves i dag konungens fest på Bygdö, där särskildt de gamla norska byggnaderna vid slottet Oskarshal skola beses. Dessutom strålar också det vackraste solsken ånyo, så att färden och den enligt Bädeker härliga utsigten öfver Kristiania och dess fjord, som erbjudes från slottets platta tak, torde bereda oss en odelad njutning.

Kristiania den 10 September. Det lärorikaste under gårdagens utflygt till kongl. slottet Oskarshal och ön Bygdö var besöket vid de fornnorska träbyggnaderna, som konung Oskar låtit flytta dit, framför allt träkyrkan från Gol i Hallingdal och professor Dietrichsons förklaring af dessa byggnader. Den af blott resvirke, bräder och plankor gjorda kyrkan härstammar från ungefär år 1200, således endast 2 århundraden efter kristendomens införande i Norge. Så hafva ännu omkring tjugu sådana träkyrkor bibehållit sig i Norge, de flesta visserligen i ett mycket förfallet skick, i Telemarken t. ex. den i Hitterdal; den äldsta synes vara den i Urnes i närheten af Sognefjord. Men icke blott i Norge förekomma sådana, utan man finner dem alltifrån Ryssland och Ungarn ända till Mähren, Böhmen och Schlesien, utmed Oder ända till Preussen och Sverige. Äfven i

[1]) Gaikwarens af Baroda ombud Dhruwa. *Utg.*

vårt land hafva vi ju ännu namnet *Holzkirch*. Om den forna kyrkan på detta ställe verkligen sett ut på samma sätt som den från Gol, af hvilken ett utmärkt vackert stålstick af Weber i Leipzig bifogades den beskrifning däraf, som öfverlemnades åt oss på befallning af konungen, må lemnas därhän. Det mest i ögonen fallande hos den samma är blandningen af hedniska och kristna symboler och därefter träornamentiken, som med sina arabeskband alldeles tydligt hänvisar på iriskt ursprung. Sådana sirater hafva de iriska munkarna fordom anbragt äfven i S:t Gallen i sina handskrifter (genom iriska munkar har kristendomen kommit äfven till oss), och så vore det möjligt, att jag långt häruppe i norden under samma breddgrad som Grönlands sydspets inhämtade något, som kunde sprida något ljus öfver för längesedan försvunna kyrkliga minnesmärken äfven i vårt land. Vidare må tilläggas, att äfven denna utflygt öfver den undersköna Kristianiafjorden på det härligaste gynnades af vädret.

Kristiania den 11 Sept. Från orientalistkongressens sektionsförhandlingar härstädes må vidare nämnas, hvad Edvard Glaser meddelade om resultaten af sina resor i Sydarabien och Euting om sina på Sinaihalfön. Den förre har hemfört öfver 900 nya inskrifter, under det att förut endast 2—300 blifvit upptäckta, däribland några af den största historiska betydelse och en ålder af kanske två och ett halft årtusende. Tyvärr har Glaser till följd af ledsam afundsjuka och stridigheter, som alldeles icke fattades på kongressen, åtminstone i den semitiska sektionen, här ej meddelat någonting mer än detta nakna faktum. Euting berättade på det mest underhållande sätt, huru han kommit att jämte de förut bekanta 100 à 200 inskrifterna från Sinai upptäcka inemot 700 nya. Hade han kanske förfalskat sådana? En misstanke, som icke ligger så långt borta i anseende till hans bekanta epigrafiska skicklighet, (hvarpå stiftsbiblioteket i

Tübingen äfven uppvisar ett feniciskt prof); nej, utan emedan han icke reste i europäisk drägt, utan barfota klättrade omkring på klipporna och därigenom funnit många, som förbisetts eller icke afskrifvits af de föregående resandena. Äfven af de förut bekanta hemförde han många bättre kopior och aftryck, och däraf framgick det vigtiga, förut okända faktum, att några af inskrifterna äro daterade, en t. ex. från år 126, d. ä. de tre käjsarnes år; detta gifver på grund af den år 111 efter Kristus började Bosra-eran år 237 af vår tidräkning. Sålunda äro dessa inskrifter i jämförelse med Glasers från Sydarabien icke vigtiga genom sin ålder, icke häller genom sitt innehåll; oftast heter det blott: »den och den hälsar», »den och den må man minnas i godo», men de gifva oss en fingervisning om den arabiska skriftens uppkomst. Högst lärorika voro äfven Eutings svar på den frågan, från hvad för slags folk de härröra. Icke från herdar, som man förr antog, ty dessa hade inga skolor och af sina kameler kunde de ju ej lära sig skrifva, icke häller från pilgrimer eller karavanhandlande, ty ingen handelsväg förde förbi därstädes, och allraminst från Israels barn under deras vistelse i öknen, såsom man förr gärna antog, isynnerhet i England. Enligt Eutings åsigt förskrifva de sig från köpmän, som hade så att säga sina ferier därstädes, ty när kamelen gjort sin resa på två eller tre månader, var den uttröttad och måste för någon tid släppas på bete; sådana betesmarker hade det varit där i Sinais dalar, från sådant folk härstammade de inskrifter, som han funnit. Till Eutings föredrag slöt sig ett af prof. Caspari härstädes, som i S:t Gallen funnit en handskrift från åttonde århundradet af Jobs bok, hvilken — hvad hittills ingen vetat — innehåller Jobs bok icke i den vanliga latinska öfversättningen af Hieronymus, utan i en annan af honom verkstäld öfversättning från grekiska, hvilken därför är af stor betydelse.

På eftermiddagen företog man en utflygt till de på ett afstånd af 120 kilometer därifrån belägna vattenfallen vid Hönefos, och färden genom detta sköna land beredde en ny njutning både om dagen i det gynnande vädret och om natten i den präktiga fullmånsbelysningen. Hvilket stort tillopp af åskådare det var öfverallt, kan icke beskrifvas. I det lilla Hönefos, som räknar 1500 invånare, var hela befolkningen högtidsklädd från och med skolbarnen, som bildade spalier, och lemnade oss blommor, hela vägen var smyckad omväxlande med björkar och vimplar, som fladdrade på långa smala stänger, hvilka sedan skulle förarbetas till tändstickor; och på flodens strand voro säten, på en holme i floden en fotografiapparat placerad, som tog en stor gruppbild af kongressen.

I Drammen, där stadens damer bjödo oss te kl. 1/2 10 på aftonen, återspeglade sig den af fjorton hvalf bestående, genom gaslinjer upplysta bron i floden, och på berget glänste den turkiska halfmånen, synlig redan på långt håll. I dag fira vi schwabare drottningens födelsedag på den fest, som staden Kristiania gifver för sina gäster, och då den blåaste himmel ler på nytt, är det att hoppas, att äfven det till i morgon utsatta besöket vid Trollhättan utfaller lyckligt. För att möjliggöra det samma, öfverföras vi i natt mellan kl. 10 och 8 af tvänne extratåg till Göteborg och Trollhättan. Men det är hög tid att festligheterna sluta därmed, ty det har nästan blifvit flere dagdrifvare på kongressen än egentliga ledamöter, och att hälsa och vetenskap hafva svårt att blomstra vid en sådan massa fester, är lätt att inse.

Ulm. Efteråt, då jag redan befinner mig hemma, får jag kanske tillägga, att den sista dagen i norden var nästan den skönaste af allesammans, tack vare det gynnsamma vädret, som förblifvit oss troget, och som gjorde besöket vid Trollhättefallen och färden till Göteborg högst ange-

nämna. Då vi på onsdags aftonen efter den glänsande festmåltid, som gafs af Kristiania stad, begåfvo oss till bangården för att under befolkningens hurrarop kl. 1/2 11 på aftonen återigen i två extratåg anträda färden till Trollhättan, regnade det något, så att paraplyerna för första gången under hela denna tid måste tagas fram ur fodralen; vid uppvaknandet i Trollhättan var det åter så vackert, att man vid den förträffliga frukost, som där serverades, kunde intaga kaffet i det fria och sedan beundra de storartade vattenfallen i det härligaste morgonsolsken. Det var första gången, som jag icke fann mig tagen ur en illusion af ett vattenfall, och i mina öron återljödo alltjämt de ord, med hvilka för mer än tjugu år sedan Jensen där hemma började en roman: »så brusar vattnet vid Trollhättan, det brusar sedan tusen och åter tusen år». För tidigare besökare torde den upplysningen vara af intresse, att en bro af ytterst djärf konstruktion, som detta år öppnats för trafiken, nu tillåter en utsigt öfver fallen, hvilken man förr ej kunde erhålla. Äfven här visade sig åter den nordiska gästfriheten i den vackraste dager; tjugu vagnar stodo i ordning att föra de gäster, som ville begagna sig däraf, till hotellet och slussarna, och alla små afgifter, som främlingen eljes har att betala för att få beträda den svigtande bron, tornet till den vackra utsigten o. s. v., efterskänktes liksom tullundersökningen på färden från Stockholm till Kristiania och likaså tillbaka från Kristiania till Göteborg.

Äfven i denna sistnämnda stad, där kongressen skulle afslutas, var det samma storartade mottagande; afskedsbanketten på aftonen kunde jag icke bevista; då jag bor långt in i landet och därför så sällan får se hafvet, hade jag i min rundresebiljett för hemresan valt sjövägen från Göteborg till Lübeck öfver Köpenhamn, och måste för att icke fördröja min ankomst till Köpenhamn begifva mig ombord i samma ögonblick, som den sista officiella festen

började. Enligt hvad jag ännu under vägen hörde, har äfven denna fest aflupit synnerligen angenämt, liksom vår färd genom det ofta eljes så vilda Kattegat, och ännu i Danmark verkade kongressrosetten i knapphålet, att den tjänstgörande tullbetjänten genast afstod från att öppna koffertarna. De få timmar, som voro öfriga för Köpenhamn, skänkte mig likaledes stort nöje; årets första stora sillfångst hade kommit, och inemot hundra skepp aflastade sitt rika innehåll i hamnen vid Thorvaldsensmuseet [1]).

Till sist må nämnas, att ett utskott valdes af de ledande kretsarna, hvilket har att besluta, huru, hvar och när nästa församling skall hållas. De fyra sista kongressernas presidenter, hvilka ega att med sig adjungera andra medlemmar ur hvarje land (för Berlin prof. Dillmann) stå i spetsen. Såsom sekreterare för denna komité betraktas dess generalsekreterare grefve Landberg. Hans verk är det, om kongressen denna gång antagit större utsträckning än någonsin förut; att den icke kan hållas på samma sätt en gång till, var en allmän öfvertygelse, men likväl skall den fortlefva i det angenämaste minne hos alla, som kunde deltaga i den samma.

Eberhard Nestle.

---

[1]) Förf. skildrar här ett besök ombord på den ryske käjsarens ångare Derschava, som då låg förtöjd på redden vid Köpenhamn, så ock sin hemresa från sistnämda stad, men bådadera torde här ej behöfva upptagas, enär de ligga vid sidan af ämnet för denna brochyr. *Utg.*

Från orientalistkongressen i Stockholm [1].

(Ign. Goldziher, Pester Lloyds originalkorrespondent.)

Stockholm den 3 September.

För åttonde gången under de två sista årtiondena församla sig de orientaliska vetenskapernas målsmän från alla världsdelar till en *internationel* kongress. Tanken att tid efter annan förena forskare på de mest skilda områden af österländsk filologi och historia i ett af den europäiska bildningens centra för att genom »der Kräfte schön vereintes Streben» i harmonisk endrägt bilda en nyttig motvigt mot isolering af denna vetenskaps särskilda grenar, att skapa en brännpunkt, i hvilken de otaliga strålarne af vetenskaplig forskning kunna sammansmälta, utgick från Paris för ungefär tjugu år sedan. Sedan dess hafva de med en mellantid af två à tre år på hvarandra följande kongresserna bildat efterlängtade möten för gamla och nya världens orientalister.

Med synnerlig tillfredsställelse mottog den på hösten 1886 under ärkehertig Rainers protektorat i Wien församlade sjunde internationella orientalistkongressen af grefven d:r Karl von *Landberg* såsom representant för konungen af Sverige och Norge den underrättelsen, att H. M:t till nästa sammanträde, det åttonde, inbjöd kongressen till de båda hufvudstäderna i sina tvänne riken.

Den nordiske fursten, som förenar regentens vishet med skaldens känslodjup och tänkarens djärfva tankeflygt, lemnade på samma gång talande bevis för det lifliga personliga intresse han hyser för de vetenskaper, hvilkas be-

---

[1]) Öfversatt från tyskan.

främjande utgör kongressens uppgift. Han förelade orientalisterna tvänne prisfrågor från de orientaliska vetenskapernas område, för hvilka han utfäste höga belöningar; den ena afser arabernas kulturhistoria före Islams uppkomst, den andra en jämförande framställning af den semitiska språkkaraktären [1]).

Konung Oskar II ställer sig i *spetsen* för orientalisterna; man skulle kunna känna sig frestad att — användande ett skolastiskt uttryck i positiv bemärkelse i stället för negativ — utropa: Cæsar supra grammaticos. Och huru han fattar sin uppgift såsom beskyddare af denna kongress, därpå kunde de, som redan några dagar före densammas öppnande inträffade i denna tjusande nordiska residensstad, upplefva hänförande exempel. För några medlemmar, som på eftermiddagen den 30 Augusti tillfälligtvis sammanträffade i expeditionslokalerna i det vördnadsbjudande Riddarhuset, kongressens officiella residens, torde det hafva varit en oförgätlig scen att se, med hvilken hjärtlig välvilja, med hvilket varmt individuelt intresse för de österländska studierna H. M:t, som kom att inspektera skådeplatsen för de kommande dagarnes andliga arbeten, samtalade med de närvarande — ett minne, som för alla tider skall förblifva kärt och dyrbart för de europeer, asiater och afrikaner, hvilka slumpen vid detta tillfälle förde till de officiella rummen. Och med hvilken furstlig prakt omgifver han ej det dussin utvalda illustre representanter för vetenskapen, som han själf bjudit till sina gäster!

Bantågen Malmö—Stockholm medförde från och med den 27 kongressmedlemmar från alla väderstreck, officiella representanter för monarker, deputationer och delegerade för utländska regeringar, lärda sällskap och universitet.

---

[1]) Förf. har här en redogörelse för den af Danmarks konung i förra århundradet utrustade expeditionen till Österlandet, men som här ej torde behöfva upptagas. *Utg.*

Det skulle ej bereda läsarne något varaktigt gagn, om jag ville anföra alla de sällsamt klingande namn, som bäras af desse paschar, khaner och öfrige orientaliska excellenser, äfvensom de asiatiske lärde, som kommit från fjärran länder för att bringa Turkiets, Persiens, Indiens, Siams, Kinas, Japans o. s. v. lärda sällskap närmare Europas, om jag upptoge en hel rad med det fornpersiska namnet på öfverstepresten för den zoroastriska församlingen i Bombay och ännu ett par andra med namnen på hans medföljande trosförvandter, hvilka vi nu för tvänne veckor få kalla våra kolleger. Orientalen är mycket noga med ett korrekt återgifvande af sitt namn; jag vill icke utsätta dem för mäster Ballhorns dåliga lynne, för hvilket de ovilkorligen fölle offer.

Det fins intet bildadt land i Europa, som icke — officielt eller genom enskildt nit — är representeradt bland det halfva tusental medlemmar, som sammanträffade på denna vetenskapens marknad. Att äfven vårt fäderneslands regering, äfvensom den ungerska vetenskapsakademien sändt sina ombud — hvilka här fröjda sig åt käjserlige och kunglige ambassadören baron von *Pfusterschmieds* och generalkonsuln herr *Fraenckels* förekommande uppmärksamhet — är ej obekant för läsaren. Med dessa delegerade är de ungerska deltagarnes antal ej slut. Af de båda representanterna för den bosnisk-herzegovinska regeringen är den ene, d:r Krcmarik, ungrare. Det gör ett angenämt intryck att här möta vår hederlige landsman d:r Teodor *Duka,* hvars långvariga verksamhet i Indien äfvensom hans vördnadsfulla hängifvenhet för den store ungerske forskaren Alexander Csoma från Körös minne, åt hvilken han helt nyligen upprest ett värdigt litterärt minnesmärke, gifva honom rätt att räknas till orientalisternas krets. Det behöfver icke sägas, att vår deputations doyen, Paul

Hunfalvy äfven här fröjdar sig åt de sympatier, som han på de föregående kongresserna aldrig saknat.

De vidlyftigaste, man kan med fog säga kungliga, förberedelser vitnade under de sista dagarna om den glans, med hvilken kongressen i Stockholm under konung Oskars presidium närmade sig sitt öppnande, och det intresse, som invånarne i den svenska hufvudstaden hyste för den samma. »Orientalistrosetten» var ögonskenligen föremål för synnerligt välbehag på detta ställe, och vetgiriga skaror saknades aldrig framför Riddarhusets portal, som nu förvandlad till ett fornegyptiskt propylæum, betäckt med hieroglyfer och bevakad af två stilenliga sfinxer, bildar en ganska heterogen bakgrund till Gustaf Vasas staty, som pryder den imponerande platsen framför Riddarhuset.

Detta Riddarhus, i hvilket adeln ända till 1866 höll sina sammanträden, bildar nu det officiella Mekka för båda hemisfärernas orientalister under den tid kongressen pågår. Den gamle Gustaf Vasa såg hela dagarne ingenting annat än lärda nykomlingar defilera för sina ögon, emedan de hade att vända sig hit för officiell anmälan eller mottagande af upplysningar, trycksaker, bref och skriftliga underrättelser från det fjärran hemmet. Förberedelsernas afslutande medförde ett afbrott i denna ständiga rörelse, och på aftonen den 1 September kunde det fulltaliga sällskapet samlas till den »välkomstfest», som plägar föregå det officiella öppnandet af dylika församlingar.

Här erbjöds för första gången tillfälle att iakttaga den brokiga mångfalden hos de lärda pilgrimskaravanerna i Stockholm; brokig i ordets egentliga bemärkelse, ty icke blott olikheten mellan de studier, som männen med den här obligata orientalistrosetten representera, utan till och med de färger, som vi mötte här, berättiga attributet brokig om det sällskap, som strömmade tillsammans i Grand Hôtels praktsalonger för att hälsa hvarandra, och som un-

der de närmaste fjorton dagarne verka för kamratligt tankeutbyte och socialt närmande. Här ser man indologen, som framlägger brahmanernas vishet för vår själ, bredvid — egyptologen och assyriologen, på hvilkas arbetsbord fem årtusenden blicka ned; bredvid Kinas och Japans representanter ser man forskare, som studera den muhammedanska orienten på dess olika områden. Här sammanträffar Buddhas Nirvana med profetens järnhårda Öde. Där varseblifver man en grupp hamitiska filologer, som bringa negrernas språk, institutioner och historia — om man får använda detta uttryck — närmare vår kunskap, i omedelbar växelverkan med lärde, för hvilka ingenting är vigtigare än den malajiska archipelagens genomforskande. Därmed är det ej slut på de grupper, af hvilka en sådan orientalistkongress består. Hvem räknar folken, hvem nämner namnen? Hela bredden och djupet af en så mångsidig vetenskap se vi där förkroppsligadt i framstående representanter, banbrytande lärare och ifriga lärjungar. Och det är ej blott orientens occidentaliska representanter, som vi här se samlade. Orienten själf sänder sina ombud. Brahmaner komma från sin heliga Ganges till Mälarens stränder, scheikernas hvita turban och efendis' röda kappa erbjuda en pittoresk omväxling midt ibland denna enahanda europäiska salongsuniform. Endast mandarinernas stora tofs, som vi sågo i Leiden och Wien, finna vi åtminstone icke lekamligen på någon kollegas hufvud. Däremot har Japan sändt oss tre ombud. De, som bevistade kongressen i Leiden, tänka med kärleksfull saknad på den vise från Medina, den lärde scheik Amin, hvars bibliotek nu pryder den väldiga orientaliska samlingen i den holländska universitetsstaden! Han utgjorde kristallisationspunkten för oss europäiska muhammedaner, han kom ju rent af från profetens vördnadsvärda stad, och då egde vi för åtta dagar ett lefvande orakel för tvifvel och dunkla frågor. Huru

stolt och självmedvetet log icke vännen från Medina, då vi uttalade våra betänkligheter öfver det ena och andra. Han tog ordet »kritik» med sig till de traditionelt rätttrognas stad, men begreppet har väl ingen af hans landsmän erfarit af honom och pröfvat. Han är denna gång icke med bland våra kolleger. Däremot har den egyptiske scheiken Hamza Fathallah, hvilken för tre år sedan hälsade kongressen i Wien med en lång arabisk dikt, som andades verklig ökenluft, åter dragit till Europa. Han hör till våra vänners »great attractions», och denna egenskap kan endast eldsdyrkaren från parsiska församlingen i Bombay, från hufvud till fot klädd i en bländande hvit drägt, göra honom stridig; hans europäiska fackkamrater omsvärma honom med verklig hänförelse, för att trots hans alldeles icke rättrogna bekännelse med verklig vänskap trycka hans händer.

Den skara, som nu under välkomstfesten fritt och otvunget böljade omkring i de klart upplysta salongerna, församlade sig dagen därpå, den 2 September, på middagen i Riddarhusets vördnadsbjudande högtidssal, hvars höga väggar äro betäckta med de nordiska riddarnes och riddarfamiljernas hundratals vapen och bilder, under konungens presidium till en betydelsefull högtid till vetenskapens ära.

I välordnade grupper, med samtliga österländska ombud i sitt hemlands högtidligaste galadrägt i spetsen, omgåfvo deputationer från öster- och västerland, den diplomatiska kåren för de i Stockholm representerade makterna och utländske suveräners och furstars delegerade den idealistiske svenske konungen; bland de sistnämnde märka vi en representant för *mahârajan Gaikvar* från Baroda. Äfven käjsaren af Brasilien har sändt en representant för sin person. Till höger och vänster om dessa grupper intogo H. M:ts gäster och de europäiska regeringarnas och lärda sällskapens delegerade sina platser och i fonden af

salen alla öfriga medlemmar. Detta bildade en färgrik tafla; här glänste guldsmidda uniformer och ålderdomliga ämbetsdrägter, ordens- och utmärkelsetecken om hvarandra. Det var oss dock icke möjligt att länge koncentrera uppmärksamheten på denna tafla; den fjättrades snart af den vid presidentbordet sittande konungen, som med ljudlig stämma föredrog invigningstalet, hvilket innehöll många upplifvande tankar om uppgifterna för den vetenskap, åt hvilken kongressen egnar sig. Därpå följde tal af presidenten v. *Ehrenheim*, f. d. svensk minister, och generalsekreteraren grefve Karl von *Landberg*, hvilken sistnämnde, själf ett af de främsta namnen på den orientaliska vetenskapens område, i ett rent af programartadt anförande utvecklade kongressens syften och ändamål. Af den följande raden af tal vilja vi särskildt nämna de på persiska, turkiska och arabiska språken hållna hälsningstalen af Mohsin, Persiska schahens sändebud, Midhat Bey, sultanens ombud, och Abdallah Fikri Pascha, representant för vicekonungen af Egypten, icke för att ställa dem öfver Max Müllers, baron von Kremers, Angelo de Gubernatis, de Goejes och andras subtila anföranden, utan för det intryck, som den visserligen icke alldagliga företeelsen att höra Österlandets tungomål klinga på poesi och prosa i den skandinaviska adelns öfverläggningssal är egnad att åstadkomma. Talen afslutades med en på zend hållen hälsning af öfverstepresten vid eldtemplet i Bombay, hvilken slutade med en stämningsfull bön till Ahuramazda för den svenske konungens välgång.

Bland det, som föregick kongressens öppnande, hade jag också bort nämna det faktum, att den af konungen tillsatta internationella prisdomarekommittéen [1]) i sitt utlåtande, som framlades af generalsekreteraren, icke tillerkände något af de inlemnade arbetena det kungliga priset. Där-

[1]) Denna bestod af professor Fleischer m. fl. utlänningar samt af svenskarne grefve Landberg och prof. Tegnér.

emot tillerkände konungen åt tvänne lärde, hvilkas arbeten röra sig i samma krets som de båda uppstälda prisfrågorna, hors concours, hvar sin rikt utstyrda och konstnärligt utförda guldmedalj, som H. M:t låtit prägla öfver dessa medlemmars namn till minne af kongressen i Stockholm, och som han vid kongressens öppnande egenhändigt öfverlemnade åt dem [1]).

Det skulle föra mig för långt, om jag ville utförligt karaktärisera de tal i alla möjliga riktningar, som man fick höra vid kongressens högtidliga öppnande. Allmänt intresse torde förnämligast ett moment väcka, hvilket är särskildt egnadt att framkalla några allvarliga reflexioner. Af H. M:ts tal, äfvensom af grefve *Landbergs*, hvilken icke blott vid åstadkommandet af denna församling, utan äfven vid bestämmandet af dess riktning och karaktär utvecklar en ifver, som icke kan nog berömmas, kunde man konstatera det vigtiga faktum, att den åttonde orientalistkongressen är kallad att beteckna ett onekligen vigtigt framsteg i en riktning. Förut hade man endast sett på en sida af kongressernas uppgift att främja de orientaliska studierna i *Europa*. Dessa kongressers uppgift *att utöfva inflytande på det andliga lifvet, på kulturutvecklingen i sjelfva Orienten* har ännu icke betonats så allvarsamt och eftertryckligt på någon af dess föregångare. Och i sjelfva verket kunna de delegationer, som orientaliska stater och korporationer sända till föreningar af sådana män i vesterlandet, som valt till sin uppgift att utforska de österländska folkens språk, historia, kultur och institutioner, icke endast hafva till mål att förläna orientalistkongresserna ett skimmer af couleur locale, att höja församlingarnas glans och mångsidighet eller att, såsom några visserligen mena,

---

[1]) Författaren af denna uppsats var den ene af dem, som erhöll denna medalj. Jfr sid. 10. *Utg.*

framställa *en Orientens hyllning* af den europäiska vetenskapens framsteg. De hafva ett högre mål *för Orienten själf.* Framstegspartiets kulturarbete i orientaliska länder sådant det framträdt under de sista årtiondena, rör sig till stor del i en riktning: *europäisering* af den orientaliske *individen,* och där de moderna sträfvandena utgått från en djupare uppfattning af de sociala uppgifterna, till en del äfven af *samhället.* Europa har alltid varit det ideal, som reformatorerna i Kairo och Stambul liksom i Teheran och Yeddo jagat efter. Hvad de länder beträffar, för hvilka årtiondens erfarenheter redan stå betraktaren till buds, har detta europäiska *ideal* visat sig vara en väsenlös skuggbild, en skimrande såpbubbla. Den inre kulturen kan icke befrämjas på importens väg; främmande seder och inrättningar kunna väl i god eller dålig mening förändra det hvardagliga lifvet, åt hvilket de ytligt meddela sig, utan att detta verkligen kan tillegna sig dem; men de kunna ej träda i stället för folkets egna traditioner, hvilka de enligt de flesta österländska reformifrares mening hade till uppgift att uttränga. Ett kritiklöst förnekande af egen historia, ett oförmodadt lösslitande från de traditioner, hvilkas resultat är det aktuella samhället, kan aldrig bilda den sedliga basis, på hvilken en framskriden utveckling uppbygges för en varaktig framtid. Ingen kan utan att rodna gifva sina barn denna lära: »Dina förfäder voro dumhufvud, de hafva lidit och kämpat för idéer, hvilkas fortfarande bestånd är vår egen olycka, jag inviger dig, min son, till en förhärjande kamp mot mina förfäders ideal.»

Men det kan ju icke häller alltid blifva vid det gamla, och den fysiska liksom den moraliska världens eviga utvecklingslag tillåter ju icke häller något stillastående i samhället. Men en sund utveckling af ett folks institutioner kan endast försiggå på den egna nationalitetens och dess traditioners mark. Detta hafva den genialiske macedoniern

Muhammed Alis efterträdare och deras rådgifvare och inspiratorer icke begripit eller icke uppskattat. Ismail Pascha trodde sig kunna reformera sitt land genom operetter och baletter; europäiska (på hans tid ännu specielt franska) seder öfversvämmade det offentliga lifvet, europeer formade skolorna efter franskt mönster, den unge egyptiern hade knapt tillfälle att lära känna sin nations skalder och stora författare, hans litteraturstudier rörde sig kring främmande centra, och det hörde till goda tonen, att hånleende rynka på näsan åt det förflutnas muhammedanska koryféer lika väl som åt gamla enfaldiga pratmakare. Vemod andades de anmärkningar, med hvilka mina goda lärare i Azhar-moskén beledsagade denna vandaliska framfart; men det parti, som önskade åstadkomma ett framåtskridande, grundadt på det förflutna, men fritt från dess lyten och utvecklande dess företräden eller med ett ord *historiskt*, i stället för denna ytlighet och hybriditet af tvifvelaktigt värde, trängdes undan och stöttes tillbaka. Högsinte ämbetsmän af detta parti måste hvarje ögonblick vara beredda på en order från högre ort att afträda sin portfölj åt någon fransk eller schweizisk efterträdare, som icke ens mäktig landets språk, af sina inhemska läkare skickad till nedre Nilens hälsosamma klimat, med tiden känner lust och kallelse att för en fasaväckande hög betalning verksamt ingripa i muhammedanernas kulturutveckling. Arabis och hans anhängares ytterliga reaktion måste följa härpå, och hvar och en känner resultatet af detta sedan sextio år tillbaka alltjämt fortfarande tillstånd, hvars brister väl kunna afhjälpas af de maktegande för tillfället, men aldrig definitivt repareras.

Österländingarne sakna historiskt sinne, blick för historiska processer, och denna brist har i nyare tid ej låtit någon sund och hälsosam reformverksamhet komma till stånd i deras kretsar. Hvad de i första rummet hafva att

lära af europeen, är ej modet och öfriga ovigtiga bisaker i vårt lefnadssätt, utan det historiska medvetande, som bildar grundvalen för vårt andliga och sociala fullkomnande. Detta medvetande är ej medfödt och går icke i arf hos någon; det är resultatet af en djupare bildning, hos hvilken det, hvad antihumanistiske ifrare än må säga, allt framgent måste betraktas som ett karaktäristiskt attribut. Endast frånvaron af detta medvetande kunde föra de orientaliska reformerna in på den förvända väg, på hvilken väl enskilda människors yttre förfining och visserligen äfven föråldrade formers afskaffande men ej någon varaktigt gagnande omgestaltning af samhället kunde åstadkommas.

Den forskning, som sysselsätter sig med deras inhemska institutioners historiska uppkomst, tillväxt och förfall, skola de representanter för orientalisk bildning, som infunnit sig här i Skandinavien, finna framstäld i ett djup och i en utsträckning, till hvilken det ej var dem gifvet att framtränga. Deras vetenskapliga tänkande och skapande känner ej de metoder, som hjälpa det europäiska ögat att upprulla en riktig och trogen bild af historien. Deras litteraturhistoria kan med stolthet hänvisa på stora historie*skrifvare,* men verkliga *kännare* af historien, historici, som med kritiskt pröfvande filosofisk blick genomtränga händelserna i det förflutna och de underrättelser, som gifva oss upplysning om dem, har det i deras länder endast gifvits få, om ock en enskild nordafrikansk historiefilosof från Timurs tid[1]) gått sekler före Montesquieu och Buckle. Om nu en andlig växelverkan mellan eliten af den österländska kulturen och den orientaliska vetenskapens representanter i Europa förberedes för en längre framtid och befrämjas på ett nyttigt sätt genom förmedling af en intensiv vetenskaplig beröring, då skall i stället för en

---

[1]) Denne afrikanske tänkares, Ibn Chaldûns, propädeutik kan man äfven läsa i fransk öfversättning.

barnslig benägenhet för flärd och glitter äfven denna böjelse för en vetenskapligt grundad djupare historisk uppfattning af folkens lif och uppgifter kunna hålla sitt intåg i sinnet hos det orientaliska samhällets ledare. Och detta tyckes i första rummet vara det egentliga syftemålet med dessa anordningar, som ännu ej framträdt i så stor skala vid någon af de föregående orientalistkongresserna, egnadt att på ett i ögonen fallande sätt höja den åttondes glans och det intresse den erbjuder.

Tankar af denna art måste väckas hos oss af den glänsande rad af asiatiske lärde och statsmän, som vi här i Stockholm hälsa med broderligt sinnelag, och som i dag visade sig så ifriga att deltaga i våra vetenskapliga arbeten och sträfvanden.

Men redan den första kongressdagen visade oss, att våra allvarsamma arbeten skulle åtföljas af glänsande fester, som den kunglige presidenten föranstaltar för sina orientalister. Detta första bref har dock redan svält ut allt för mycket, för att jag inom ramen af det samma äfven skulle kunna skildra den glänsande aftonen på sommarresidenset Drottningholm och den sagolika illuminationen på Mälarstränderna. Den första kongressdagens rika innehåll skall äfven kunna erbjuda oss något materiel för det andra brefvet.

II.

Stockholm den 5 September.

Ni torde till fullo veta att uppskatta, att jag finner tid och ro för dessa bref midt ibland det stora antal föredrag, som vi här hafva att åhöra för- och eftermiddag efter den 2 dennes, och den rent af tröttande rad af fester, som H. M:t, centralkomitén, föreningar och sällskap gifva för oss. Lediga stunder kan man under den tid kongressen pågår endast med den yttersta list förskaffa sig. Där-

för sörjer denna förtjusande Mälare, därför vakar skandinavernas gästfrihet.

Man väntar med skäl, att jag i första rummet skall tala om kongressens vetenskapliga verksamhet. Denna plägar man vanligen finna i den imponerande serie af lärda föredrag, som skall hållas i de sex sektionerna [1]. Däraf funno vi här en rikhaltig menu. »Communications inscrites» innehåller icke mindre än 106 nummer, af hvilka några visserligen skola komma på dagordningen först i Kristiania (den 8—12 dennes). Föredragen visa redan genom valet af ämne de lärdes olika riktning, som i dem framlägga de nyaste frukterna af sina studier för sina kolleger för att i litterärt hänseende föreviga dem i kongressens förhandlingar. Ingenstädes visar sig bättre än här sanningen af Saladins ord, att det icke är nödvändigt, »att alla träd hafva samma bark». Äfven inom de orientaliska vetenskaperna sträfva de lärde i olika riktningar. Vid sidan af lärde, som rikta sina undersökningar på högre och allmännare synpunkter, och som vilja bedöma detaljer, som de med ej ringa grundlighet utforskat, endast i dessas inre sammanhang med stora frågor, står den »forskare», som rynkar på näsan åt de högre målen och anser det vara idealet för vetenskaplig sysselsättning att fråssa i obetydliga notiser och rikta en litteratur af skickligt tillagade bagateller. Denna stolta skara af fabrikanter af alnslånga »anmärkningar», beräknade på samtidens förvåning, för sin lärdom till torgs, inpackad som sill. Vi få betrakta det som ett af vår tids stora förvärf, att den stora beundran, som fordom egnades dessa notisploresters alster, nu är stadd i aftagande, och att den insigten så småningom arbetar sig igenom i vidsträcktaste kretsar, att vetenskapen och dess

[1] Förf. räknar då den semitiska sektionen för 2, emedan den var indelad i 2 afdelningar. *Utg.*

litteratur icke får göras till fogelskrämma, och att detaljerna hafva sin betydelse endast i stora sanningars tjänst. Att denna nyttiga insigt trängt sig igenom, visar sig äfven på ett glädjande sätt i vår kongress' föreläsningskatalog. De studier, som äro riktade på stora synpunkter, dominera terrängen; notiserna få vänta, tills de låta inordna sig i det historiska sammanhanget. För våra läsare torde det vara af intresse, att Ungarn deltager i denna af 106 nummer bestående katalog med sex. Där möta vi den outtröttliga *Sophie von Torma* med en af herr Hunfalvy framlagd afhandling om *»urhistoriska förbindelser mellan det förromerska Dacien och främre Asien»*, i hvilken den lärda damen framställer de märkvärdiga problem, som följa af hennes oförtrutet fortsatta utgräfningar i Siebenbürgen. Hvad arkeologerna än må tänka om verkligheten af det sammanhang med främre Asiens gamla kulturfolk, som fröken von Torma förutsätter för Daciens prehistoriska tid, är dock så mycket säkert, att den ifriga forskarinnan hänvisat på frågor och problem, hvilkas lösning väl förtjänade ett närmare ingående på det rika material, hennes undersökningar bragt i dagen. — Herr Paul *Hunfalvy* höll ett föredrag öfver *»zigenarne i Ungarn, deras språk och nationalitet»*. — Den lärde rabbinen från Csurgó, d:r Martin *Schreiner*, som redan lemnat mången värdefull hörnsten till den judiska och muhammedanska dogmatikens utvecklingshistoria, gifver en systematisk framställning af *»den aschkaritiska skolans inre historia»*, hvilken sedan tredje århundradet af hidschra bildar medelpunkten för den dogmatiska rörelsen i Islam. — Herr *Kresmarik* skall i Kristiania föreläsa öfver *»wakfrätten i Islam»*. — Vår landsman Gottlieb *Klein*, för närvarande rabbin vid judiska församlingen i Stockholm, anmäler ett föredrag *»öfver Judits bok»*. Undertecknad framlade sitt arbete om *»den muhammedanska hadith's äldsta historia»*. — Äfven vår landsman

d:r *Leitner* har gjort kongressen flere meddelanden, bland annat om sin verksamhet inom muhammedanska sällskapet och den i hans Wokingerinstitut uppbygda moskén.

Bland de sex sektionerna, af hvilka den utom arabiska semitiska visat sig vara den mest stridslystna, erbjuder väl den arabiska den lugnaste, men därjämte intressantaste bilden. I denna sektion hafva muhammedanerna på vår kongress (med undantag af perserna, som med stolthet räkna sig till den ariska) låtit inskrifva sig; där sitta de med sina turbaner och burnuser (i går infunno sig två nordafrikaner, en domare och en juryledamot från Tlemsen, i vår krets), pascharne i konstantinopolitansk ämbetsdrägt, och taga den lifligaste del i våra arbeten. I stället för vår sektionspresident baron von Kremer har den 3 dennes Midhat Bej, sultanens delegerade, presiderat vid sektionens förhandlingar, till hvilkas intressantaste del scheik Hamza Fathallahs arabiska föreläsning öfver kvinnofrågan i Orienten hörde. Inalles äro sju föreläsningar på arabiska språket anmälda, isynnerhet öfver historiska och litterära frågor. Scheikerna skola med godt samvete kunna berätta dem, som sändt dem, att de uppbjudit sitt yttersta för att göra kongressens vetenskapliga och sociala mål full rättvisa.

Bland de föredrag, som vi höra af dem, hafva några onekligen stort vetenskapligt värde. En ung scheik, Mahmud Omar, framlade framför oss en värdefull samling af 1212 vulgärarabiska ordspråk från Egypten, hvilka han inflätade i ett mycket lärorikt föredrag. Hans kollega från Tlemsen beredde arabisterna ett nöje genom att till fromma för dem, som icke hafva tillfälle att på ort och ställe som ögonvitnen öfvervara sådana saker, sjunga en kasida (lofsång i fornarabisk stil) på det sätt, hvarpå ökenskalderna pläga föredraga dylika kväden. Diktens föremål var Sveriges och dess konungs lof, och det var en dråplig anblick att se den af Afrikas sol brynte barden insvept

i sin burnus bestiga talaretribunen för att föredraga sin kaside[1]).

För öfrigt är det icke blott min, utan äfven många kollegers åsigt, att föredragen icke så mycket hafva till uppgift att bilda hufvud*syftet* med sådana sammankomster som fastmera att lemna *åskådningsmaterial* med afseende på riktningen af Europas vetenskapliga arbete under en bestämd tidrymd.

De internationella vetenskapliga kongresserna fylla sin egentliga vetenskapliga uppgift, att gagna en bestämd grupp af forskningar icke så mycket genom sina officiella förhandlingar, föredragen, som genom det fortsatta umgänget mellan representanter för de mest olika grenar af en gemensam vetenskapsstam från jordens mest skilda länder. Detta umgänge, som just på detta område visat sig allt hälsosammare och nyttigare från kongress till kongress med hänsyn till den vanliga isoleringen af de orientaliska studiernas enskilde representanter, har under de sista tjugu åren, sedan de internationella orientalistkongressernas idé arbetat sig fram, skänkt vetenskapen varaktigare och väsentligare resultat än den flod af föreläsningar, af hvilken de olika sektionernas medlemmar med förvånande tålamod låta sig öfversvämmas. Föreläsningsseancerna göra intryck af *muntliga* journaler; endast frånvaron af en enhetlig redaktion, hvilken är omöjlig på grund af församlingarnas natur och den individuella medverkans öfvervägande inflytande, skiljer dem från vetenskapliga tidskrifter; föredragen anknyta sig ej till någon enhetlig tråd, utan äro endast beroende af deltagarnes anmälningar. I debatterna söker det *allmänna* intresset för ämnet gifva sig tillkänna. Det har redan ofta varit fråga om, och, efter hvad jag hör, skall mot slutet af den nu pågående kongressen i Kristiania

[1]) Man finner i första bandet af Ebers praktverk öfver Egypten en trogen afbildning öfver en sådan scen.

ett konkret förslag i denna riktning framställas för att finna medel och utvägar att på dessa internationella kongresser bringa endast de stora sväfvande stridsfrågorna inom vetenskapen under behandling och för hvarje gång förbereda dem genom referenter, som vidtalats eller själfmant erbjudit sig. Äfven vid denna kongress saknades ej behandlingen af stora stridsfrågor helt och hållet.

Härvid är det isynnerhet en fråga, som tilldrager sig vårt intresse, och hvars behandling alltjämt dyker upp från kongress till kongress utan att hittills hafva ledt till något fredsslut eller någon vapenhvila mellan de fiendtliga lägren, hvilka invecklats i en häftig litterär polemik med hvarandra rörande denna stridsfråga.

Den yngsta grenen af den orientaliska vetenskapen utgöres af forskningen om de minnesmärken från forntiden, som de gamla babylonierna och assyrierna efterlemnat i så kallad *kilskrift*. Den har visat sig vara ett kraftigt hjälpmedel för forntidens genomforskande, för hvars kännedom man dittills varit hänvisad endast till grekerna, bland andra till Herodotus, som i fråga om trovärdighet är af så tvifvelaktigt värde. Forntidens historia framträder nu i en alldeles ny gestalt, sedan det lyckats banbrytande forskare att intränga lika djupt i filologiens stora »asiatiska hemlighet», som det förut lyckats den store Champollion-Figeac att lyfta slöjan från de afrikanska minnesmärkenas anlete. Aningsfulla, men rådlösa hade många generationer af lärde och resande stått framför Persepolis' inskriftens gåta, tills det lyckades hannoveranaren *Grotefends* genialiska intuition att finna nyckeln till hemligheten. Den genom Grotefend dechiffrerade Darius-inskriften är affattad på fornpersiska språket, ett idiom, som är stammodern till det språk, som nyligen ljöd i mitt fädernesland från schahens och hans följeslagares läppar. Med dechiffreringen och förklaringen af den fornpersiska kilskriften var likväl endast dörren öpp-

nad till kilskriftslitteraturens stora byggnad. Den persiska kilskriften uppträder åtföljd af texter, som väl uppvisa samma skrifttyp, men icke äro affattade på samma språk, och vidare erbjöds på de ruinfält, som beteckna de mäktiga assyriske konungarnes säte, ett helt bibliotek af kilskrifttaflor, hvilka förete ett väsentligen annat språk än minnesmärkena i den gamla iranska kulturens hemland. Grundligare forskning uppvisade i detta språk ett *semitiskt* idiom; den öfversta skorpan af dessa *kilskrifter af det andra slaget,* såsom man benämner dem, kunde med tillhjälp af de bekanta semitiska språken aftagas för tolkning, knapt ett halft århundrade efter den allra lösligaste förmodan om dem, och vi ega grammatik och lexikon öfver detta assyriska språk, hvars minnesmärken visat sig utomordentligt gagneliga i häfdaforskningens och bibelkunskapens tjänst.

Men därmed var ej *hela* kilskriftsproblemet löst. De assyriska texterna åtföljas i regeln af parallella texter, i hvilkas labyrint den grammatik, man erhållit för assyriskan, och det assyriska lexikonets innehåll ej lemna någon ledning. Man fann i tegelstensbiblioteket i Nineve ordböcker, i hvilka de assyriska orden förklaras genom uttryck, som voro bifogade kilskriftorden i detta *tredje slag.* Man kunde sluta till tillvaron af ett tredje slag af kilskrifter, som hvarken voro *persiska* såsom de, hvilka Grotefend dechiffrerat, eller *semitiska,* som de assyriska texterna, utan tillhörde någon annan språkgrupp. Man kom på denna väg genom fortsatt forskning till att konstatera det *sumerisk-akkadiska* språket med dess olika dialekter, som talats och skrifvits af ett gammalt kulturfolk, hvilket herskade i Babylonien *före* semiterna, ett folk, som först uppfann denna kilskrift och grundade hela den andliga kultur, som assyrierna senare tillegnade sig, och som från denna källa utströmmade öfver främre Asien. Detta folk har uppfunnit kalenderindelningen, mått och vigt o. s. v., det talade och sjöng

allra först sagorna om syndafallet, syndafloden o. s. v., af hvilka monoteistiska bearbetningar förekomma i bibeln. Detta gamla folks språk, hvilket man i brist på en exaktare beteckning först kallade *turanskt*, inordnades senare i den språkgrupp, till hvilken äfven vår ungerska, de turkiska och finska språken höra. Detta folks minnesmärken innehöllos nu i det tredje slaget af kilskrifter, liksom de ännu, långt sedan dessa gamla bärare af kulturen försvunnit, bevarades af assyriska prester till vetenskapliga ändamål.

Denna upptäckt, som öppnade nya öfvermåttan viktiga synpunkter för språkvetenskapen och historien, borde nu bilda den önskade slutstenen i kilskriftsurkundernas hela byggnad, och i själfva verket beror forskningen på detta område i det stora hela på detta skema. Därmed skulle dock vetenskapen ej nöja sig. Det bultas och hamras väldeligen på de fornkunskapens fasta murar, som borde erbjuda detta gamla *sumerisk-akkadiska* kulturfolk ett säkert skydd.

»*Lille Halévy*», denne märkvärdige lärde i Paris, som hans resor i Etiopien och Sydarabien och det omätliga vetenskapliga utbyte han därifrån hemfört, försäkrat om ett odödligt namn i vår vetenskaps annaler, »lille Halévy» är det, som företagit sig att bestrida akkadiernas ställning i Asiens kulturhistoria. Han har för ungefär femton år sedan uppstält den satsen, att det ej funnits några akkadier alls, att fastmer den babyloniska civilisationen ofelbart är *semitisk*. Det så kallade akkadiska språket framställer, påstår han, intet af de assyriska *språken*, det är ingenting annat än en *symbolisk skrift;* de *akkadiska* minnesmärkenas innehåll och ordalydelse är identisk med de parallella semitiska texternas. *Anti-akkadister* kallar man anhängarne af denna sats, hvilka stryka det af motståndarne erkända gamla *icke-semitiska* folket ur den historiska verkligheten och förvisa det till fables convenues' område.

Med en proselytmakares ifver förfäktar Halévy sin åsigt i böcker och uppsatser, och på hvarje orientalistkongress uppträder han för att personligen representera sin lära och försvara den mot motståndarnes häftiga angrepp. Denna gång var det en ung assyriolog i Strassburg d:r *Jensen*, som öppnade striden med ett skoningslöst angrepp på den obeveklige anti-akkadiern; den åldrige *Oppert*, hvars banbrytande upptäckter på detta område fört hans namn äfven utom fackmännens krets, försummade ej att öppna sin arsenal och låta sina argumenters gröfsta artilleri spela mot Halévys positioner. Denne lyckades åtminstone draga sig ur striden med stor moralisk succès, och hela den ansenliga församlingen, t. o. m. den motsatta skolans koryféer, kunde icke underlåta att hembära denne märkvärdige mans genialiska intuition och ofantliga lärdom sin hyllning.

Äfven andra stridsfrågor gåfvo denna sektion anledning att visa sig vara den mest stridslystna bland alla afdelningar af vår kongress. Men föredragen pågå ju i alla sektioner, och det skulle vara förhastadt att redan nu vilja uttala ett allmänt omdöme om deras resultat.

I morgon skall under H. M:ts presidium en allmän séance hållas för alla sektionerna, vid hvilken föredrag af *allmänt* intresse skola förekomma. Det är ett upplyftande moment i vår vetenskaps historia, att vi hafva att tillerkänna den svenske konungen ett af de främsta rummen i verksamt befrämjande af vår vetenskaps syften. Den, som kommer att skrifva denna för vår vetenskap af många skäl så ytterst vigtiga kongress' historia, skall kunna förtälja rörande drag af det intresse, konung Oskar hyser för medlemmarnes arbeten, ett förekommande intresse, som han vid många tillfällen offentligt lägger i dagen.

Först i mitt nästa bref kan jag berätta om de festligheter, som åtfölja denna kongress. Men redan här må

dock en högtidlighet nämnas, hvartill vi fingo blifva vitnen under loppet af den fest, som gafs af Upsala vördnadsvärda universitet i Gamla Upsala (en timmes väg norr om universitetsstaden), dit ett långt extratåg på två timmar förde oss från Stockholm. För att möjliggöra kontinuitet mellan orientalistkongresserna, en idé, som konung Oskar icke upphör att betona, har han skapat en symbol för detta inre sammanhang. Han skänkte kongressen ett af guld arbetadt horn, ur hvilket presidenten för hvarje kongress skall föreslå en skål för vetenskapens blomstring [1]. Den första drycken ur konungens skänk dracks på Odins hög i Gamla Upsala inför de tre genom den germanska sagan helgade grafhögar, som benämnas efter de nordiska gudarna Tor, Odin och Frej. Där drucko vi allesammans forngermanskt mjöd, som invånarne i Gamla Upsala väl förstå att tillreda, ur det af konungen skänkta gyllene hornet, hvilket nu skall öfverlemnas af den ena kongresspresidenten till den andra. Vi åhörde där ett glänsande tal af generalsekreteraren grefve Carlo von *Landberg*, en man, hvars förtjänster om denna kongress och den orientaliska vetenskapen äro så stora, att icke blott hans namn hädanefter kommer att pryda bladen i de orientaliska studiernas litteraturhistoria, bland hvars litterära gynnare en af de främsta platserna tillkommer honom, utan han äfven allt framgent måste nämnas såsom upphofsman till de mäktiga idéer, som utvecklas i Stockholm angående den österländska världens betydelse och växelverkan mellan orientaliska och occidentaliska vetenskapliga sträfvanden. Hans kunglige presidents förtroende har gjort honom till själen i denna kongress i Stockholm, hans eget ridderliga sinne har beredt honom en central ställning i de här församlade orientalisternas värld.

[1]) Egentligen för Österns och Vesterns förbrödring genom vetenskapen. *Utg.*

Äfven Max Müllers vältalighet fingo vi fröjda oss åt vid foten af Odins hög.

"Som en stålklädd kämpehär
med hillebårder och med gyllne hjälmar stod
det nu på vakt kring gudens nya helgedom." [1])

Så stodo vi visserligen ej kring Gamla Upsala tempel, men det var en entusiastisk skara med Upsala studentkår i spetsen, hvilken här lät sitt dånande fyrfaldiga hurra skalla för den ridderlige konungs välgång, hvars kallelse fört oss hit till oförgätliga dagar af ideel njutning och betydelsefull verksamhet.

III.

Stockholm den 7 September.

Enär jag ej tilltror mig att kunna rätt skildra denna stads sköna läge och vackra omgifningar, tillåter jag mig att låna de ord, hvarmed den presiderande skaldekonungen slöt sitt hälsningstal till oss vid kongressens öppnande, och hvilkas behag jag ej vill beröfva dem genom en flyktig öfversättning:

»Prêtez l'oreille aux murmures mystiques de nos immenses forêts, aux douces harmonies de vagues, qui caressent nos rivages; contemplez la vierge beauté de nos vallées, la majesté de nos alpes, les sombres profondeurs de nos *fjords,* et, en nous quittant, vous remporterez, je l'espère, un souffle de poésie et de fraîcheur.»

Den ljufva återklangen af dessa ord ljöd alltjämt i vårt öra och framkallade genljud i vår själ, så ofta vi från sessionssalen trädde ut i fria naturen, hvars storslagna skönhet här uppenbarar sig midt i den på hårda granitklippan uppbygda hufvudstaden och dess närmaste omgifning vid Mälarens stränder.

Till aftonen efter det första sammanträdet inbjöd konungen kongressens samtliga medlemmar till sitt ö-slott

---

[1]) Ur Tegnérs Fritjofs saga, Försoningen. *Utg.*

Drottningholm. Vi kunde här andaktsfullt betrakta Mälarens underbara holmar och skär i den nedgående solens belysning; invånarne på de små öarne och i de rikt flaggprydda villorna, som i en tät rad lågo på holmarna och stränderna, voro samlade för att hälsa oss genom viftningar med näsdukar och vänliga rop, och då vi kommit fram till Drottningholm, väntade oss ett kungligt mottagande, på hvilket vi, vetenskapens män, med stolthet städse skola kunna blicka tillbaka. Som en intresserad kollega rörde sig H. M:t bland sina orientalister, som några timmar förut i Riddarhusets vördnadsbjudande sal varit vitnen till »det upplysta protektorat och den omvårdnad, som H. M:t lät komma äfven de orientaliska studierna liksom alla andra vetenskapliga idrotter till del» [1]. Kl. 10 förde oss våra flaggprydda fartyg tillbaka till Stockholm. Färden erbjöd en rent af förtrollande anblick: villorna på stränderna och holmarna voro festligt upplysta, skogarna glänste i underbar bengalisk belysning, pyrotekniska mästerverk beledsagade oss i oändlig omväxling ända till vårt inlopp i hamnen, strömparterren framstälde ett af tusen lampor upplyst moriskt palats, våra blickar fjättrades af detta féeri, bredvid hvilket t. o. m. skildringar af orientaliska fépalats måste förefalla som en skugga vid sidan af originalet. Endast Eiffeltornet, hvilket tedde sig för oss som en jättelik eldstod, häntydde på occidentalisk inspiration hos pyroteknikerna.

Efter mottagningen på Drottningholm följde dagen därpå en soiré uti Grand Hôtels salonger, som gafs af grefven och grefvinnan von *Landberg*, vid hvilken äfven H. M:t konungen och kronprinsen infunno sig för att under flere timmar gifva vår sammankomst den högtidliga prägel, som genom detta deltagande tillkommit denna orientalistkongress allt ifrån dess början. De förnämste af

---

[1] Baron von Kremer i sitt tal till konungen.

societeten i Stockholm, diplomatiska kåren o. s. v. voro församlade i de klart upplysta salongerna, hvilka vår värd med sitt konstsinne förstod att gifva en orientalisk prägel med ledning af de erfarenheter, han samlat under en femtonårig studievistelse i Orienten. Här sken fullmånen öfver Gizeh's pyramider, där framstälde ett annat hörn en stilla palmlund, dussintals tjänare svärmade omkring i oklanderlig orientalisk kostym, och denna imitation af den orientaliska skådeplatsen föreföll så naturtrogen, att vi på fullt allvar tilltalade tjänarne, som kommo oss till mötes med österländska förfriskningar (men äfven västerländska drycker, »dem vi försmå», saknades ej) på alla möjliga språk men vi fingo lång näsa, då vi måste göra den erfarenheten, att vi behandlade våra språk på ett så otillfredsställande sätt, att tjänstfolket icke ens förstod oss. Midt under lärda samtal, i hvilka de enskilda grupperna fördjupade sig, ljöd utan afbrott orientalisk musik, vår värd sörjde därför, att ett genomgående orientaliskt program sammanstäldes, hvilket var så fullständigt, att t. o. m. danser af bajaderer och negrer allt mer och mer befäste oss i tron på vår orientaliska karaktär. Mest hemmastadda kände sig där våra scheiker, hvilka här funno en brygga öfver de 4,000 kilometer, som skilja deras hemlands stränder från grefve *Landbergs* féträdgård. De bilda också öfverallt en aldrig utsinande källa till intresse för de icke sakkunniga, till uppbyggelse för fackmännen. Det är allra roligast att höra dem i naiv omedelbarhet omtala sina erfarenheter; i min egenskap af deras privilegierade förtrogne tager jag del af deras fröjder och öfverraskningar, till hvilka visserligen äfven mången löjlig obetydlighet ansluter sig, som kunde ingifva de lärde turbanbärarne mången vidskeplig föreställning om europäiska förhållanden. De äro fullt och fast öfvertygade, att det här i Europa existerar ett samfund af »hemliga muhammedaner», hvars medlem-

mar äro spridda öfver hela världsdelen och särskildt här i Sverige förekomma i stort antal. Dessa drifva en ifrig propaganda för studiet af Islam, hvilket de ej kunna tänka sig utan i förening med en hemlig sympati för det samma [1]. För några timmar sedan lemnade mig »mon savant ami, le Cheik» — så kallar vanligen turkiska sändebudet, Ahmed Midhat Bej dessa personer, d. v. s. i detta fall en af de fyra scheikerna — ett engelskt bref på två ark, i hvars för honom obegripliga innehåll jag skulle inviga l'inspecteur de l'enseignement arabe au Ministère de l'Instruction publique en Caire (detta är hans officiella titel). Brefskrifvaren, en luthersk pastor i en svensk församling, beder min vän Hamza Fathallah, som han gifver titeln »Right reverend», att begagna sin popularitet i detta land till att hos tongifvande personligheter utverka, att ett fel i vår europäiska skolbildning ändtligen må afhjälpas. Den hederlige pastorn är af den åsigten, att arabiska språket nödvändigt måste bilda en del af elementarundervisningen, och åberopar sig därvid på sin lärde faders ord, hvilken var af samma åsigt. Äfven i innan- och utanläsning af koranen finner han ett bildningsmedel af första rang. Vunne den gode pastorns förslag anklang hos regeringarna (och därpå räknar han med säkerhet), så skulle väl mången orientalists förmåga, som man nu låter »bummeln», som studenterna bruka säga, komma till användning, åtminstone i de allmänna elementarskolorna i europäiska länder. Scheikens protektion utbeder sig pastorn med upprepadt eftertryck, och öfver denna hjälp, som begäres af min vän, är denne icke litet stolt.

En märkvärdighet af en alldeles allenastående art er-

---

[1]) De torde väl icke hafva alldeles orätt, om också Islam icke är så fast rotad i Europa som en annan asiatisk systerreligion, buddhaismen, hvilken äfven här i Sverige räknar en ansenlig rad af öppna bekännare och adepter under namn af "*sanningssökare*".

bjöd den simuppvisning, som »simsällskapet» på aftonen af den andra kongressdagen anstälde till vår ära i konungens och kronprinsens närvaro. Efter ett latinskt tal af ordföranden i denna förening till »advenæ honoratissimi» presterade några dussin unga män och damer inför våra ögon höjden af hvad simkonsten är i stånd att åstadkomma i utveckling af kraft och grâce. Jämte häpnadsväckande tours de force i öfvervinnande af höjdens och det våta elementets hinder se vi ästetiska mästerverk i bildande af täcka figurer af lefvande material. Sagorna om nymfer och najader framstäldes för oss i simmande grupper, och hela bokstäfver i alfabetet återgåfvos af de i det våta elementet utomordentligt hemmastadda damerna med en sådan konstnärlighet, att få dylika torde med sådan fullkomlighet kunna åstadkommas på papperet bland de lärde, hvilka som bekant utmärka sig genom sin afskyvärda kalligrafi.

Nu kom *Upsala,* Gamla Upsala! Jag har redan i mitt sista bref nämnt några ord om den märkvärdiga festen vid platsen för de tre heliga högarna från den nordgermanska urtiden. Festen fortsattes i aulan i den undersköna rika byggnad, som Sverige uppfört för vården om de högre vetenskaperna. Sedan vi besett Ulfilasbibelns berömda codex argenteus och andra skatter i universitetsbiblioteket, hvilket vi bokvurmar ej kunde neka oss, höll oss en riklig buffet skadeslösa för mödorna af resan till det heliga vördnadsbjudande Upsala. Vi förfogade oss genast till aulan, i hvars korridorer Upsala-borgarnes och professorernas blonda döttrar i dalkullornas pittoreska drägt kredensade den svenska punschen, för hvars omåttliga njutande jag vill broderligt varna hvar och en, som vill behålla sin besinning. Uppfylda af de högtidliga intrycken från Gamla Upsala, mottogo vi de doftande buketter, som de intagande Upsala-damerna fäste på oss vid sidan af orientalistrosetten, och klingade i festlig stämning för Sve-

riges välgång. Sedan universitetets rektor hälsat oss med ett lyckadt tal, uppstämdes nationella sånger af Upsala studentkör, i hvars krets sångens vård bragts till hög fulländning, och — detta kunde icke uteblifva — högtidliga tal höllos. Här bestego kyrkorådet Schrader från Berlin, elddyrkarnes öfversteprest från Bombay, grefve Angelo de Gubernatis, scheiken Beschîr från Tlemsen och ännu många andra efter hvarandra tribunen och talade på olika tungomål i vältaliga ordalag om Sveriges och dess universitets ära. De, som redan ansågo sig hafva fått nog af retoriska njutningar, föredrogo att promenera i de praktfulla korridorerna och med gamla kära vänner, som man här åter kunde omfamna efter årslång skilsmässa, utbyta glada och sorgliga erfarenheter från mellantiden.

Det skulle aldrig taga slut, om jag ville med minutiös noggrannhet skildra allt skönt och högtidligt, som här bjudes oss. Därför vill jag blott flyktigt och summariskt beröra det mottagande Stockholms stadsfullmäktige[1]) beredde oss på Hasselbacken, och de vackra tal, där höllos, galaföreställningen af »Aida», som konungen gaf i sitt operahus, den vänliga inbjudning till familjerna härstädes, som många af oss rönte, och det gästvänliga tillmötesgående, vi erforo i deras krets.

I går hade de förenade sektionerna ett allmänt sammanträde under H. M:t konungens presidium, hvarvid vi åhörde föredrag af Brugsch pascha (om en egyptisk mumie från Ptolemeertiden), af Max Müller (om andra upplagan af hans bearbetning af Veda), af Jules Oppert (om babylonisk astronomi), af de Goeje (om sagan om den helige Brandan i dess förhållande till de orientaliska sagokretsarna), af Paul Haupt från Baltimore (om de assyriologiska studierna i Amerika), af Halévy (om underrättelser om

[1]) Festen gafs af enskilda medlemmar af Stockholms samhälle. *Utg.*

Palästina före Exodus), af svenske riksantikvarien Hildebrand (om svenska forskningar i Palmyra på Karl XII:s tid). Den berömde paleografen och numismatikern *Karabacek* från Wien öfverraskade oss vid detta tillfälle med ett meddelande om sin utomordentligt vigtiga upptäckt af mynt af profeten Muhammed och hans rival Museilima, obestridligen den märkvärdigaste upptäckt, som framlades för kongressen. På hemställan af Berlinerteologen Dillmann afsändes telegram från denna allmänna sammankomst till hans käjserl. och kongl. höghet ärkehertig Rainer såsom ett uttryck för kongressens tacksamhet för de skatter ärkehertigen öppnat och gjort tillgängliga för den orientaliska vetenskapen genom förvärfvande af de för läsarne välbekanta papyrusrullarne och utgifvande af »meddelanden», som redan svält ut till tre ståtliga kvartband. Därmed var dagordningen för detta allmänna sammanträde ej genomgången; återstoden af den samma måste i anseende till den framskridna tiden förbehållas för den innevarande dagens förhandlingar.

Dessa [1]) öppnades af H. M:t konungen med ett tack för de rika bokgåfvor, som ankommit till honom före och under kongressen från enskilde skriftställare, lärda sällskap och förläggare. Från alla världsdelar hade man skyndat att bringa orientalisternas konung sin hyllning under denna form. Det torde väl vara mer än 3,000 arbeten, som kommo såsom ett svagt bevis på orientalisternas tacksamhet till sin kunglige president, största delen i utsökta praktband, mästerstycken af bokbindarekonst; samlingen från Drugulinska tryckeriet i Leipzig tillkommer säkerligen hedersplatsen på detta område. Hundratals praktverk af detta slag betäckte ständigt presidentbordet, och i vår krönte presidents tacksägelse för dessa gåfvor uttalade sig

[1]) För lättare öfversigts skull har utg. tillåtit sig här placera ett stycke, som i originalet förekommer först i följande bref. *Utg.*

egentligen den lärdes glädje däröfver, att Riddarhusets samlingssalar genom de mest framstående skriftställares samverkan förena ett nästan fullständigt bibliotek af nutidens orientaliska produktion [1]).

Nu följde officiella tal och lärda föredrag i harmonisk omväxling. *Max Müller* tolkade de församlades tacksamhet till *konungen* och hans framstående verksamhet som kongressens protektor och hederspresident för det nitiska sätt, hvarpå han skött sitt kall från början till slut af sammanträdet i Stockholm. Det behöfver icke sägas, hvilket bifall dessa af hurra- och vivatrop beledsagade ord väckte i församlingen. *Konungen* bar orientalistrosetten liksom vi alla, och det är obestridligt, att den orientaliska vetenskapen skall börja en ny epok af sin historia med orientalistkongressen i Stockholm. Den har hittills kunnat berätta mycket om missaktning af människorna; större ärebetygelser än i Stockholm kunna aldrig komma den samma till del. Angelo *de Gubernatis* uttryckte församlingens erkänsla för hvad generalsekreteraren grefve *Landberg* uträttat, med en vältalighet och en sprittande kvickhet, som vi under loppet af sessionen upprepade gånger hade tillfälle att beundra. Efter ett tal, som inleddes med en förträfflig skildring af de resande forskarnes lidanden, meddelade han, att grefve Landberg skulle komma att föreslås till erhållande af det genom senatorn Amaris död ledigblifna hederspresidentskapet i italienska orientaliska sällskapet. Vidare talade d:r *Seybold*, ombud för käjsaren af Brasilien, å sin suveräns vägnar, den svenske lärde d:r *Stolpe* om arkitektur och konstalster hos vildarne, d:r Adolf *Ehrenfeld* från Wien, hvars namn är välbekant i vår litteratur genom den i hans ego befintliga *Ehrenfeld-kodexen* (nu utgifven af Georg *Wolf*), och hvilken jag gärna infogar i

[1]) Samlingen skall fördelas mellan konungens enskilda bibliotek och universiteten i Upsala och Kristiania.

den i första brefvet meddelade förteckningen på landsmän, öfverlemnade åt konungen i ett dyrbart etui en kinesisk sedel från fjortonde århundradet; denna är alltså trehundra år äldre än det äldsta europäiska pappersmyntet; kineserna nytjade redan tvänne århundraden *före* vår tidräkning detta bytesmedel. Detta är ett af de utomordentligt sällsynta exemplaren af kinesiskt pappersmynt från denna tidiga period och anträffades i en remna i muren vid rifning af ett hus i Peking. Liksom många andra vetenskapliga rarieteter, hvilka pryda vår ärade landsmans samlingar, kunde icke häller detta kinesiska kabinettstycke undgå hans förmåga att uppspåra allt möjligt. Det roade synbarligen den svenske konungen att med sin samling kunna införlifva den urgamla föregångaren till en inrättning, som i Vesterlandet allra först uppstått i Sverige. — D:r *Nylander,* docent vid universitetet i Upsala, öfverlemnade första exemplaret af den svenske forskaren *Enemans* resebeskrifning öfver Egypten, Palästina och Syrien ända till Palmyra (början af adertonde århundradet), som han på konungens bekostnad med anledning af denna kongress utgifvit efter Enemans efterlemnade skrifter. Eneman företog denna resa på uppdrag af hjältekonungen Karl XII, som efter hans återkomst utnämnde honom till professor vid universitetet i Upsala, ett ämbete, som han dock innehade blott en enda dag, enär han dagen efter uppstigandet i sin kateder insjuknade och efter några dagar kallades hädan. Konung Oskar, som hyser lika stor pietet för sitt lands vetenskapliga forskningar i äldre tider som hänförelse för vetenskapernas uppblomstring i närvarande och kommande tid, har uppdragit åt den talangfulle [1]) Upsaladocenten att utgifva Enemans kvarlåtenskap, i främsta rummet denna resebeskrifning, som i förvånande grad går senare tiders

---

[1]) Uttrycket står helt och hållet för författarens räkning. *Utg.*

upptäckter i förväg och upptager inskrifter och öfriga antikviteter, hvilkas upptäckt skulle hafva anknutit sig till hans namn, om icke den grymma döden hindrat honom att sikta och offentliggöra de rika resultaten af sina resor.

Engelsmannen *Cust* föredrog en vidlyftig afhandling af *miss Amalia B. Edwards,* denna lärda dam från England, hvars arbeten om de nyaste utgräfningarna i Egypten ej saknas vid någon kongress, men som var hindrad att personligen infinna sig. Den gode Custs predikoton var just icke egnad att lifva vår uppmärksamhet, som slappats genom det stora antalet föredrag, och det passade mycket bra, att scheiken *Schuajb,* kadi från Tlemsen, scheiken *Hamza Fathallah* från Kairo, japanesen *Ynarati* och brahmanen *Dhruwa* (jag anför blott sammandrag af deras långa namn) nu efter hvarandra bestego tribunen för att hvar och en på sitt modersmål föredraga sånger, hvilkas gemensamma tema var konung Oskars lof, som väl förtjänar att förhärligas på alla tungomål. Schuajb och Dhruwa föredrogo sina poem på det i deras hemland brukliga sångartade recitationssättet. Eldspresten *Dschivandschi Modi* etc. uppläste på engelska språket en afhandling om parsiförsamlingens historia och nuvarande tillstånd och slutade med ett lefve för Englands drottning, hvilken i sitt indiska käjsarrike beredt en säker fristad åt parsernas heliga eld, som i forntiden ända till Islams framträngande värmt millioner anhängare af det mäktiga perserrikets gamla religion, men nu upplyste endast några få tusen gamla trogna med sina gudomliga strålar.

Dagordningen var afslutad. Den presiderande konungen reste sig för att hålla afslutningstalet. Sedan han låtit sin djupa sympatiska blick, som under sammanträdet i Stockholm trängt sig in i allas hjärtan, sväfva öfver församlingen, höll han på klassiskt latin ett tal, hvari han uttryckte sin tillfredsställelse öfver det vetenskapliga och

sociala resultatet af första hälften af den kongress H. M:t sammankallat och tackade alla deltagare för deras medverkan. Stil och hållning i det klassiska anförandet bekräftade det rykte konung Oskar förvärfvat sig såsom lärd kännare af Ciceros och Demosthenes' språk, det intryck, som de kungliga orden framkallade, och som uppenbarade sig i ett *hurra* [1]), hvilket aldrig ville taga slut, var rent af öfverväldigande och fann en värdig tolkning i Berlinprofessorn Dillmanns elokventa latinska tal. Med vänliga ord till enskilda medlemmar, som sutto på de främsta raderna, tog konungen afsked, upprepade gånger uttalande sitt beklagande däraf, att han till följd af manövrerna, som började omedelbart därefter, ej kunde följa sina orientalister till sin norska hufvudstad. »Jag skall med mina tankar äfven där vara bland eder; hvad jag beklagar, att jag ej kan personligen presidera vid fortsättningen af edra arbeten!»

Denna för alla oförgätliga högtidlighet nästan öfverträffade i glans och upplyftande moment högtidligheten vid kongressens öppnande d. 2:dre dennes.

IV.

Kristiania måndagen den 9 September.

Efter den högtidliga afslutningen i Stockholm i Lördags och den storartade banketten på e. m., förde oss extratåg kl. 11 på kvällen till Kristiania, dit vår kongress från och med i dag fortsättes i konung Oskars norska residensstad och dit vi anlände i går kl. 4 1/2 e. m. Under den långa färden talade passagerarne i de 58 vagnar, som förde oss dit, om intet annat än »denne konung», hvars namn genom kärlekens och det lifliga intressets namn är

---

[1]) Det svenska bifallsropet, som vanligen upprepas *fyra gånger* med särskildt eftertryck på sista stafvelsen.

för alltid förbundet med den orientaliska vetenskapens framsteg.

Af mig må man ej vänta någon detaljerad skildring af det romantiska norska landskap, vi ilade genom, af den långa följd af sjöar, i hvilkas klara djup de brant uppstigande klipporna vid stränderna äfvensom nära nog oändliga björk- och furuskogar lifligt återspegla sig, af Glommensdalen med dess förtjusande grönska, där järnvägen går tätt intill stränderna förbi nyckfulla strömdrag.

Vid alla norska stationer voro vi väntade af jublande folkskaror, och den allmänna stämningen gaf sig vid Kongsvingers station i litterär form tillkänna genom de hundratals exemplar af »Aftenpostens» festnummer, som utdelades i vagnarna, och på hvilkas främsta sida lästes en sympatisk hälsning till orientalisterna på franska språket:

»Chez nous aussi brille la flamme sacrée de la science, et, nous saurons vous le prouver, l'hiver ne glace pas nos coeurs. Jusqu'au pays des aurores boréales les savants poursuivront leur noble mission; ici, comme en Suède, la nation soeur, ils ressentiront la féconde influence de cette réunion de tant de noms illustres. Des montagnes, des fiords, des vallées, la voix de tout un peuple vous acclame. Soyez les bien venus en Norvège!»

Denna högtidliga känsla gaf sig tillkänna för oss på ett öfverväldigande sätt vid vår ankomst till den festligt smyckade bangården i Kristiania. En oöfverskådlig människomassa hälsade oss, då vi beträdde perrongen, dånande hurrarop skallade från de människomurar, som bildat sig från bangården ända till hotellen, från fönstren i de festligt smyckade husen välkomnade oss den norska hufvudstadens blåögda, blonda damer med rop och viftningar med näsdukar. Som triumfatorer, ej som studerkammarens män, intågade vi i Kristiania. Förvisso har detta land och denna hufvudstad

sett mången betydande orientalist, som icke litet bidragit till att utbreda den norska andens ära i världen, framgå ur sitt sköte, och norrmännen hafva liksom äfven deras svenska bröder all anledning att vara stolta öfver sina representanter för de orientaliska vetenskaperna. Hvilken bildad människa känner ej namnet på norrmannen Christian *Lassen*, den berömde författaren af den epokgörande skriften om »*De fornpersiska kilskrifterna vid Persepolis*» (1836), hvars stora verk »*Indisk fornkunskap*» (1844—1862) skulle bilda grundvalen för det moderna vetenskapliga studiet af Indiens forntid! Medan Lassen utvecklade sin lärareverksamhet vid universitetet i Bonn, prydas äfven lärostolarne vid Kristiania universitet af ansedda namn. Namnen *Caspari* och *Broch* äro välbekanta för alla arabister, en Sophus *Bugges* för alla, som sysselsätta sig med forskningar om folksagornas uppkomst. Deras skrifter äro minnesmärken af den vetenskapliga andan i den orientaliska forskningen i Norges land och supplera de banbrytande vetenskapliga upptäckter, som anknyta sig till svenska orientalisters namn, framför allt till den store Mathias *Norbergs*, en vän till Frithjofs sagas skald, hvilken hälsar Norbergs utnämning till professor i orientaliska språk i Lund i hänryckta ordalag:

»Och framtid reser sig ur dunkla grifter,
och Isis-slöjan faller från dess syn.
Persepolis' och obeliskens skrifter,
dem solen fåfängt läste på ur skyn,
de tydas alla, och Eleusis biktar
sin hemlighet för oss. Hur skönt dock drömmen
diktar!»

Man kunde vid detta jublande mottagande härstädes liksom förut i Stockholm ej afhålla sig från en tanke på den glänsande ställning, som de båda små skandinaviska brödrafolken intaga på vår vetenskaps område. Och om

också icke *vikingarne* genom sina färder i österländska farvatten voro de första skandinaviska orientalisterna — såsom man i högtidliga tal härstädes ofta betonat —, så har det dock bland dessa Nordkaps grannar under den sista tiden ej fattats namn, hvilkas bärare jämbördigt med de största kulturfolken arbetat på utforskandet af österns och söderns historia och språk i den europäiska vetenskapen. Till dessa hör — jag kan ju icke uppräkna allesammans — i första rummet generalsekreteraren vid vår kongress grefve *Landberg*, vidare professor *Almkvist* i Upsala, en speciel vän till vårt land[1]) och kännare af vårt språk, vidare den store *Tegnérs* sonson och namne och många andra, som vi känna af deras skrifter, och sådana, åt hvilkas kamratliga vänskap vi här fröjda oss i rikt mått.

V.

Kristiania den 11 September.

Kongressens förflyttning till Norges hufvudstad har ej medfört någon förändring i våra arbetens regelmässiga gång. Deras lärda mekanism arbetar fortfarande flitigt liksom i Sveriges hufvudstad. I närvaro af den kunglige prinsen *Eugèn* öppnade norska statsrådet von *Bonnevie* den 9 dennes kongressens andra session i H. M:t konungens namn. Aulan i universitetsbyggnaden, där öppnandet försiggick, erbjöd en högtidlig anblick, ehuru frånvaron af den politiska och diplomatiska världens notabiliteter, hvilka i Stockholm deltagit i kongressen, gaf högtidligheten en mera borgerlig, enkel prägel. Äfven här höllos festliga tal, bland hvilka ett snillrikt extempore af Max Müller skördade det största bifall. Äfven eldspresten Dschivandschi Modi sågo vi åter på tribunen; han underhöll oss med en apologi för sin trosbekännelse. Sektionerna arbeta raskt undan;

---

[1]) Han har i vårt land tillbragt flere veckor på sin genomresa till Afrika.

presidierna äro aldrig i förlägenhet för en rikhaltig dagordning. Bland kilskriftsforskarne går det äfven här ganska häftigt till; vi andra bilda i jämförelse med dem en verklig fredsliga.

Trots denna fortfarande föreläsningsifver erbjuder den norska hufvudstadens romantiska omgifning så många tilldragande punkter, att den tid, som är anslagen till föreläsningar (i regel från 9,30 till 12 midd.) lider tämligen betydande inskränkningar. Vi införas på eftermiddagarna i den underbara värld, som omgifver oss. Den första eftermiddagen egnades åt en ångbåtsfärd till Bygdö, där vi å konungens vägnar mottogos och med kunglig frikostighet undfägnades af intendenten vid Oskarshal von *Holst*. Från tornet på kongliga slottet njöto vi en härlig utsigt, som påminde om Bosporen, öfver den förtjusande ögrupp, som är kringspridd i Kristianiafjorden, och den bergomkransade hufvudstaden. Äfven den lärdes intresse blef till fullo tillfredsstäldt på vårt ströftåg genom de täta skogsdungarne på halfön Ladegardsvik, de gamla norska konungarnes residens. Där öfverraskades vi nämligen på en kulle midt i en stilla furulund, hvars högtidliga lugn väckte en aning om druider-hemligheten i vår själ, af den från tolfte århundradet härstammande träkyrkan (stafkyrkan) af bjälkar och bräden utan användning af annat material (t. o. m. spikar saknas), som framställer den tidens romanska kyrkostil. En grundlig monografi af professor *Dietrichson* ställdes redan på förmiddagen till vårt förfogande för att bereda oss för våra studier af nordens forntid och de utländska analogierna, och den på ort och ställe närvarande författarens muntliga upplysningar supplerade på ett lifligt sätt de lärda framställningarna uti den i våra händer befintliga monografien. Träkyrkan, ett af de få minnesmärken, som bevarats från denna gamla tid, stod förr i Hallingdal, den del af Norge, som längst bibehöll sig iso-

lerad från mellaneuropäiskt inflytande, och hvars invånare ända till denna dag hålla fast vid primitiva förhållanden, som kunna åskådliggöra det gamla nordiska lefnadssättet. Från denna dal lät konung Oskar II år 1885 transportera träkyrkan till Bygdö och renovera den genom en stilenlig restauration. Detta märkvärdiga minnesmärke omgifves af ett likaledes från gammal tid härstammande fornnordiskt boningshus (träbyggnad), ett urgammalt pilgrimshospitium, som lemnar en så fullständig framställning af denna anstalts medeltida konstruktion, att t. o. m. sängplatserna, som voro afsedda för de fromma munkarna, ännu äro bibehållna i oskadadt skick, och en lada, som till skydd mot råttor och fuktens inverkan hvilar på två fot höga stolpar, och som flyttades hit från Berdal i Telemarken. Allt detta har gjort kullarne vid Bygdö till ett slags fornnordiskt museum, och professor Dietrichsons oskattbara upplysningar, hvilken ända till sent på aftonen stälde sig till de vetgiriges förfogande, voro egnade att göra aftonen till en af de mest lärorika. Vid framkomsten till Bygdö kungsgård väntade oss en riklig supé, som serverades på befallning af konungen, och de till själens innersta djup trängande sångerna af hufvudstadens studentkör och konstnärsparet herr och fru Grøndahl. Kl. 11 anträdde vi återfärden, och för att skildra den samma behöfver jag endast återkalla de märkvärdiga fyrverkerierna under Drottningholmsfärden i läsarens minne.

I allmänhet göra vi här den erfarenheten, att deltagandet i festandet för orientalisterna från *alla lager af befolkningen* öfverträffar de djärfvaste förväntningar. Det jubel, som mötte oss vid vårt intåg i hufvudstaden, böljar kring oss vid alla våra rörelser. Därpå kunde vi under vår utflygt den 10 Sept. till vattenfallen vid Hönefos (fyra stationer från Kristiania, västbanan) erfara nästan rörande bevis. Denna utflygt framställer väl höjdpunkten af det,

som våra gästvänner i Skandinavien hafva för afsigt att bjuda oss. Efter en mycket lärorikt tillbragt förmiddag, under hvilken vi bland annat fingo åhöra en särdeles intressant berättelse af professor *Euting* i Strassburg om hans senaste vårresa på Sinai-halfön jämte det epigrafiska utbytet af den samma (mer än 700 inskrifter) och en underhållande litteraturhistorisk och filologisk framställning af den koptiska poesien af professor *Amélineau* i Paris äfvensom meddelanden af den engelske assyriologen *Sayce* om de kappadokiska kilskrifterna, for vårt jättetåg vid middagstiden ut från västra stationen för att förbi Bygdö och Oskarshal låta oss se en del af Kristianiafjorden. Bakom Sandviken lemna vi stranden; förbi väldiga granitblock ila vi raskt undan för att efter tre timmars färd nedstiga till Drammensfjorden, vid hvars stränder den förtjusande Drammensdalen ligger utbredd som en Guds trädgård. Liksom en oas ler det täcka folkrika Drammen emot oss midt i denna värld af skog och klippor. Nu vända vi oss i nordvästlig riktning längs stranden af Drammenself, som vid Vikersund förenar sig med Tyrifjorden. Dystra klippöar, som lösslitit sig från strandbräddens väldiga berg, sköljas af fjorden; följande tätt på hvarandra sträcka sig strandbergets utlöpare ut i fjorden, och man tycker sig i de smala, afplattade klippstyckena se hvilande krokodiler i det ögonblick dessa, uppspärrande gapet, vänta på sitt byte. Det är icke underligt, om folkfantasien här uppfann hemska sagor och befolkade de i fjorden liggande klipporna med onda illvilliga makter.

Järnbanan fortsätter sin väg i nordlig riktning. De mörka stränderna utefter Tyrifjorden upplifvas af lekande kaskader. Snart stå vi framför Hönefos' station vid slutet af fjorden. Hundratals borgare och damer i det lilla flitiga samhället vänta oss på bangården; lärjungarna i alla goss- och flickskolor hafva ryckt ut med sina fanor (på en

fana lade jag märke till detta motto: *Lys an Liv*, d. v. s. ljus och lif) för att hälsa orientalisterna; damerna i den lilla staden kastade med vänliga leenden till oss blombuketter, från fönsterna utgjuter sig ett verkligt blomsterregn öfver våra hufvud.. Genom triumfbågen, som blifvit rest till vårt mottagande, tåga vi genom stadens gator ända till de mäktiga vattenfallen. Under fortsatta hurrarop, som oafbrutet skalla omkring oss, föras vi af befolkningen, som täflar i att fira oss, till taffeln; där vi efter att in corpore hafva uppstält oss framför fotografernas tuber, som i gemensamt angrepp bemöda sig om att föreviga våra fysionomier, koncentrera vår uppmärksamhet på en riklig måltid.

I fullmånens klara sken reste vi hem; det var den femtonde i månmånaden Muharrem, fyra dagar förut hade våra muhammedaner i all stillhet firat Aschuradagen. Från station till station gaf sig befolkningens välkomsthälsning uttryck i allt lifligare jubel. Båtar, eklärerade med lampor, summo på Drammens spegel, och från bergen upplyste ett nära nog oändligt fyrverkeri vår väg. Nu stå vi framför Drammens station, där befolkningen beredde oss ett mottagande, som hör till de skönaste erfarenheterna under vår skandinaviska resa. Den stora järnbron, som är slagen öfver Drammenselfven, bildade ett imponerande ljushaf, hvarifrån hundratals lågor kastade sina strålar på de täta folkmassorna, som ännu en gång ville se »orientalisterna»; från bergen glänste en halfmåne med sin stjärna i eld; drammenserna trodde sig därmed visa vårt sammanhang med Orienten en symbolisk ära. I salarna på stationen serverade stadens anseddaste damer tê för det af flere hundra personer bestående ressällskapet. Vi fingo ur de blonda drammenserskornas mun, för hvilka vi presenterades, höra träffande anmärkningar om vår vetenskaps betydelse, som vi sällan få höra i vårt hemland. De häm-

tade dem väl ur de norska tidningarna, som sedan några dagar blifvit journaler för österländsk filologi.

Blott allt för raskt fördes vi på tvänne extratåg till Kristiania; på mellanstationerna kastade man oupphörligt blombuketter och kransar på våra kupéer och uppstämde skallande hurrarop. En timme efter midnatt återkommo vi till den norska hufvudstaden.

Den tidiga morgonen efter denna lifliga dag fann oss åter »bei grauer Theorie». De särskilda regeringarnas delegerade höllo ett gemensamt sammanträde, vid hvilket en af de tre sista kongressernas presidenter bestående seniorskommitté under ledning af generalsekreteraren grefve von Landberg tillsattes för öfverläggning om kommande orienalistkongresser. Under loppet af förmiddagen höllo sektionerna sina sista sammanträden och afslutade hvad som återstod från Stockholm. På eftermiddagen försiggick kongressens högtidliga afslutning. Afslutningsakten föregicks af föredrag och tal af vår landsman *Leitner*, som med en missionärs ifver gör sitt Wokingerinstitut bekant, af *Brugsch* Pascha, den berömde egyptologen, som till sist gifver oss ännu en lärorik framställning om Exodus' geografi enligt de nyaste utgräfningarna af Naville och i sammanhang därmed om kronologiska frågor, på grund af vår landsman astronomen d:r Eduard *Mahlers* forskningar; af *Angelo de Gubernatis* om orientaliska hänsyftningar i Dantes Purgatorium med särskild hänsyn till sagor och fabler om ön Ceylon (Serendib). Indiern *Dhruwa* sjunger en indisk sluthymn, medan en af de tre japaneserna, »den japanske schwabaren», som vi här pläga benämna honom, föredrager ett väl sammansatt tal på oklanderlig tyska. Statsrådet von *Bonnevie* afslutar kongressen å den konungs vägnar, som inbjudit oss till denna rad af fester för den orientaliska vetenskapen. Den stora aulan i Kristiania universitet genljuder af »vive le roi», hoch- och hurrarop,

som väl ej kommer att saknas på aftonen under banketten i frimurarlogens festsal i anslutning till en rad af skåltal.

Vi hafva likväl ännu icke tagit afsked, trots denna officiella afslutning, af de skandinaviska orientvännernas gästfrihet. I morgon, den 12, väntar oss en fest vid Trollhättan, hvarifrån vi fortsätta till Göteborg. Först här skall »farewell reception» ega rum, och den blå-röd-gula orientalistrosetten, som vi under fjorton dagar så gärna burit såsom tecken till vårt vetenskapliga kall och vårt kollegiala samarbete, afläggas. Vi skola bevara den som ett kärt minne af de skandinaviska dagarna, och för mången af oss skall den midt under det tunga hvardagsarbetet tjäna som en uppmuntrande symbol af ideel lyftning.

I. Goldziher.

Den åttonde internationella Orientalistkongressen [1]).

(Af Professor A. Weber i Berlin.)

Den från 1 till 12 sept. i Stockholm och Kristiania hållna 8:de orientalistkongressen utmärkte sig framför alla sina föregångare såväl genom sin långa fortvaro som genom det stora medlemantalet och det sympatiska mottagande, som kom densamma till del.

Den ovanligt långa tiden var närmast betingad af den omständigheten, att den sorgligt nog f. n. rådande spänningen mellan de båda under *en* herrskare förenta länderna Sverige och Norge fordrade, att man icke höll den under konungsligt protektorat stående kongressen i blott endera af de båda hufvudstäderna. För kongressens medlemmar uppkom däraf det stora behaget att få lära känna den sydliga delen af den skandinaviska halfön i dess fulla utsträckning, en sak, som visserligen genom de ofantliga afstånden medförde några strapatser, men hvilken genom de fria resorna på järnvägarne och de gästvänligaste arrangement under desamma underlättades på ett rent af exempellöst sätt, och de intryck, som deltagarne därvid hafva erhållit af landet, skola för dem vara oförgätliga. Öfver hela världen skola de vid hemkomsten (och det blir en *stolt* vinning för Sverige-Norge) berätta om, hvad härligt och storartadt de här hafva sett.

I självfva verket hafva *Stockholm* och *Kristiania* ett utomordentligt skönt läge och kunna äfven i andra afse-

---

[1]) Öfversatt från tyskan.

enden mäta sig med hvilken som hälst af Europas städer. Men särskildt för de *lärda* är *Upsala*, med sin för 2 år sedan fullbordade nya universitetsbygnad *kronan* för det hela. Ingen tysk universitetsstad har att uppvisa något liknande, på sin höjd kunna kanske Strassburg och Wien nämnas vid sidan däraf. Det intryck den gjorde var så mycket kraftigare, som man alls icke var förberedd därpå. Äfven den götiska katedralen nedanför höjden, på hvilken universitetshuset står, är f. n. under reparation, och *den platsen* blir, då den blir färdig, allenastående i sitt slag.

Den stora frekvens, som utmärkte denna Kongress, bör väsentligen tillskrifvas dess generalsekreterare grefve Carlo Landberg, åt hvilken konung Oskar, som tagit kongressen under sitt höga protektorat, uppdragit denna befattning. Under det att den största af de 3 föregående kongresserna (i Leiden) räknade 454 medlemmar, har detta årets kongress bragt upp siffran till 713, däribland 198 inhemska, så att antalet af främlingar (515) ensamt var större än hela antalet vid någon af de föregående [1]). Och ibland dessa befann sig denna gång ett öfvermåttan stort antal *infödda orientaler*. Egypten är nämligen i medlemsförteckningen företrädt af 7, Algier af 2, Japan af 3, Indien af 4, Persien af 4, Turkiet af 28 namn, och om däribland befinna sig några europäiska namn, så äro å andra sidan många födda orientaler upptagna under Österrike och Ryssland. Denna ansenliga mängd af orientaliska element, hvilken utgjorde nästan 1/14 af hela antalet medlemmar, och som isynnerhet måste tillskrifvas grefve Landbergs initiativ och rastlösa bemödanden, förfelade icke att i flera riktningar göra sig gällande. Närmast medförde den alldeles afgjordt, att kongressen tilldrog sig allmänna uppmärksam-

---

[1]) Förf. har här några statistiska uppgifter, som redan i inledningen äro anförda, till hvilken därför hänvisas. *Utg.*

heten, då en stor del af dessa orientaler uppträdde i den inhemska festdrägten, i hvita, böljande kläder etc. etc. Vidare inrymdes vid de offentliga sessionerna åt deras anföranden på arabiska, forn- och nypersiska, turkiska, japanska etc. ett vidt spelrum, ja rent af en äreplats. Nu är det visserligen obestridt för en icke-kännare helt intressant och för kännaren väl ganska lärorikt att få åhöra dylika anföranden, föredragna på det hos alla orientaler vanliga sättet med dess nasala, klagande kadanser, som här och hvar nästan erinra om en kattas jamande. Och såsom sagdt, kännaren kan väl däraf hemta mycket till nytta och fromma för sin vetenskap, men att höra många sådana tal, af hvilka några voro ganska långa (talarne gjorde synbarligen däri sitt bästa), i rad efter hvarandra, då hvarje föredrag blott förstås af en ganska ringa bråkdel bland åhörarne, det var något för mycket af det goda, hälst som man vet, hvilken tom halm dylika tal tröska på, hvilkas innehåll är rena bläcket, och ordklangen och rimmen etc. utgöra hufvudsaken, utan något spår af vetenskaplig eller kulturhistorisk halt. Åtminstone gäller detta de islamitiska språken, ty hvad vår härvarande medborgare [1]), d:r Inouje, lektor i japanska vid universitetet härstädes, yttrade vid en af dessa allmänna sessioner först på japanska och sedan på tyska, var kort, bindande och hade innehåll, men äfven han fick ordet egentligen blott därför, att han var en japanes.

Men enligt mitt förmenande är detta en artig efterlåtenhet, som går något för långt. *Orientalistkongresserna* hafva hittills tjänat rent vetenskapliga ändamål. Det är ganska godt, om äfven *Orienten själf* därvid synes såsom smycke och prydnad. Men om deras *vetenskapliga* karaktär icke skall *lida*, få de icke nyttjas till ett slags utställ-

[1]) Uppsatsen är affattad i Berlin efter hemkomsten från kongressen. *Utg.*

ning, på det sätt som ett *seminarium* för *moderna österländska språk* kunde anordna den. Det är mycket svårt att här hålla den rätta gränsen, då man har så många orientaler med, som här var förhållandet, men gränsen var denna gång nära att öfverskridas. Och ville man gå ännu längre häri, så skulle orientalistkongresserna löpa fara att upphöra vara *sådana* och fastmer nedsjunka till kongresser af orientaler och orientresande.

Men bortsedt från den rent vetenskapliga sidan har denna fråga för öfrigt äfven en viss politisk betydelse. Den inhemske orientalen kan nämligen enligt sin natur icke bära något så föga som erkännande. Inskränktheten af hans horisont sätter honom fullkomligt ur stånd att skilja emellan det, som honom med rätta tillkommer, och hvad, som gifves honom af ren höflighet. Dessa folks medfödda högmod och självöfverskattning gå tillbaka till den grå forntiden. De upptaga hvarje höflighet blott såsom en skyldig tribut och betrakta *sig allena* såsom verkligt kunniga och visa. Därför är det för hvarje europäisk regering, som har orientaler till undersåter, rentaf farligt, om dessa någonstädes äras på ett sätt, som kan nära deras högmod. »Där sen I ju, där ute vet man att uppskatta oss, härhemma behandlar man oss såsom negerslafvar» — det är ungefär de känslor, med hvilka t. ex. »ung-Indien» upptager sådana tilldragelser. Och under den britiska regeringen hafva dock de infödda tillgång till helt andra bildningselement än under islamitiskt herravälde.

Eftersom vi nu äro inne på detta ämne, skulle ref. vilja såsom sin speciella önskan uttala, att de islamitiska folken kunde komma under den goda vården af europäiska regeringar. — — — [1]) Sådana tankar trängde sig på

[1]) Förf. önskar här, att Persien måtte få utvecklas genom Rysslands bemedling, att Konstantinopel till undvikande af stridigheter må komma under Italiensk spira m. m., som ligger utanför ämnet för denna brochyr. *Utg.*

mången af dem, som ingenting förstodo af den arabisk-persisk-turkiska »recitations singsangen» på svenska ridderskapets stolta slott i Stockholm. Trots all slughet, som var utpräglad i dessa islamitiska ansigten, var där föga spår att finna af verklig intelligens. Så mycken vänlighet, som här visades dem, hade i hvarje fall aldrig förr kommit dem till del, men de mottogo allt med stort sinneslugn. Man såg, att det felades dem sinne för den verkligt storartade älskvärdhet, med hvilken konung Oskar åhörde deras långa tirader. Det borde ju så vara, menade de!

För de öfriga medlemmarne af kongressen var det något pinsamt att på samma linje, ja, till och med i förgrunden, se män, hvilka, såsom det visade sig vid de senare förhandlingarna i sektionerna, från vetenskaplig synpunkt voro obetydliga. Blott Gaikvarens af Baroda ombud af brahmansk härkomst Dhruwa visade sig därvid såsom en jämngod medarbetare[1]) och såsom ett godt prof af den nya kultur, som under det britiska herraväldets hägn håller på att uppvakna i Indien.

Men hvad, som denna gång gjorde ett alldeles särskildt välgörande intryck på kongressmedlemmarne, var det sympatiska mottagande, som de öfverallt funno. Från landstigningen ända till sista ögonblicket blefvo de öfverallt hälsade med ett deltagande, som t. o. m. trotsar all beskrifning. Äreportar, musik, kanonsalut, tätt packade folkmassor, genom hvilka man med möda kunde få en trång passage fri, hurrarop, näsduksviftningar, blomkastning, ja, det låg däri någonting rentaf rörande, hänförande. Obestridligen bidrogo isynnerhet i början de infödda orienta-

[1]) Så tedde sig saken för förf., som bedömde den måhända allt för mycket från arisk synpunkt; hvad semiterna och deras föredrag angår, jfr t. ex. Prof. Goldzihers (sid. 43) och Prof. de Goejes omdöme (sid. 83). *Utg.*

lernas främmande drägter mycket till att väcka allmänhetens nyfikenhet. Men detta räcker afgjordt icke till att förklara den allmänna och ständigt återkommande, aldrig upphörande hyllning, som öfverallt, äfven på de minsta järnvägsstationerna kom kongressens medlemmar till del. Fastmera såg man, [1]) att folket betraktade det *såsom en ära*, att kongressen kom till Sverige, till Norge, att på konungens inbjudning så många främlingar begifvit sig i väg utan att sky för den långa resan. Det var ungefär, som när hos oss *Gustaf-Adolf-föreningen* har sammankomst i en provinsstad; då deltager äfven folket såsom sådant i högtidligheten. — Om detta stolta, för *oss tyskar så dyra* namn, Gustaf Adolf, hafva vi i allmänhet flerfaldiga gånger blifvit erinrade! Då vi uti konungaslottet på Drottningholm sågo de liksom af koppar gjutna gestalterna af de svenska krigarne, hvilka där höllo vakt på trapporna, då tänkte väl mången bland oss med *tacksamhet* därpå, att det var dessa krigares förfäder, som åt oss räddade reformationens dyrbara egendom och därmed *upplysningens ljus åt Europa*. Om också äfven äregirighet och eröfringsbegär kanske till någon del voro med i spelet: framför Gustaf Adolfs staty aftogo vi hatten djupt, då vi kommo förbi densamma.

Denna sympati, som mötte kongressen, var emellertid förkroppsligad och koncentrerad i *konung Oskar* själf, som på förhand gifvit den sin protektion och inbjudit den till Skandinavien. En likaså hög, ståtlig gestalt, något äldre än vår oförgätlige »kronprins» [2]), erinrar han om honom äfven genom lika stor älskvärdhet i sitt väsen. Den kraftfulla, höga stämman, med hvilken han öppnade kongressen (på fransyska) och afslöt densamma (på latin) trängde fram

[1]) Tidningarna uttalade det äfven å sin sida klart och tydligt.

[2]) *Så* kalla vi, jämnåriga till käjsar Fredrik, honom dock hälst, *så* står han i sin fulla kraft för vår själ.

till alla hörn af den stora salen; hvarje ord förnams klart och tydligt. Mottagandet af gästerna på Drottningholms slott och återfärden på Mälaren, under illumination af stränderna genom elektrisk och bengalisk belysning, genom glänsande fyrverkeri — det var dock egentligen det skönaste momentet i hela den på herrliga enskildheter så rika festen. Äfven kronprinsen och i Kristiania hans yngsta broder prins Eugèn underhöllo sig med de främmande gästerna på det otvungnaste och älskvärdaste sätt på olika språk. Tyskan talade de tre höga herrarne utan någon aksent, liksom om den varit deras modersmål.

Och det var öfverhufvud för oss tyskar en stor fröjd vid denna internationella kongress. Franskan var visserligen det officiella språket för de allmänna sessionerna, vid hvilka för öfrigt hvarje medlem begagnade sitt eget språk. Men i sektionerna, där det handlade om de vetenskapliga anförandena, var tyskan afgjordt öfvervägande, specielt äfven hos de skandinaviska lärde. I den ariska sektionen, hvars presidenter voro tre tyskar (M. Müller, Weber, Spiegel) talades nästan blott tyska eller engelska; dess bulletiner äro affattade på tyska. Rektorn i Upsala (pathologen Hedenius) hälsade kongressen på tyska språket. Så gjorde äfven den norska kyrkoministern Bonnevie, trots sitt franska namn, hvilken öppnade och afslöt kongressens förhandlingar i Kristiania. »Tyskan är vetenskapens språk» sade Hedenius, då en tysk kollega till honom uttalade sin glädje öfver att han begagnat sig af tyskan.

Öfver de i sektionerna förekommande arbetena utfärdades dagliga bulletiner. Emellertid var det tillföljd af den stora rörligheten, som följde med festligheterna, icke alltid så punktligt beständt därmed, som det under andra förhållanden hade kunnat vara [1]). Äfven felades förteckningar

---

[1]) I afseende på denna anmärkning må påpekas, att sekreteria-

på medlemmarne i de särskilda sektionerna[2]). Sektionssammanträdena själfva blefvo till någon del inskränkta och afkortade genom den mångfaldiga rörligheten. Dock står fast, att en hel rad af mycket värdefulla föredrag höllos. I den ariska sektionen t. ex. väckte ett föredrag af Prof. Joh. Schmidt särskildt uppseende. Det uppvisade, att germanerna i sina urhem måste ha stått i nära beröring med semiterna, särskildt babylonierna, hvilket framginge däraf, att den i Babylon systematiskt genomförda duodecimal- eller sexagesimalräkningen äfven hos dem, ehuru fragmentariskt, gjort sig gällande. Äfven blefvo på förslag af Herrar Bühler och Kuhn tvänne beslut fattade, hvilka lade britiska statssekreteriatet för Indien på hjärtat sektionens särskilda önskan i afseende på Guzerati- och Beludschispråket. Sådana praktiska fingervisningar angående de steg, som i vetenskapens intresse önskas från de i orienten herskande regeringarnas sida, äro ett ganska väsentligt öfverläggningsämne för denna kongress.

Under det att i Stockholm den islamitiska sektionen trädde i förgrunden, kom den ariska sektionen i Kristiania mera till sin rätt äfven inför offentligheten, emedan densamma i Sophus *Bugge* hade en framstående representant. De båda middagstimmarna på måndagen den 9 sept., då han såg en stor del af de tyska m. fl. kollegerna hos

tets frivilliga personal i förhållande till den oväntadt stora massan af deltagare var nästan fåtalig (flera var det svårt erhålla), och dessutom ovan vid dylikt kongressarbete. De utgifna bulletinerna utkommo väl ordentligt, men därigenom att några sektionsredogörelser måste omarbetas, fördröjdes dessa en dag, och hvad den af några framstälda anmärkningen beträffar, att bulletinerna endast innehöllo ämnena för de hållna föredragen, så berodde detta dels på att uppgifterna från de särskilda sektionerna ej omfattade mer, dels därpå, att det i den ofantliga massan af föredrag var omöjligt hinna upptaga mera. *Utg.*

[2]) Dylika förteckningar funnos, men kunde ej upptagas i bulletinerna. *Utg.*

sig, bildade för dessa en särskild glanspunkt under de så innehållsrika kongressdagarnes förlopp [1]).

Medan man hittills vid slutet af hvarje kongress kunnat angifva stället för den nästkommande, förelåg denna gång icke någon inbjudning i detta afseende. Då Frankrike, England, Ryssland, Italien, Tyskland, Holland, Österrike och Skandinavien i den nämda ordningen sett kongressen hos sig, kunde numera af de europäiska staterna blott Schweitz, Belgien, Danmark, Portugal och Spanien komma i fråga, ifall man icke skulle börja raden ånyo. Äfven Konstantinopel, Kairo, ja t. o. m. Indien och Amerika (Washington) var på tal. För lösning af denna fråga blef före slutsammanträdet i en särskild session af presidenter, vicepresidenter och deputerade utsedd en kommitté, ett slags *seniors-konvent,* bestående af de 4 presidenterna eller generalsekreterarna för de 4 sista kongresserna, nämligen Herrar *Dillmann* (Berlin), *Kuenen* (Leyden), v. *Kremer* (Wien) och Grefve *Landberg,* hvilka skulle ega rätt att kooptera en medlem från de enskilda staterna, hälst en en sådan, som redan tagit del i anordnandet af en kongress (alltså t. ex. *de Gubernatis, Chwolson, Cust, Schefer*), och tillika erhöllo de i uppdrag att företaga en revision af de ursprungliga vid dessa kongressers början (i Paris 1873) fastställda statutariska bestämmelserna eller uppgöra ett nytt arbetsreglemente, hvilket skülle föreläggas nästa kongress; denne skall då å sin sida hafva att bestämma öfver de ytterligare medlemmarne i *seniors-konventet*[2]). På förslag af Professor M. Müller erhöll denna kommitté därjämte i

[1]) Vid detta tillfälle tänkte man med tacksamhet äfven på *Chr. Lassen,* hvilken född norrman (i Bergen 2 okt. 1800, † i Bonn 8 maj 1876) såsom lärjunge och efterträdare till A. W. von Schlegel, jämte denne grundade den egentliga sanskritfilologien i Tyskland.

[2]) Af de utsedde medlemmarna har baron von Kremer redan (i December) aflidit. *Utg.*

uppdrag att öfverlägga om lämpligaste sättet att afhålla de för kongressens ändamål främmande elementen, de s. k. »kongress-bummlarna», hvilka blott för de med kongresserna följande festligheterna och reseförmånerna pläga deltaga i desamma. Emellertid är detta en ganska kinkig sak. Så länge medlemskapet beror blott på betalandet af en viss penningeafgift utan andra inskränkningar, är det svårt att skaffa någon verklig hjälp. Man måste då tilldela den för hvarje gång fungerande krongresskommittén befogenhet eller förpligtelse att utlemna medlemskorten endast till bestämdt kvalificerade personer. En begynnelse härtill gjordes redan vid denna kongress, i det att de deltagande damerna uttryckligen voro uteslutna från de båda festbanketterna i Stockholm och Kristiania. Och detta synes oss vara fullt berättigadt [1]).

Men å andra sidan vore dock hårdt att för äldre kolleger, som blott kunna resa i sällskap med en familjemedlem, eller för sådana kolleger, hvilka såsom barnlösa äro vana att blott färdas tillsammans med sin hustru, försvåra resan genom att utesluta det kvinliga elementet från reseförmånerna etc., så att de måste betala dubbla reseomkostnader. Man skulle för öfrigt kunna tänka äfven på att medgifva dylika förmåner endast åt dem, hvilka aflagt akademisk grad, men därmed skulle man lätt utesluta sådane män, infödda orientaler etc., hvilkas deltagande i kongressen är i hög grad önskvärdt. Korteligen det kommer att falla sig svårt att fastställa ett rättesnöre, hvilket hvarje organisationskommitté kan följa, och man skall i hvarje fall göra väl i att lemna densamma största möjliga frihet i detta afseende. Slutligen skadar det ju icke, om en gång

[1]) I ett Stockholms hotell kom en dag före slutet en engelsktalande dam, som helt enkelt frågade värden, om det lönade sig att lösa ett medlemskort, d. ä. om de förmåner, som följde med detsamma ännu hade så mycket reelt värde, att de kunde uppväga afgiften.

en kongress skulle utfalla mindre vetenskapligt, då ju alltid åtminstone intresset för orientaliska studier i allmänhet upplifvas därigenom. Det får blott icke blifva stående princip, fastmera måste sträfvandet städse vara riktadt på att alltigenom bibehålla kongresserna på deras vetenskapliga höjd.

Utan tvifvel komma de förestående publikationerna af denna kongressens förhandlingar att lemna bevis för, att äfven han, trots det till en del yttre skenet af motsatsen, icke står tillbaka för sina föregångare. Utom Grefve *Landberg* och de öfriga medlemmarne af de båda fungerande kommittéerna Herrar *Tegnér, Almkvist, Fehr* i Stockholm och *Blix, Lieblein, Bugge, Caspari* och *Seippel* i Kristiania, hvilka härvid hafva ännu en svår uppgift att fylla, må här slutligen med tacksamhet erinras om ännu en man, hvilken liksom alla dessa män, på det älskvärdaste och mest uppoffrande sätt tog sig an de främmande gästerna, mottog dem vid deras ankomst i Malmö och följde dem ända till Göteborg: riksantikvarien d:r *H. Hildebrand* i Stockholm.

Om kongressen själf näst den kunglige protektorns höga ynnest är förpligtad till särskild tacksamhet mot dessa män samfäldt, så hafva icke mindre äfven de båda skandinaviska länderna å sin sida, Norge såväl som Sverige, att tillskrifva dem, isynnerhet Grefve Landberg, förtjänsten att de genom dessa mäns beredvilliga och uppoffrande arbete hafva rest ett stort minne åt Skandinavien i orientaliska vetenskapens annaler och öfver hela Europa, ja, långt utom detsamma bragt deras namn ära.

A. Weber.

Orientalistkongressen [1])

(af Professor M. J. de Goeje).

Leiden 18 Sept. 1889.

Ärade Spectator!

Då jag i Stockholm mottog edert bref med anmodan att på papperet teckna några drag af orientalistkongressen, påbörjade jag väl en uppsats, bestämd för Eder, men det har varit mig omöjligt fullborda densamma. Tiden var så upptagen af vetenskapliga sammankomster och festligheter, lifvet så ansträngande och hufvudet så öfverfullt af allt, som där var att se, höra och njuta, att jag med bästa vilja icke var i stånd uppfylla Eder önskan. Ännu mindre var det mig möjligt i Kristiania eller Göteborg. En fullständig berättelse skulle jag till och med icke ännu kunna afgifva, men det begäres ju icke häller.

De dagar, som jag nu tillbragt i norden, höra till de angenämaste, som jag någonsin upplefvat. Från det ögonblick, då vi lördagsafton den 31 Aug. för första gången beträdde Sveriges jord, hafva vi icke funnit annat än de varmaste bevis af hjärtlig sympati. H. M. Konungen sade själf till mig: »Jag känner mig ärad däraf, att orientalisterna hafva valt min hufvudstad till plats för sin kongress, och jag har å min sida beslutit att göra allt, för att deras vistelse här må blifva angenäm.» Och hela folket hade samma tänkesätt som sin konung. H. M. öppnade själf kongressen med ett högtidligt tal och mottog på det älskvärdaste sätt de skänker, hvilka blifvit honom såsom pro-

[1]) Öfversatt från holländska tidningen Spectator.

tektor och hederspresident gifna. De nederländska deputerade medförde å regeringens vägnar en dyrbar samling af i Nederländerna tryckta orientaliska arbeten och kommo således lyckligtvis icke med tomma händer [1]). I de två af H. M. uppstälda prisfrågorna hade intet arbete inkommit, som förtjänade belöning; men en af en arabisk lärd i Bagdad insänd skrift ansågs värd att med beröm omnämnas. På förslag af generalsekreteraren Grefve Landberg, som därom rådplägat med några fackkamrater, blefvo två medaljer tillerkända Prof. Nöldeke i Strassburg och D:r Goldziher i Budapest, hvilka framför andra ansågos hafva inlagt förtjänster genom sina föregående arbeten öfver de ämnen, som prisfrågorna behandlade.

På e. m. blefvo alla medlemmar af kongressen på ångbåtar öfverförda till det härliga Drottningholms slott, där vi mottogos af H. M. själf. Återfärden därifrån till Stockholm skall väl städse för alla gästerna vara det skönaste, som de någonsin hafva sett. På den breda farleden foro ångbåtarne med musik, och på båda stränderna var det en sammanhängande kedja af praktfull illumination och storartadt fyrverkeri. Det var förtrollande skönt: en afton i »Tusen och en natt» hade blifvit en verklighet.

Jag måste beskrifva äfven en annan fest, som onsdagen den 4 Sept. ägde rum i *Upsala*. Vi reste med extratåg och ångade först förbi Upsala till Gamla Upsala, hvarest Odins, Thors och Freys grafkullar befinna sig. Två af dem voro upptagna af en otalig människomassa och två musikkårer, medan Odins kulle var uppfyld af en skara studenter, alla med hvita mössor, mellan hvilka orientalisterna togo plats. Där höllos flera tal, och å konungens vägnar öfverlemnades till kongressen ett vackert gyllene dryckeshorn af stort värde, som hädanefter skall användas vid hvarje

[1]) Den från Nederländerna erhållna boksamlingen är bland de största, som från något land blifvit skänkta. *Utg.*

kongress. Nedkomna från kullen drucko vi för första gången den gamla gudadrycken mjöd. På aftonen fingo vi i den synnerligen praktfulla aulan i universitetshuset en fin souper och en underbart skön konsert, hvarvid studenternas berömda sångkör upprepade gånger lät höra sig. Den sjöng det vackraste, som jag någonsin hört af en manskör.

Men under allt festande blef arbetet icke försummadt. Många ganska vigtiga föredrag blefvo hållna, så väl i sektionerna som vid de allmänna sammanträden, vid hvilka konungen presiderade, isynnerhet af de europäiske orientalisterna men äfven af orientalerna, hvilka i stort antal hade kommit från Konstantinopel, Egypten, Algeriet, Persien och Indien. Bland orientalerna fästades den allmänna uppmärksamheten mest på Algier-representanterna i deras helhvita med kapuchong försedda drägter, af Parsernas prest uti Bombay och af de turbanklädda scheikerna från Egypten [1]. Men det var icke blott för att se dessa, som människorna öfverallt strömmade tillstädes, hvar vi än uppehöllo oss. Man ville i hela landet visa, att man högt värderade de lärdes besök, och man bokstafligen öfverhopade oss med uppmärksamhets- och vänskapsbevis. I Norge var det likadant som i Sverige. När vi kommo till Kristiania, ville jublet ej taga slut, en sak, hvari studenterna hade ej ringa andel. Stockholm är en präktig stad, men Kristiania har väl ännu skönare läge. Vi blefvo där på det vackra landtgodset Bygdö emottagna af Prins Eugèn, en ung man med vänligheten ärfd af sin höge fader.

Äfven i Kristiania hafva vi fått flera intressanta föredrag, bland andra af D:r Hildebrand öfver österländska mynt, funna i Norden, hvilka bevisa sanningen af hvad den arabiske författaren Ibn Khordâdbeh berättar om Nord-

---

[1]) Det var desamma, som söndagen före kongressen gjorde ett besök i Leiden.

männens handelsförbindelser med Bagdad redan i 9:de århundradet. Men angående det vetenskapliga arbetet kan jag icke ingå i detaljer, framför allt, emedan jag knapt i regeln kunde öfvervara den arabiska sektionens sammanträden, den andra semitiska sektionens förhandlingar blott några gånger och de öfriga alldeles icke [1]. Ett uppräknande af ämnena för de föredrag, som tilldrogo sig mesta uppmärksamheten, skulle blott anstränga läsaren. Så mycket är säkert, att den åttonde kongressen i rikedom på innehåll icke står efter någon af de föregående. Men hvari den skiljer sig är det, att jämte konungen hela folket ville visa, huru högt värde man satte på de främmande lärdes besök. Öfverallt, hvarthälst vi än kommo, funno vi allt i högtidsskrud, åskådare i stort antal, hälsningsjubel utan ände och ett bemötande så hjärtligt och så älskvärdt, som man någonsin kan önska sig detsamma. Jag erinrar mig, huru vi tisdagen den 10 sept. vid återkomsten från vattenfallen vid Hönefos först vid Drammen af stadens damer blefvo på det mest artiga sätt undfägnade, och sedan mot midnatt ångade förbi en liten station Leer, där friska blombuketter inkastades i vagnarne genom alla fönster. På vår färd från Kristiania till Göteborg gjordes kl. 2 på natten uppehåll vid Fredrikshall. Hela stationen var skönt upplyst, stadens damer bjödo i väntsalarne på förfriskningar, och några hundra människor stodo på perrongen för att se och hälsa på de resande. Och då vi vid Helsingborg skulle lemna den svenska kusten, var hela kajen svart af människor, som tillropade oss det sista »hurra», på fartygen viftade herrar och damer oss farväl, och en ångbåt med åtskilliga damer for ett stycke med oss ut i hafvet. Detta

---

[1]) Bulletinerna innehöllo icke mer än ganska korta redogörelser, så att man kan få en öfversigt af kongressens vetenskapliga verksamhet först, när dess förhandlingar blifva synliga i tryck.

allt är så gripande, så helt och hållet utan motstycke, att man icke kan nämna det utan att känna sig rörd till tårar.

Den man som organiserat kongressen och som in i det sista var dess själ, är Grefven D:r Carlo de Landberg, en man af mycket stor begåfning, hvilken utom svenska och danska förträffligt talar franska, tyska och italienska, och med lätthet uttrycker sig på engelska, men som talar arabiska så flytande och väl som en infödd egypter och äfven kan föra ett samtal på turkiska. Han är dessutom en lärd man, som genom åtskilliga utgifna arbeten och kritiker har förvärfvat sig ett mycket godt namn. Han eger sin konungs fulla förtroende och har jämte H. M. bestridt en ganska god del af de ansenliga omkostnaderna för kongressen. Af honom och hans sköna gemål, som under dessa dagar värdigt stod vid hans sida, anstäldes för medlemmarne i Stockholm en präktig fest, hvarvid en vinterträdgård med palmer var anbragt med pyramiderna och den af månen upplysta Nilen i bakgrunden [1]). Det är nästan obegripligt, huru Landberg kunnat uthärda alla ansträngningarna under denna tid, då han mer än en gång måste arbeta till sent på natten och tidigt hvarje morgon måste personligen se till, att allt ordnades väl, under det han var oraklet för hvar och en och oupphörligen hade att sörja för att alla medlemmar erhöllo, hvad dem tillkom.

Jag hade äran att tillhöra konungens gäster och åtnjöt i denna egenskap många förmåner, hvilka gjorde vistelsen i Sverige och Norge mycket angenäm. En af dessa var, att H. M. några gånger ganska vänligt underhöll sig med mig och vid afskedet till minne skänkte mig sitt egenhändigt påtecknade porträtt jämte en kraftig handtryckning. Och äfven dessförutan skulle minnet af H. M. icke

---

[1]) Vid samma tillfälle voro alla uppassarne klädda i österländska drägter med turbaner och kaftaner, och några österländska danser utfördes af operans personal.

lätt gått mig ur hågen. Med stor uppmärksamhet öfvervar H. M. icke blott öppnandet och afslutningen af kongressen [1]), utan också de allmänna sessionerna höllos under H. M:ts presidium, och dessutom infann H. M. sig vid två sektionssammanträden. Äfven i flera af festerna deltog H. M. och rörde sig med stor nedlåtenhet bland gästerna, så att han vann allas hjärtan. En af oss sade med rätta, att den hårdaste republikan här väl skulle nödgas blifva konungskt sinnad.

De omtalade festerna hade naturligen lockat mer än en att blifva medlem af kongressen, som icke kunde göra skäl för namnet orientalist. Från vårt land voro några fint bildade personer medlemmar, dock utan att söka tränga sig i förgrunden. Några engelska och amerikanska deltagare lemnade åtskilligt öfrigt att önska i detta afseende. Därför är till en början fastställdt, att rättigheten till medlemsskap af den nästföljande kongressen skall blifva mera inskränkt. Hvar och när denna skall äga rum är ännu icke afgjordt. En kommitté tillsattes, bestående af de 3 presidenterna vid de tre föregående kongresserna med Grefve Landberg såsom allmän sekreterare. Denna kommitté skulle hafva rätt att med sig kooptera en medlem i hvarje land och skall, sålunda förstärkt, omarbeta statuterna och bestämma tid och plats för den nionde kongressen. Så glänsande, som den 8:de kongressen varit, skall nog hvarken den 9:de eller någon annan någonsin kunna visa sig, men det behöfves ej häller. Festerna måste vara en bisak. Hufvudsaken är att kongressen lifvas till förhöjd verksamhet, att de lärde vetenskapsmännen lära känna och värdera hvarandra, och att sålunda det samarbete emellan dem kommer till stånd, hvilket är nödvändigt för stora vetenskapliga företag.

M. J. de Goeje.

---

[1]) Vid det sistnämda tillfället talade H. M. till oss i ett vackert latinskt tal, som af Prof. Dillmann från Berlin på ett utmärkt sätt besvarades.

Orientalistkongressen [1])

(af Pater Cesare de Cara).

Göteborg den 14 September 1889.

Om jag så länge uppskjutit att skrifva något om den i Stockholm och Kristiania hållna Internationella Orientalist-Kongressen, så bör jag ej allt för mycket tadlas därför, och ej häller kunna »Civilta Cattolicas» läsare, om de öfverhufvud taga del af denna min uppsats, med skäl beklaga sig, öfver att referatet kommit för sent, eller, som man säger, post festum. Ty i självfva verket saknades under kongressens fortgång tillräcklig tid för ett noggrant upptecknande af händelserna; och mina åsigter om kongressen, innan den blifvit afslutad, kunde ju möjligen hafva varit icke blott mindre stadgade utan äfven till någon del vilseledande, liksom i allmänhet åsigterna hos brefskrifvande tidningsmän, hvilkas fantasi ofta får ersätta den historiska verkligheten. Hvad en orientalist emellertid kan och bör göra under sjelfva kongressen, det är att noggrant iakttaga, höra och anteckna, att fråga sig för och framför allt att på lediga stunder i all vänskap konversera med öfriga medlemmar.

Under dylika samtal, hvilka jag anser i högsta grad nyttiga och, jag skulle vilja säga, mest bidragande till den vetenskapliga behållningen af en kongress, till hvilken man beger sig i afsigt att inhemta något, framställas ofta de allra intressantaste frågorna, i afseende å hvilka man gärna

---

[1]) Öfversatt från italienska tidskriften "Civilta Cattolica".

skulle vilja veta öfrige lärdas åsigt. Man diskuterar under dessa förhållanden mera ogeneradt och vänskapligt; om svaret på en framkastad fråga ej synes tillfredsställande, så replikerar man, tvifvelsmålen tagas i betraktande, och till slut bildas en tillräckligt mogen åsigt, för att den kan sägas vara af pålitligt värde. Och hvar och en inser lätteligen, att endast en kongress kan erbjuda orientalisten tillfälle att rådfråga så många ljus inom den särskilda gren af studier, åt hvilken han egnat sig. För min del tvekar jag icke att påstå, det jag alltid haft större nytta af dylika samspråk än genom läsandet af en massa böcker. Jag hade redan erfarit nyttan däraf, då jag år 1885 besökte de egyptiska museerna i Paris, London, Leiden och Berlin, och jag har begagnat samma metod under kongressen i Stockholm. Vår store assyriolog P. Strassmaier, som bevistat så många kongresser, försäkrade mig, att han alltid gjort på samma sätt, och uppmanade mig att aldrig försumma deltagandet i orientalisternas privatsammankomster och aftonsamkväm. Och må detta tjäna till svar åt de pessimister, som i dessa kongresser icke se annat än tidspillan. Men om sådana tomma och löjliga invändningar mera här nedan.

Jag lemnade Roma den 18 Augusti på aftonen i sällskap med Prof. Orazio Marucchi, Vatikanska Bibliotekets delegerade, i enlighet med Hans Helighets uttalade önskan, att vi skulle resa tillsamman [1]).

Ankommen till Stockholm den 30 Augusti var min första omsorg att till kongressens samlingsplats, Riddarhuset — den svenska adelns palats — fortskaffa de böcker, hvilka »la Congregatione di Propaganda» hade gifvit mig i uppdrag att tillegna H. M. Konungen, liksom ock mina egna.

[1]) Det är mig kärt att begagnande detta tillfälle för denne min kära och lärda vän uttrycka min uppriktiga erkänsla för hans såväl under hela resan som under uppehållen i Sverige och Norge städse ådagalagda tillmötesgående och vänskapliga välvilja.

I sitt nummer för den 2 September innehöll den stora tidningen »Aftonbladet» korta notiser om de mest framstående orientalister, som besökte kongressen, och glömde därvid hvarken P. Strassmaier eller mig. Lyckligtvis försäkrades det, icke utan en viss välvilja, att vi båda två vore verkliga Adams söner, tillhörande människoslägtet, och icke fyrfotingar, bockfotingar eller andra vidunder. »Bland andra iakttogos», skrifver tidningen, »två Jesuiter-Bröder, Strassmaier från London och De Cara från Rom, med en viss nyfikenhet. Man väntade sig knappast att finna dem så glada som de voro.» Den glädtighet, som väckte så mycken förundran hos artikelförfattaren, var verklig och hade hos oss väckts till lif vid åsynen af så många gamla vänner, hvilka utgjorde en stor del af de till Stockholm anlända orientalisterna [1]).

Emellertid omtöcknades mot all min förmodan svenskarnes sinnen af en annan fördom, som icke härflöt från min egenskap af jesuiter-broder. Min titel af »Representant för Propagandan» ljöd i deras öron illa, ty blotta namnet propaganda är för dem lika afskyvärdt som hemliga sällskaper och sekter för oss. Jag ville i början icke sätta tro därtill, men när saken för mig bekräftades af en väl underrättad person, hvilken rådde mig att modifiera min titel under någon annan förklädnad, och när jag sedan såg, att uti den af kongresskommittéen utgifna katalogen benämningen af »Representant för Propagandan» blifvit utbytt mot »Representant för det påfliga Universitetet», insåg jag, att denna fördom var verklig och allvarsam. Jag hänvände mig därför till kommittén med anhållan att uti förteckningen få förekomma under den titel, som tillkom mig; löftet därom afgafs tveksamt och blef icke förverkli-

---

[1]) Den högst älskvärde utgifvaren af nämda tidning, Herr Ernst Beckman, var icke sen att uppfatta detta, och ville sedan göra min bekantskap samt föreställas för mina vänner bland desamma.

gadt. Jag beklagade mig då hos Grefve Landberg, kongressens Generalsekreterare, i följande ordalag: »Det har stått Ers Högvälborenhet fritt att icke inbjuda la Congregazione di Propaganda att låta representera sig vid kongressen. Men när Ni varit artig nog att göra en sådan inbjudning och Kongregationen härå svarat genom att gifva mig i uppdrag att representera densamma, så är det icke mer än rättvist att man gifver mig den benämning, som tillkommer mig.» Grefven ursäktade sig, sägande, att jag hade alldeles rätt, och försäkrade, att i kongressens officiella handlingar misstaget skulle blifva rättadt.

För att emellertid bekämpa denna fördom ansåg jag att intet bättre tillfälle kunde erbjuda sig än den högtidliga sammankomsten vid kongressens öppnande, hvilken verkligen var högst imponerande och oförgätlig för alla deltagarne. Den ofantligt stora salen i Svenska Ridderskapets palats var uppfyld af människor. Till höger om konungen sutto medlemmarne af Corps diplomatique i afskilda loger, praktfullt klädda i gnistrande dekorationer, till venster de olika ländernas och universitetens delegerade i sina kostymer; i midten alla de öfriga medlemmarne af kongressen jämte den svenska aristokratien, och på läktaren damerna.

Konungen höll på franska sitt af ädla tankar uppfylda hälsningstal, hvari han uttryckte sina känslor af vänlighet och välvilja för orientalisterna. Högrest och af ett tilltalande utseende, begåfvad med snille och högsinthet, med en särdeles sympatisk röst, på samma gång kraftig och smekande, tilldrog sig Oscar II allas beundran och förtjusning, han hänförde alla.

Efter det åtskilliga andra tal därefter blifvit hållna, reste jag mig och yttrade på mitt modersmål:

Sire!

Jag räknar det för en stor heder att inför Eders Ma-

jestät och denna lysande kongress, uti detta på bragdrika minnen, likasom på vetenskaplig och konstnärlig ära så rika land och i dess sköna hufvudstad få representera en institution, som på de orientaliska vetenskapernas område med rätta åtnjuter ett så högt rykte, som *Il Collegio Urbano di Propaganda Fide.* Ända ifrån 17:de århundradet hafva uti denna anstalt nästan alla de orientaliska folkens idiomer studerats, talats och i tryck åskådliggjorts, och den dag som nu är har genom samma Collegium, jämte ett stort antal högst värderika koptiska och arabiska urkunder, utgifvits i facsimile den ryktbara Bibelhandskriften *Codex græcus vaticanus,* i sex folio volymer, ett arbete värdigt att tillegnas Eders Majestät såsom en hyllning åt Edert snille och Eder förkärlek för de orientaliska vetenskaperna.

Il Collegio di Propaganda bör också få räkna sig till godo att hafva varit bland de första, om icke det allra första, att väcka hågen för de etnografiska studierna genom sina samlingar i Borgianska museet. Innehållet i detta museum beskrifver brodern Paolino da S. Bartolomeo i sin lefnadsteckning öfver kardinal Stefano Borgia med följande ord: »Quidquid ad novam et veterem gentium historiam, ad totius orbis geographiam, ac denique ad universi orbis religiones spectat.»

Sire!

Må denna snillenas och nationernas ädla sträfvan att återupplifva minnet af de aflägsna orientaliska folken och att studera deras språk, seder och religioner tjäna till att allt mer förena och förbinda oss, Ariernas ättlingar. Må vetenskapens ljus och kärlekens eld vara föreningstecknen för detta stora människoslägte, hvars styrka bör vara sanningen, dess ära rättvisan!

Konungen athörde mig med uppmärksamhet och, när jag slutat, visade han mig sitt bifall genom en nickning med hufvudet och ett vänligt småleende.

På aftonen samma dag, den 2 September, hade H. M. på det Kongl. Slottet Drottningholm en mottagning, hvilken såväl genom den därunder rådande feststämningen som genom de storartade anordningarne var utomordentligt lyckad. Man begaf sig dit å tre stora ångbåtar ungefär vid solens nedgång. Mälarens klara vatten, de omgifvande gröna kullarne och de otaliga små öar, som här och hvar stego ur dess sköte, iklädde sig därunder ett ljusskimmer, vexlande från purpur till smaragdgrönt, högst egendomligt att iakttaga.

»I Stockholm, likasom i hela norden», anmärker redan Sign. Cazalès de Fondouce vid sitt besök därstädes under Geologiska Kongressen 1876, »är himmelen nästan alltid dimmigt hvit, och staden synes äfven under de vackraste dagar omsväfvad af ett lätt töcken; men om aftonen, när solen nalkas horisonten, antager himlen genomskinliga purpurskiftningar, aflägsna föremål afteckna sig fullkomligt tydligt, och staden, belyst och förgyld af den nedgående solens sista strålar, bildar då ett panorama af obeskriflig skönhet.»

När vi kl. 10 1/2 lämnade slottets salar för att återvända till Stockholm, funno vi till vår stora förvåning, att naturens skönheter, hvilka vi så mycket beundrat, blifvit så att säga besegrade och fått lämna rum för andra, dem konsten och uppfinningsförmågan under nattens mörker vetat skapa. Ty alltifrån det ögonblick vi åter kommit ombord å de tre ångbåtarne, från hvilka lika många musikkårer läto höra sina smekande melodier, erbjödo dessa samma kullar och små öar och Mälarens lugna vatten ända ifrån slottets trappa och till Stockholms hamn den mest hänförande och oförlikneliga anblick, liksom af förtrollade trädgårdar, hägringar eller Fata Morgana, i hvarje ögonblick vexlande form och färg och praktfullt återspeglande i vattnet de otaliga ljusen å båda stränderna och å de

hundrade små ångbåtar och barker, som stilla gledo rundt omkring oss i alla riktningar. Och icke mindre omväxlande voro de scenerier, som framifrån tilldrogo sig våra blickar: väldiga knippen af elektriskt ljus, framslungade öfver den azurblå himmelen och öfver höjderna af de öar och strandpartier vi lemnat bakom oss, framkallade blixtsnabba och fantastiska perspektiv af den mest underbara effekt. Genom att sålunda distraheras åt tusen olika håll fick det ansträngda ögat ingen hvila: den oafbrutna följden af eldstrålar och återskenet från de bengaliska eldarne, hvilkas mångfärgade lågor bildade ramen omkring det hela, bländade blicken med de lifligaste färger, från safirens till rubinens och smaragdens. Men under det ögat hade full sysselsättning, saknade icke häller örat förströelse och omvexling genom den väl utförda musiken, hurraropen, som tid efter annan höjdes från alla fartygen, ropen af »Viva la Suezia», ofta upprepade på alla språk, kanonskotten, fräsandet af eldpjäserna och genom de bullrande och festliga ovationer, som befolkningen af egen drift lät oss bevitna. Det var två timmar af verklig berusning för öga och öra, två timmar af ett skådespel, hvars make ingen af oss tillförene skådat.

På aftonen den tredje dagen voro vi af Grefven och Grefvinnan Landberg artigt inbjudna till en fest uti Grand Hotels salonger, och var denna en af de mest briljanta. Grefve L. — eftersom jag här har ett lämpligt tillfälle att om honom yttra några ord — är en man med djupa studier, verserad och förekommande; han talar flytande arabiska, tyska, franska och italienska. Begåfvad med en utomordentlig arbetsförmåga, är han för sin konung hvad man i medeltiden kallade en »tjänande riddare», och egnar sig hängifvet åt dennes tjänst. Den lyckliga utgången af vår kongress, hvilken länder konung Oskar och hans folk till så mycken ära, bör i främsta rummet tillskrifvas den

kungliga frikostigheten och det gästvänliga deltagandet från både svenskarnes och norrmännens sida, men rättvist är också, att Grefve Landberg får sin välförtjänta del af berömmet, då han såsom kongressens generalsekreterare, förutom oräkneliga omsorger och besvär, äfven materielt understödde densamma med — som ryktet förmälde — minst 100,000 francs af egna medel.

Den 4:de på aftonen begaf man sig till Gamla Upsala, på föga afstånd från universitetsstaden. Det påstås, att under dess kullar befinna sig Odens, Thors och Freys grafvar. Under feststämning dracks »gudamjödet», hvilket serverades af studenterna, och senare på aftonen gafs i Upsala universitetshus en fest, därvid man hade det stora nöjet att höra den ryktbara studentkören. En annan fest gafs den 6:te å Hasselbacken nära Stockholm, och slutligen den 7:de afslutade konung Oskar kongressen i Stockholm med ett anslående tal å latinska språket. På konungens tal svarade på samma språk den ryktbare prof. Dillmann. Bland annat påminner jag mig hans yttrande: »*Regem protectorem Conventus Deus protegat*», för hvilket jag efter sammankomstens slut gjorde honom min kompliment. Den vördnadsvärde gamle gladde sig öfver att hafva anropat Guds beskydd för konungen och sade till mig: »jag håller därpå, hvad än andra må tänka och säga. Och om också min bön icke fallit andra på läppen, så är konungen nöjd därmed, och detta är nog för mig.»

Den 7:de kl. 11 på aftonen skedde affärden till Kristiania, och efter ett kort uppehåll vid Charlottenberg kl. 8 på morgonen anlände vi inemot kl. 4 på e. m. dödströtta till Kristiania.

Den 9:de, samma dag som kongressen i Kristiania öppnades, begaf man sig på aftonen till slottet Oskarshall å Bygdö, hvarvid återfärden erbjöd ett skådespel, som i prakt och behag icke stod efter för Drottningholms. Bygdö slott

står enligt min åsigt mycket framför Drottningholm genom den vidsträckta och pittoreska utsigten. Och icke mindre vackra äro vattenfallen vid Trollhättan, ehuru af helt annat slag än våra vid la Marmore och il Catillo. Vid Bygdö betraktade vi med mycket nöje och intresse de bygnader i gammalnorsk stil, hvilka Oskar II med kunglig frikostighet låtit ditflytta och uppsätta, och främst bland dessa den träkyrka, som förut stod i Gol i Hallingdalen. Hon tyckes härstamma från 1200-talet[1]). På aftonen intogs supé å Kongsgaard, därvid utfördes en förträfflig körsång.

Den 10:de var arrangerad en utflygt till fallen vid Hönefos, i hvilken jag dock icke deltog, dels till följd af den något regniga väderleken, dels till följd af trötthet. Kl. 2 den 11:te egde afslutningen af kongressen rum i universitetslokalen; kl. 5 hölls en bankett och kl. 10 på aftonen skedde afresan till Göteborg, Man frukosterade kl. 9 följande morgon invid det stora Trollhätte-fallet, fortsatte resan kl. 3 och anlände 1½ timme därefter till Göteborg. Här hölls kl. 8 på aftonen en vacker afskedsfest, och kongressen upplöstes.

Jag har med flit varit noggrann i uppräknandet af de nöjen, förströelser, resor, fester och banketter, hvarmed orientalisterna under kongressen hedrades, emedan man däraf tagit sig anledning att frånkänna kongresserna all betydelse för vetenskapens fortgång och framsteg. Men den som tager i betraktande, att festerna och banketterna — med de ej ofta förekommande undantagen under långa resor — aldrig höllos annat än på aftnarne, skall lätt öfvertyga sig, att arbetet i de särskilda sektionerna eller i d allmänna sammankomsterna aldrig hvilade, hvarken på förmiddagen eller under eftermiddagens första timmar, som

---

[1]) Den lärde prof. Dietrichson höll här en liten föreläsning såväl om denna kyrka som andra gamla norska bygnadsverk.

ock kan inhemtas af programmet, hvari dag för dag äro angifna timmarne för sektionernas sammankomster.

Man arbetade således, och man arbetade till och med mycket och i högst vigtiga frågor, icke blott under de särskilda afdelningarnes sessioner utan äfven vid den gemensamma sittningen under konungens presidentskap. Jag uppskjuter (till en annan gång) den detaljerade framställning af kongressens arbete, till dess Handlingarne blifvit publicerade, hvilket icke bör dröja öfver 6 månader. Under en af dessa allmänna sammankomster, sedan prof. Halévy hållit ett särdeles intressant föredrag rörande Palästinas sociala och geografiska ställning före utvandringen och alldeles till försvar för den Heliga Skrift, egnade konungen honom den hjärtligaste lyckönskan, kom fram till mig och sade, i det han med sin kungliga älskvärdhet räckte mig handen: »I sanning, jag har aldrig hört någonting så på en gång nytt och märkvärdigt, som hvad Halévy nyss föredragit.» »Ers Majestät», svarade jag, »bör icke förundra sig däröfver; jag känner signor Halévy väl, han är icke blott en begåfvad man, utan ett snille.» Och konungen tillade: »och dessutom en man med allvarliga och djupa studier.»

Om sålunda ett för vetenskapen gagnande arbete försiggick, hvilken betydelse bör man tillägga deras anklagelser och smädelser, hvilka icke deltogo i kongressen, emedan de icke blifvit skickade af sina regeringar, eller, om de däri togo del, icke gjorde sig bemärkta? Med uttryck af misströstan och förakt affärdade sådana herrar denna kongress liksom alla andra, såsom icke varande allvarliga företag, icke till nytta för vetenskapen och — hvem skulle kunna tro det? — stötande den religiösa känslan; med ett ord: en sysselsättning för lättingar och goddagspiltar. I anklagelser af detta slag är, enligt hvad jag kan finna, okunnigheten öfverträffad endast af den totala bristen

på sundt förnuft, och i kraft häraf upphäfva sig målsmännen för en sådan åskådning till domare öfver alla regeringar och lärdomsskolor i världen, fördömande alla, som gynna, arbeta för eller beskydda sådana onyttiga och opassande företag.

Å andra sidan kan jag icke förstå, huru en bildad och finkänslig person kan förebrå en ädel och ridderlig nation hvad som länder densamma till stor ära. Att räkna till svenska och norska folkens nackdel att hafva beredt oss främlingar ett allt för hedersamt och festligt emottagande skulle vitna om en bondaktig ohöflighet; för min del skall jag, så länge jag lefver, behålla ett tacksamt och angenämt minne såväl af de båda folken som i all synnerhet af Oskar II, hos hvilken dessa folks utmärkta egenskaper äro förenade med de för honom personliga: tankens klarhet och ädelhet, mångsidig språkkännedom, en osviklig känsla för det sköna, hvarigenom han äfven är poet, samt en verkligen oförliknelig älskvärdhet i sitt uppträdande. En filosof har sagt, att de riken äro lyckliga, där filosoferna äro konungar och konungarne filosofer. Om jag skulle välja mellan en konung, som vore poet, och en, som vore filosof, så skulle jag föredraga en David med citran i handen. Emellertid vill jag icke låta detta tillfälle gå mig ur händerna att på det hjärtligaste tacka alla de svenskar och norrmän, som velat hedra mig med sin vänskap [1]).

Som man finner, är skilnaden mellan denna och föregående kongresser stor och anmärkningsvärd, i det att vid de andra kongresserna det nästan uteslutande varit re-

---

[1]) Isynnerhet vill jag erinra om den stora förbindelse, i hvilken jag står till den högättade svenska familjen Wachtmeister och dess medlemmar grefvarne Carl och Axel Wilhelm, den utomordentligt behagfulla grefvinnan Lovisa och hennes make herr Wikander, hvilka alla godhetsfullt togo hand om mig och både i Malmö, Stockholm och Upsala omhuldade mig, som hade jag varit en af deras egen familj.

geringarne, som åtagit sig att bereda orientalisterna ett vänligt emottagande och en angenäm vistelse: under kongressen i Stockholm och Kristiania däremot har hela befolkningen täflat med sin konung i att ådagalägga sin aktning, tillgifvenhet och välvilja.

Och det var i sanning ett anslående skådespel att hvarje afton se folkmassor samlade framför Grand Hotel och Riddarhuset, där sammankomsterna i Stockholm höllos, och omkring universitetshuset i Kristiania, liksom vid alla stationer, när orientalisterna begåfvo sig till de kongl. slotten eller andra genom den poetiska traditionen eller genom sin naturskönhet ryktbara ställen. Till och med på den öde landsbygden, om man någongång råkade på bebodda ställen eller en odlare vid sin plog eller en körsven vid sitt fordon, saknades aldrig en höflig och glädtig hälsning med hatten eller viftande med näsduken.

Innan jag afslutar denna redogörelse, anser jag mig böra erinra om, att jag vid den allmänna sammankomsten af de officielt delegerade och universitetens representanter i och för väljande af den permanenta kommittéen för blifvande kongresser, trodde mig skyldig att taga till orda för att föreslå, att uti det reglemente, hvars uppgörande var anförtrodt åt denna permanenta kommittée, en artikel skulle erhålla följande lydelse: Det är absolut förbjudet för hvem det vara må af kongressens medlemmar att under offentliga sammankomster, vid hvilka det icke är plats för en diskussion, i religiösa frågor yttra något, som kan vara stötande för olika troende. Detta förslag blef emottaget med allmänt bifall, emedan alla insågo nödvändigheten att förekomma obehaget af att nödgas utan tillfälle till gensvar åhöra framställningar, som genom bristen på allmängiltighet vore ovärdiga en vetenskaplig kongress [1]).

[1]) Anledningen härtill var att en tysk professor afslöt ett af honom hållet föredrag med att säga, det han hoppades, att efter ett

Men betydelsen af denna protest, hvartill apostoliska prefekten i Kristiania Herr Fallize lifligt uppmuntrat mig, var emellertid icke större, än att Kristiania-tidningen Dagbladet för den 11 September, publiceradt efter min protest, men ignorerande densamma, med anledning af den panteistiska professorns tal öppet förklarade, att de lutherske professorerna och ministrarne genom sin tystnad visat, att den religion, hvars tjänare de voro, för dem icke var grundad på någon djup eller allvarlig öfvertygelse, och att deras fördömande af fritänkarne »var allenast en partispekulation och en helt och hållet personlig beräkning» [1]).

Den mest hedrande och för mig dyrbaraste delen af min beskickning till Stockholm var dock den, som den Helige Fadren Leo XIII värdigats anförtro mig, nämligen att till konung Oskar II frambära hans vördnadsfulla hälsningar och i hans namn säga konungen, att H. H. alltid i tacksamt och särdeles kärt minne bevarade hågkomsten af Hans Majestäts besök i Vatikanen. Knappt hade jag uttalat den H. Fadrens namn, förrän konungen afbröt mig och med lifligt intresse frågade mig om hans hälsotillstånd. Och i det han därvid räckte mig handen, sade han: »Jag beder Er försäkra H. H., att jag aldrig skall förglömma

---

sekel alla människor skulle hafva kommit till tron på en lefvande, men opersonlig Gud. Sanningen likmätigt bör jag dock tillägga, att nästan alla de närvarande orientalisterna klandrade detta yttrande, och en af de mest framstående sade till mig, att det var en skandal; samme person lyckönskade mig för den af mig framstälda propositionen, hvilken enligt hans åsigt varit en berättigad nödvändig protest.

[1]) Före min afresa från Kristiania ville den apostoliska prefekten, såsom ett tacksamhetsbevis för det lilla jag uträttat, gifva mig ett af hans egen hand skrifvet och med apostoliska prefekturens sigill försedt dokument, innehållande Dagbladets artikel öfversatt på franska, jämte uttryck af lyckönskan och beröm för min egen del.

den älskvärdhet, hvarmed han öfverhopade mig i Vatikanen».

Leo XIII:s namn hölls för öfrigt i stor vördnad hos orientalisterna. Sedan Prof. Marucchi å H. Helighets vägnar förklarat, att en vetenskaplig katalog öfver Vatikanens egyptiska museum skulle publiceras, togs ordet af den ryktbare Brugsch Pascha, president i sektionen för afrikanska språk och egyptologi, hvilken högeligen berömde påfvens vishet och hans aldrig svigtande intresse för vetenskapernas befordrande, samt uttryckte i allas namn de känslor af tacksamhet för detta nya bevis af intresse, hvarigenom den H. Fadren gjort sig välförtjänt om de egyptiska studierna. Och ej häller bör jag med tystnad förbigå en om ytterst fin takt vitnande handling af d:r Roberts, sekreterare i det Kongl. Asiatiska Sällskapet i England och mycket ansedd för sina arbeten rörande afrikanska och oceaniska språk. Vi hade gjort bekantskap i London och återsågo nu hvarandra en afton vid en bankett å kongl. slottet å Bygdö; här räckte han mig nu en bägare fyld med skummande champagne, lyfte sin egen i höjden i närvaro af sin fru och åtskilliga andra engelska damer och sade: »Jag dricker för Leo XIII:s välgång!» Naturligtvis föreslog jag därefter en skål för drottning Victoria.

Tillåt mig, vördade herr Redaktör, att afsluta min epistel med en reflexion öfver presterskapets och katolska andliges deltagande i internationella vetenskapliga kongresser. Den allmänna öfvertygelsen att kongresserna äro till nytta för vetenskapens framsteg är ett faktum. Att namnet vetenskap i våra dagar är ett något sväfvande begrepp, vet jag väl; men i alla händelser är det något lifskraftigt och upplysande. Om emellertid presterskapet drager sig därifrån, om det icke synes på dessa kongresser, hvilka anses vara skådebanan för vetenskapsmännen och för vetenskapen, skall man lätteligen erhålla den föreställningen,

att vetenskapen icke af oss idkas, och detta därför, att den för oss icke har något värde. Men om en så beskaffad öfvertygelse vinner insteg i sinnena, tror jag, att densamma skall visa sig såsom en af de mest skadliga och förderfbringande för religionen och för den katolska kyrkan.

Cesare de Cara S. J.

Internationella Orientalistkongressen i Stockholm.[1]

(Af Baron de Baye.)

Den, som ville gifva en fullständig skildring af allt det, som blifvit sagdt på denna kongress, borde såsom en nödvändig förutsättning *väl* känna Orientens och Occidentens språk. Aldrig har i en vetenskaplig eller litterär församling flere särskilda språk blifvit talade. Då man hörde dem blanda sig om hvarandra under Riddarhusets höga tak, så vidt man eljes kunde isolera sig och tillsluta ögonen, förlorade man ur sigte både Mälaren och Östersjön och Nordens Venedig, hvars gäst man var, och i tankarne kommo oförmärkt de bibliska tiderna i Sennardalen och t. o. m. Babels torn.

De följande sidorna äro blott enkla anteckningar, gjorda i förbigående. En fullständig redogörelse skulle blifva en torr uppräkning af ämnena för föredragen vid seanserna och skulle lämna i en beklaglig glömska de underbara fester, som hafva hänfört[2]) kongressens medlemmar.

---

[1]) Öfversatt från franskan; förf. upptager ej kongressen i Kristiania, emedan han endast deltog i Stockholms-sessionerna. *Utg.*

[2]) Med uttrycket "hänfört" göra vi oss ej skyldiga till någon öfverdrift, vi endast gifva sanningen dess vederbörliga erkännande.

Stockholmskongressen bestod af två vidt skilda element: orientalisterna och orientalerna. De förra voro de lärde, hvilkas studier hafva orienten till föremål. De senare bildade den pittoreska delen, hvilken så att säga förestälde föreningen mellan Östern och Vestern. Genom sina kostymer, sina sånger, sina olika språk företedde de äkta drag af Orienten. De väckte stor uppmärksamhet genom sin egendomlighet, och svenska allmänheten, som med lifligt intresse följde deras minsta åtbörder, och som icke upphörde att beundra deras lysande drägter, så nya för densamma, tycktes känna det som en missräkning att i våra lärda orientalister blott finna vanliga dödlige.

Kongressen öppnades 2 sept. i Stockholm i Riddarhuset af H. M. Konungen af Sverige och Norge, som mottagit titeln af protektor och hederspresident, med ett tal [1]), som vid flere moment blef hälsadt med långa och enhälliga applåder. Då handklappningarna slutat, togs ordet af universitetskansleren, M. d'Ehrenheim, som var kongressens president [1]).

(Här följa åtskilliga statistiska uppgifter, hvilka redan i inledningen blifvit upptagna; så ock namnen på Frankrikes representanter [2]) och på de förnämsta deltagarne i kongressen, samt indelningen i sektioner och deras ämbetsmän, allt saker, som äro kända genom de svenska tidningarna.)

Huru intressant än förteckningen på de medförda böckerna vore för bibliofilerna, kunna vi ej, huru gärna vi än ville, uppräkna de talrika arbeten, som blifvit skänkta till kongressens höge beskyddare. Katalogen innehåller hittills 2,372 n:r med ett bihang på 61 n:r.

---

[1]) Här upptager förf. talet in extenso. *Utg.*

[2]) Dessa uppgifvas till 73: måste vara tryckfel för 41. *Utg.*

Oaktadt sina 2,433 n:r erhåller denna katalog ännu flere tillägg. Vi hoppas, att den rättad och fullständigad kommer att intagas i den officiella redogörelsen för kongressen. Flera betydande publikationer hafva blifvit gifna af författarne själfva. Bland dessa nämnes särskildt M. Cust, Times älskvärde korrespondent, som har hemburit DD. MM. konungen och drottningen sin hyllning genom en bibel, tryckt på *hundra* olika språk.

Tilläggom, att jag hade i uppdrag af Akademien i Hippone att erbjuda kongressen en serie af dess memoarer. Jag gaf likaledes, i M. E. Cartailhacs namn, ett magnifikt album med fotografier, föreställande de cyklopiska monument, som han har studerat under sin mission på de Baleariska öarne [1]).

Den tid, som var anslagen åt seanserna, var ganska inskränkt, hvarför talarne ofta måste yttra sig mera kortfattadt än de velat, andra icke alls togo till orda. Under dessa förhållanden är det omöjligt gifva ett fullständigt begrepp om kongressens värde i vetenskapligt afseende. Vi vilja inskränka oss till att referera några föredrag af allmänt intresse, som vi kunnat höra [2]).

I den *ariska* sektionen talade D:r *J. Karlowicz* från Warschau om rätta *metoden i mytologi*. Utgående från den af flere författare antagna definitionen att »mytologien blott är en primitiv filosofi», påvisade han, att man icke dragit konsekvenserna däraf. Han ansåg, att metoden i mytologien borde likna den i filosofien, då den förra besvarar samma frågor som den senare, ehuru ofta på ett oriktigt

---

[1]) Förf. säger sig ej upptaga listan på de anmälda föredragen, emedan den icke vore fullständig och åtskilliga anmälda föredrag ej blifvit upptagna. Så vidt jag vet, egde detta rum endast med ett föredrag, som handlade om postväsendet före syndafloden. *Utg.*

[2]) För utrymmets skull upptagas de här blott i största sammandrag. *Utg.*

sätt. Den gruppering, som funnes i de vanliga mytologiska verken, vore otillfredsställande. Man berättar om gudarne, deras kult och namn, om halfgudar, heroer m. fl., men föga om den primitiva människans sätt att föreställa sig naturen, dess själ och kropp, liksom om man i zoologien började med att beskrifva de starkaste djuren, t. ex. läjonet, utan att nämna något om biologien och fysiologien. Föreställningen om gudar vore produkten af århundradens religiösa utveckling; man borde börja med att framställa de enklaste mytologiska elementen och sedan fortgå, klassificerande dem på samma sätt som i filosofien.

I samma sektion höll M. *P. Hunfalvy,* medlem af ungerska vetenskapsakademien, ett intressant föredrag om Zigenarne i Ungern [1]. År 1417 hade zigenarne dit ankommit. Deras tungomål bevarade drag af de länders språk, där de uppehållit sig; det öfverflödade af grekiska, turkiska och isynnerhet af ungerska och magyariska ord. I Ungarn hade de blifvit mindre förföljda än annorstädes, men hvarje försök att civilisera dem hade förblifvit fruktlöst: de äro ännu i dag nomader, dock hade ett stort antal af dem såsom handtverkare slagit sig ned i utkanterna af städer och byar. De ungerska zigenarnes musik hade europäiskt rykte, i det de tillegnat sig den ungerska musiken, liksom judarne handeln. Ehuru M. Weisbach, som mätt 53 hufvud af zigenare, trott sig finna, att deras kranier mera närmade sig de gamle egyptiernas än indiernas, ansåg talaren deras språk angifva indisk härkomst. Folken, sade han, uppkommo, lefde och dogo med sitt egentliga språk; då zigenarspråket upphörde, skulle äfven zigenarne upphöra att finnas.

M. D:r *J. de Goeje* föreläste en ganska märklig studie

[1]) Bland citerade arbeten nämndes en af Ärkehertig Josef 1888 utgifven grammatik öfver "Roms" språk (Rom: människor, namn på zigenarne).

öfver legenden om S:t Brandan. Den holländske lärde ville visa, att författaren till det i medeltiden ofantligt populära arbetet *navigatio* hade lånat större delen af de händelser han anför från den utbredda sagan om *Sindbad* (från slutet af 9:de seklet), i det han, narrad af namnlikheten mellan *Sindbad* och S:t Brandan, trott sig i den arabiske herren igenkänna en helig. Talet 7 funnes ock i bådas resor [1]).

M. *A. de Tsagarelli,* delegerad från universitetet i Petersburg, anmälde sin tryckta redogörelse för en 8 månaders resa i Orienten, som han på uppdrag af käjserliga grekiska Palästina-sällskapet hade företagit för att forska efter georgiska antikviteter och dokument på de hel. orterna, såsom Konstantinopel, Athosberget och Palästina.

Talaren hade i Klostren på Athos och Sinai upptäckt 332 hittills okända manuskript, hvilka härrörde från olika tider sedan 8:de seklet, och successivt blifvit gjorda på papyrus, pergament och papper. Större delen var af religiöst innehåll, afseende bibeln eller liturgien [2]).

Vidare hade han upptäckt 40 inskrifter, de äldsta från 10:de seklet, och aftecknat väggmålningarna i det hel. korsets kloster i Jerusalem (från 16:de århundradet).

Tsagarellis upptäckter utvidga ej litet kännedomen om den georgiska historien, litteraturen och konsten, som tack vare ryske käjsarens mäktiga beskydd sedan 50 år tillbaka ifrigt studeras.

---

[1]) Förf. till navigatio hade företagit sin pilgrimsfärd till Jerusalem omkring 1000 och vore ej irländare, ehuru han skrifvit sitt arbete i Irland.

[2]) De mest intressanta bland dem utgjordes af ett kalendarium och en psaltare från slutet af 7:de århundradet, hvilka vore de äldsta hittills bekanta georgiska papyrushandskrifter. I ett kloster på Athos bevarade man en handskrifven georgisk bibel från år 978 och i det heliga korsets klosterkyrka i Jerusalem en dylik från 11:te seklet.

Professor *van der Lith* föreläste i femte sektionen om *Kitab 'adja'ib al Hind* (Indiens under), hvilket arbete han ville tillerkänna mera trovärdighet än det ansetts ega. De däri innehållna arabiska och persiska sjömännens berättelser hade haft en stor betydelse för studiet af den antika geografien, isynnerhet som de helt enkelt meddelat blott hvad de hade sett eller hört. Deras uppgift t. ex. att Salomos graf funnes på en af Andamanska öarne härrörde enligt talaren från en mycket utbredd saga. En japansk encyklopedi innehölle nämligen, att på en af de nämda öarne vore en *gammal vis* begrafven. Sjömännen hade i stället för en gammal vis sagt »den vise» par excellence: *Salomon,* och således egentligen ej hittat på något nytt m. m.

M. *Halévy* höll vid den allmänna sessionen under H. M. konungens presidium ett särdeles intressant föredrag om Palästinas tillstånd före hebreernas invandring, hvilket man numera lärt känna på ett öfverraskande sätt genom i Egypten funna babyloniska kilskriftstenar, hvilka innehöllo bref från herskarne öfver Mesopotamien, Syrien och Palästina till kungarne Amenofis III och Amenofis IV i Egypten. Af dessa bref framgår, att Syrien och Palästina under dessa aflägsna tider (omkring 1450 före Kr.) utgjorde lydländer under Egypten och styrdes af prefekter, som Farao utnämde och som svarade för landets lugn. Större delen af dessa prefekter voro infödda konungar med nästan obegränsad makt. Öfver sig hade de en generalguvernör, som i vigtigare angelägenheter delgaf dem order från hofvet i Thebe.

Detta tillstånd motsvarar noga de särskilda uppgifter, som finnas i 1 Mosebok och Josua bok, och sprider nytt ljus öfver vissa bibelställen, som många nyare kritiska författare hållit för misstänkta. Då t. ex. Genesis kap. 10 upptager Kananeerna (d. ä. Syrofenicierna bland Hams efter-

kommande, Egyptens innevånare, så sker det, emedan hela syriska området då utgjorde en integrerande del af Egypten; och då det i Dom. 1: 7 heter, att konungen af Besek [1]) lät döda många lydfurstar (textens uppgift 70 har ansetts för öfverdrifven), så kunde han så göra, emedan han till följd af Faraos förordnande var deras öfverherre och ansett dem skyldiga till uppror. Då Israels besegrare Jabin i 4:de kap. af Domareboken benämnes än såsom »konung öfver Hasar», än såsom »Kanaans konung», så innebära dessa bibliska uppgifter icke något misstag; Jabin var samtidigt Hasars konung och konung öfver hela Kanaan genom sin egenskap att vara Egyptens generalguvernör därstädes.

Dessutom innehålla dessa nya urkunder en mängd geografiska namn, hvilka äro af stort intresse för biblens studium, bland andra de två namnen på Palästina: Kanaans land och Amorréernas land. De sistnämde tillhörde sagan redan på profeten Amos tid, som karaktäriserar dem såsom jättar (Am. 2: 9).

Å andra sidan kunna åtskilliga geografiska namn, hvilka blifvit skrifna med polyfoniska tecken, läsas med säkerhet endast genom jämförelse med de bibliska formerna. Sålunda hjälpa biblen och inskriptionerna hvarandra ömsesidigt att belysa det 15:de förkristna seklets historia.

I den 3:dje (afrikanska) sektionen höll M. *Amélineau* ett föredrag om den koptiska poesien. Denna hvilade på parallellism i tankar och rim, ehuru detta rim än var ganska rikt, än inskränkte sig till assonans, och många stycken saknade bådadera; innehållet var religiöst. Dess förnämsta stycken voro psalmer och doxologier m. m.; en del voro akrostiskt anordnade; en del så uteslutande bygda

---

[1]) I svenska bibeln kallas han Adoni Besek; Adon betyder "herre", "kouung". *Utg.*

på rimmet, att all meter upphörde och man endast tog hänsyn till detta. Den koptiska sången vore en efterbild af de gamla Egyptiernas religiösa sånger m. m., och talaren försäkrade, att Kopterna hade en poesi och en sång, som fritaga dem från namnet barbarer i detta afseende.

I fjärde sektionen (Central Asien) hade M. *G. Schlegel*, professor i Leiden, ett föredrag om *Shui Yang* eller »vattentackan», hvarom kineserna tala i sina meddelanden från Vestra Asien, och om *Agnus Schyticus* eller »växtfåret», hvarom medeltida europäiska resande hafva att berätta och som utgjort en gåta för botanisterna och zoologerna. Talaren ansåg, att historien om tackor, som växa ur jorden, härrörde från ofullständiga uppgifter angående kamelernas uppfödande i Persien, i det kamelfölen en tid bortåt tvingades att med benen bundna under buken ligga på knä på jorden i en inhägnad, hvilket sedt på afstånd kunde tagas för ett fält, som frambringade dylika djur. Talaren påvisade, att kineserna voro i jämbredd med vestra Asiens seder och bruk och att man i deras arbeten skulle finna mycket, som sprede ljus öfver Vest-Asien i gamla tider.

Vi beklaga lifligt, att vi här blott kunna anföra ämnet för M. *Opperts* märkvärdiga monografi öfver astronomiens ställning hos Kaldeerna och öfver tolkningen af talrika dithörande texter.

M. *H. Hildebrand*, riksantikvarie, ryckte med sig hela sitt auditorium, då han talade om de studier af Palmyras ruiner, som i början af 18:de seklet gjordes af svenska officerare.

D:r *Stolpe* hade icke mindre framgång genom sin lärorika framställning om »utvecklingen af ornamentiken hos Oceaniens folk och början till skritkonsten».

Vi skulle önska att dröja ännu längre vid de vetenskapliga arbetena (ty de förtjäna det) af herrar E. Tegnér,

Lieblein och Almkvist, hvilka såsom medlemmar i organisationskommittéen gjort kongressen stora tjänster, men vi böra inskränka oss till detta enkla omnämnande af ett godt minne, men ett omnämnande — och det är vår tröst — hvilket är det bästa, hvarmed vi kunna sluta denna alltför kortfattade redogörelse.

Drottningholm.

De talrika fester, som egde rum i Stockholm för kongressen, täflade med hvarandra i prakt och liflighet [1]. Likväl var den Kungl. mottagningen vid Drottningholm den mest gripande, den praktfullaste och den oförgätligaste bland dem alla.

Svenskarnes högt älskade monark är vidtberömd för sin storslagna gästfrihet, fina grannlagenhet och oförlikneliga behagfullhet. Kongressens höge och hulde Protektor har gifvit ett ytterligare prof därpå.

H. M. konungen af Sverige och Norge hade nådigt själfva invigningsdagen inbjudit kongressens medlemmar till en soirée å Drottningholms slott, den Kungl. familjens sommarresidens.

Vi hafva noggrant i vårt hjärtas djup bevarat minnet af en dylik fest, gifven 1874 af samma konung för Arkeologiska kongressen. Mottagningen den 2 September 1889 återförde oss i samma palats, där det med skäl kan sägas, att man åtnjuter en dubbelt Kungl. gästfrihet. Alla, som haft nåden att närma sig H. M. konung Oskar, hafva lämnat honom, uppfylda af beundran och tacksamhet för det värdiga, hjärtliga sätt, hvarmed han emottagit dem. Denne, konsters och vetenskapers förklarade vän och beskyddare,

---

[1] Författaren beklagar i en not, att han blott kan omnämna "den stora orientaliska konserten" af Grefve Landberg, "banketten gifven af Stockholms stad" och "den vackra galaföreställningen å Operan". *Utg.*

har bragt Sverige till en framstående plats bland civilisationens främsta nationer. H. K. H. kronprinsen af Sverige och Norge ådagalade, lika så lifligt som sin höge fader, en synbar tillfredsställelse att se lärda män ifrån så många och olika, fjärran land, församlade vid Mälarens stränder [1]).

Vid afresan ifrån Drottningholm väntade ett féeartadt skådespel de inbjudne. Slottet och parken voro underbart strålande, båtarne, ja Mälaren själf tycktes vara satta i brand! Ångbåtarne, som återförde medlemmarne, hade militärmusik ombord. De gledo majestätiskt på sjön, hvars löfskogsbeklädda stränder glänste i mångfärgadt skimmer i samma mån, som man aflägsnade sig ifrån slottet. Raketer uppstego ur skogsdungarnes grönska; villor, som återspeglades i vattnet, framstodo den ena efter den andra i gnistrande ljusglans. Här var ett Eiffeltorn i eld, rest på en holme. Där på några af facklor upplysta klippor förhöjdes scenens liflighet genom anblicken af antikt klädda damer i grupper. Längre bort syntes Persiens Sol och Läjon stråla såsom stjärnor i brand på horisonten. En timmas tid följde den ena öfverraskningen på den andra såsom i en af Tusen och en Natts sagor. Liksom för att fullända detta féeartade skådespel syntes staden Stockholm såsom en bländande synvilla (vision) uppstigen ur vattnet, som plöjdes af venetianska gondoler i alla riktningar. Denna öfverväldigande ymnighet af fröjd, feststämning och ljusglans öfvergår all beskrifning.

Upsala.

Ett extratåg förde den 4 September kongressens medlemmar till Gamla Upsala.

Då jag vandrade därigenom, väcktes hos mig såsom

---

[1]) Författaren har här en beskrifning af Drottningholm, som för utrymmets skull här må utelemnas. *Utg.*

1874 denna hop af stora minnen, hvilka tränga sig på dem, som hängifva sig åt den skandinaviska arkeologien. Dessa tumuli, dessa ättehögar, som återföra sinnet till de dunkla sagorna om Odin och Thor, reste sig såsom stolta jättar midt på slätten och aftecknade sig emot himmelen på ett pittoreskt sätt. Befolkningen hade tillströmmat ifrån alla sidor för att se orientalerna och orientalisterna, församlade vid foten af de förnämsta minnesmärken ifrån nordens forntid.

Under det att militärmusik helsade de anländande medlemmarne, kom en lätt vind »skolornas» [1]) talrika fanor att svaja, deras lifliga färger framträdde emot studenternas hvita mössor. I sin entusiasm utbragte Upsala ungdom, Sveriges lysande och säkra hopp, enhälliga och afmätta hurrah. Mössorna, som aftogos och skakades på gifven öfverenskommelse, liknade snöflingor fallande från himmelen under en strålande sol.

Det var då, som Generalsekreteraren ifrån kullens spets med ljudelig röst uttalade några ord, fulla af rörelse.

»Å Hans Majestät Konungens af Sverige och Norge vägnar öfverlämnar jag», sade han, »för att föreviga hågkomsten af denna minnesvärda dag, ett dryckeshorn, tillverkadt i Christiania, Norges hufvudstad, för att tillknyta och befästa föreningen emellan dessa tvänne folk, det svenska och det norska [2]). Detta horn skall öfvergå ifrån president till president och i presidents frånvaro till den kongressmedlem, som är mest värdig att betjäna sig däraf.»

Efter detta tal invigde Generalsekreteraren guldhornet, som är rikt graveradt och emaljeradt, genom att därutur dricka några klunkar mjöd. Studenter, som buro skärp i svenska färgerna, kringbjödo i vackra och stora horn, prydda

---

[1]) De i Upsala studerande Nationernas. *Utg.*

[2]) Det i Norge tillverkade men å svensk mark öfverlemnade hornet skulle vara en symbol af enheten i arbetet mellan östern och vestern. *Utg.*

med liljor, den broderliga och hjärtliga drycken åt kongressens medlemmar.

Denna sagolika högtidlighet saknade ej storhet i all sin poetiska enkelhet. Enhvar ville dricka och enhvar drack med besinning. De försigtiga och älskvärda munskänkarne afvärjde genom kloka råd mer än ett prosaiskt missöde; de förstodo att i rätta stunden stäfja en allt för stor ifver hos några och uppväcka lusten hos andra, som voro allt för rädda för hornet.

Mycket få personer äro vana att dricka ur horn. Den ringaste rubbning eller den minsta skakning kan komma mjödet att störta ned i strupen, och detta oförutsedda tillflöde skulle framkalla en hosta, hvilken skulle förtaga den vördnadsfulla karaktären hos en quasi religiös högtidlighet. Låtom oss upprepa det och låtom oss tacka dem därför hjärtligen: tack vare våra unga munskänkar, blef drycken profsmakad efter gammaldags sed eller kanske rättare gammaldags ordning, och intet störde den heliga och allvarsamma högtidligheten. De lärda voro ej ensamma om att taga del däruti, mer än en charmant dam bekräftade genom ett intagande småleende den med fin takt kringbjudna dryckens förträfflighet.

Studentkåren med fanor i spetsen ledsagade kongressens medlemmar ifrån stationen till universitetet genom gator, prydda med flaggor och guirlander. Folkmassan bildade haie hvar man gick fram. Ankomsten och Rector magnificus' välkomsthelsning på universitetsplanen voro i sanning imponerande. Solen var nedgången och maréchaler upplyste de närmaste omgifningarne. Byggnaden var upplyst utvändigt och invändigt. Vid ingången stodo unga flickor, tillhörande de förnämsta familjer i Upsala och klädda i eleganta dalkullekostymer, hvilka till de ankommande gästerna utdelade förtjusande buketter, omknutna med band i svenska färgerna.

Sedan förde studenterna de inbjudna till borden, som voro fullsatta med välsmakande rätter. Då kom det till en riktig sammansmältning emellan värdarne och deras gäster. De senare funno i de förra älskvärda bordskamrater, hvilka gjorde les honneurs vid måltiden på ett synnerligen hjärtligt sätt. Upsalastudenternas hållning har ej blifvit uppskattad, som den förtjänade att blifva, och vi önska reparera denna beklagliga stränghet genom att ifrån Frankrike uttala till dem vår lifliga erkänsla för det i sanning broderliga emottagande, som kom oss till del i Upsala.

Den vidtberömda studentkören lät höra skandinaviska sånger af gripande behag; åhörda med djup andakt afslutade de på ett oöfverträffligt sätt en dag, hvars minne skall förblifva oförgängligt.

[Här följer en beskrifning af ett besök i arkeologiska museet i Stockholm, hvilket förf. egnar mycket erkännande, hvarefter han afslutar sin skildring med följande ord:]

Då vi nu gifvit Sveriges hufvudstad ett ringa men uppriktigt bevis af vår obegränsade beundran, kunna vi lemna dess murar med känslor, ännu lifliga af saknad, men mildrade genom minnet af de ljufva intryck vi där erhållit och af den oförgätliga tacksamhet, som vi äro skyldiga det svenska folkets och dess faderliga furstes välvilliga gästfrihet.

För att mildra vår saknad: huru ofta tillsluta vi ej våra ögon för att bättre kunna från fjärran se och hälsa dig, o du ädla, gästfria och idoga Sveas land!

J. de Baye.

Den åttonde internationella orientalistkongressen i Stockholm och Kristiania [1]).

September 1889.

(Af D:r R. Rost.)

Alltsedan afslutningen af den sjunde internationella orientalistkongressen i Wien i slutet af september 1886, då en inbjudning från konungen af Sverige att hålla nästa kongress i Stockholm af grefve Landberg framfördes till de församlade medlemmarne och af dem hälsades med bifall, synes man hafva bemödat sig om att gifva den förestående kongressen prägeln af en festlig församling med en förut okänd glans och omfattning. Man icke allenast utfärdade inbjudningarna ovanligt tidigt, utan äfven det tryckta programmet, som innehöll upplysningar till och med om de minsta detaljer, som voro beräknade att bidraga till medlemmarnas trefnad och i allmänhet göra de festliga samkvämen vid kongressen tilldragande, vittnade otvetydigt om organisatörernas omtänksamhet och alla anordningars gedigenhet och prakt, och i det ögonblick de utländske deltagarne satte foten på svensk mark, varseblefvo de, att det mottagande, som väntade dem, icke var gårdagens verk. Den svenska och utländska tidningspressen har frikostigt berömt den obegränsade gästfrihet konungen och folket visade sina utländska gäster, och ej mindre generalsekreteraren grefve Carlo Landbergs omtänksamhet och outtröttliga ansträngningar [2]).

---

[1]) Öfversatt från engelskan.

[2]) Vi nämna särskildt *Academy, Athenæum, London* and *China Telegraph, Times, Schwäbischer Merkur, National-Zeitung* och *Freie*

På aftonen den 1 september hölls ett inledningssamkväm i mottagningsrummen å' Grand Hôtel, hvarvid omkring trehundra medlemmar voro närvarande och gästvänligt undfägnades med åtskilliga förfriskningar. Dessa förberedande sammankomster äro ganska angenäma. Många lärde, som träffas endast på dessa kongresser hvart tredje år, skaka här åter hand med hvarandra, medan andra, som förut känt hvarandra endast på grund af fotografi eller brefväxling, för första gången råkas ansigte mot ansigte.

Kongressens högtidliga öppnande försiggick den följande dagen på middagen, då H. M:t konung Oskar II i egen person öppnade förhandlingarna i vapensalen i Riddarhuset, som både ut- och invändigt hade ett festligt utseende, hvilket är ganska ovanligt vid dylika vetenskapliga sammankomster. De församlade medlemmarne buro galadrägt, diplomatiska kåren hade sin plats till höger och de delegerade till vänster om tronen; många af dessa buro sina akademiska kostymer, och den lifliga taflan förhöjdes genom närvaron af infödde österlänningar i sina nationaldrägter och ett stort antal damer. H. M:t höll med klar och klangfull stämma ett tal (på franska), hvari han hälsade de församlade medlemmarne välkomna. Baron von Ehrenheim, president i organisationskommittéen, yttrade några ord, hvarpå grefve Landberg höll inledningstalet och till sist omnämnde de båda pris — det ena för de semitiska språkens historia och det andra för arabernas kultur före Muhamed — som konungen utsatt 1886. Inga europäiska lärde hade anmält sig till täflan, och ingen af orientalerna hade fullständigt uppfyllt vilkoren för erhållande af pris [1]).

Presse, ur hvilkas spalter vi hämtat ett och annat, som synts oss förtjäna att upptagas i en skildring i allmänna drag af kongressen.

[1]) Scheik Mahmud Schukri el Alúsí från Bagdad, som täflat om det andra priset, ansågs emellertid värd hedersomnämnande och erhöll äfven guldmedalj.

H. M:t begagnade på samma gång tillfället att visa, det han förstod att uppskatta de utmärkta tjänster professorerna Nöldeke i Strassburg och Goldziher i Budapest gjort den semitiska grenen af den orientaliska forskningen, genom att tilldela dem båda guldmedalj. Äfven professor J. M. de Goeje från Leiden erhöll vid detta tillfälle af khediven en orden af hög rang såsom ett erkännande af sina värderika arbeten om Arabiens historia och geografi, hvarjämte representanten för bokförläggarfirman Brill & Komp. i Leiden hedrades med samma utmärkelse. Därpå talade baron von Kremer och andra delegerade från olika europäiska länder kort och distinkt till H. M:t, ett exempel, som ej följdes af de orientaliska gästerna med deras långa, ofta långtrådiga utgjutelser. Efter sammankomsten konstituerade sig de olika sektionerna, och två af dem, den islâmitiska och den ariska, började sina arbeten på eftermiddagen.

Ännu mera lysande än högtidligheten vid kongressens öppnande var den fest, som konungen gaf för sina gäster på slottet Drottningholm. Tre stora och en mindre ångare förde H. M:t med svit, ett antal framstående gäster, som särskildt inbjudits, och kongressens medlemmar, inalles sex hundra, från landningsplatsen vid Riddarholmen uppför Mälaren en sträcka af ungefär sex (eng.) mil mellan större och mindre holmar, allesammans skönt trädbevuxna och i likhet med båda stränderna smyckade med villor och byar. Solen hade gått ned, då man anlände till Drottningholm, där en militärmusikkår spelade i parken. Efter ankomsten till slottet, där vestibulen och stora trappan voro besatta med svenska lifgardister, gingo medlemmarne genom en fil af mottagningsrum till tronsalen, hvarest konungen och kronprinsen vänligt samtalade med sina gäster. Senare serverades en splendid supé i fem rum i bottenvåningen. Återfärden till Stockholm

tog mer än dubbelt så lång tid i anspråk som resan till Drottningholm. Men denna långsamhet var välkommen för alla; ty den utsigt, som erbjöd sig, trotsade all beskrifning. Icke allenast slottsgården var illuminerad med bengaliska eldar, medan stranden midt emot var beklädd med ljus i olika färger, utan hela vägen till Stockholm var upplyst. Hvarje villa, hvarje klippa, hvarje trädgrupp var illuminerad på alla möjliga sätt och i snart sagdt i alla möjliga färger och former. Kanonskotten, de uppkastade raketerna och fyrverkeripjäsernas nyckfulla lek bidrogo till taflans sagolika prägel, och, då man långt efter kl. 11 anlände till Stockholm, syntes Riddarholmskyrkan med sin spira af gjutjärn i skenet från en elektrisk refraktor lika tydligt som vid dager. Trots den sena timmen var antalet åskådare, som uppfylde vägen från landningsplatsen till Grand Hôtel, en sträcka af en mil, så stort, att polis och militär hade svårt att hålla den öppen för vagnarna och förekomma olyckshändelser. Det varma intresse, som ådagalades af befolkningen icke blott i Stockholm och Kristiania utan i hvarenda stad och by, som kongressens medlemmar passerade på ångbåt, järnväg eller i vagn, utgjorde verkligen ett af de angenämaste dragen hos denna festliga kongress.

Det egentliga litterära arbetet utfördes vid de olika sektionernas sammanträden, hvilka höllos fem förmiddagar under hela kongressen, och lika många dagar upptogos af de allmänna sammanträdena, från hvilka all diskussion var utesluten. Vid dessa allmänna sammankomster höllos föredrag af mera omväxlande innehåll, hvilka kunde intressera ett auditorium, bestående af dilettanter [1]).

---

[1]) Åtskilliga af dessa anföranden hade måhända ej mera gemenskap med föremålen för orientalistkongressens verksamhet än de talrika dilettanter, hvilkas tillträde till densamma blifvit så skarpt, ehuru ej orättvist klandradt.

Af de föredrag, som höllos denna dag, nämna vi här följande [1]): om Musa bin Maimuns eskatologi af d:r Wolff, om den muhammedanska traditionen af d:r Goldziher, hvari författaren visade, att den s. k. Sunna icke fortplantades muntligen, utan från början upptecknades i skrift; af d:r Dworak om en ifrågasatt edition af Turkiets störste lyriske skald Bâki; af Abdallah Fikri Pascha om Muhammeds hofpoet Hasan bin Thabits divan och ett föredrag af scheik Hamza Fathallah »om kvinnornas rättigheter enligt Islâms lagar». De båda sistnämnda anförandena höllos på arabiska. I den *icke-muhammedanska* sektionen talade professor Guidi från Rom om de syriska källorna till Sassanidernas historia och d:r Strassmaier om vissa kilskrifter från Xerxes' och Artaxerxes' regeringar [2]), hvarefter den öfriga tiden upptogs af diskussion om den s. k. sumeriska frågan [3]), i hvilken d:rr Jensen, Haupt, Halévy, Hommel och D. H. Müller deltogo. Vid slutet af sammanträdet uttryckte medlemmarne på förslag af professor Oppert sin aktning för sin aflidne medarbetare M. Amiauds minne genom att resa sig upp från sina platser. I den *ariska* sektionen höllos föredrag af H. H. Dhruwa om sanskritöfversättningen af Euklides, af Jolly om Hârîtas lagkodex, af Oldenberg om Upanishaderna och af den parsiske presten Jivanji Modi »om Haoma i Avesta». I den *egyptiska* sektionen lemnades några meddelanden af O. Beauregard om uttalet af fornegyptiskan och af Piehl om den lämpligaste anordningen af en hieroglyfordbok, medan i sektionen för Centralasien och yttersta Östern ett föredrag

---

[1]) Såsom häraf synes, är den följande redogörelsen för de hållna föredragen icke fullständig, men den har ändock tillräckligt intresse för att här böra anföras. *Utg.*

[2]) Därjämte förekom bl. a. ett föredrag af professor D. H. Müller i semitisk epigrafi, se sid. 129. *Utg.*

[3]) Om denna fråga jfr sid. 47 f. *Utg.*

hölls af hr Leland om »Pidgin-engelska i Kina» och ett af d:r Inouyé »om de kinesiske filosofernas olika åsigter om människonaturen», hvari föreläsaren genomgick alla de välkända kinesiska författarne och skildrade det inflytande, deras filosofi i allmänhet utöfvat på människonaturen, en sak där grunden icke alltid var så säker. Vidare höllos föredrag af d:r Cust om de turkiska språkens geografiska utbredning och af A. Amirchanjanz om Djagataispråkets utveckling under de sista femhundra åren.

På eftermiddagen bereddes kongressens ledamöter ett nöje af ovanlig beskaffenhet uti Simskolan, där de underbaraste simproduktioner och gymnastiska öfningar i vattnet i konungens och kronprinsens närvaro utfördes af män, gossar och flickor. Grefven och grefvinnan Landberg gåfvo på aftonen stor mottagning och en präktig supé för kongressens medlemmar, som H. M:t och kronprinsen åter hedrade med sin närvaro. Bland de öfverraskningar, som bereddes gästerna, var en smakfull imitation af en bajaderdans, som följdes af dans af dervischer.

Enligt programmet innehöllo föredragen på förmiddagen den 4:de september följande: om Cyri ärftliga konungamakt enligt kilskrifterna och bibeln af J. Halévy, som försökte bevisa, att Cyrus icke var arier utan elamit; om palmyräiska bildhuggeriarbeten och inskrifter af d:r Simonsen, om en ifrågasatt edition af gamla testamentets masoretiska text af d:r Ginsburg, och om kronologiska data enligt kilskrifterna af professor Oppert. Under de två sista föredragen var konung Oskar närvarande. Från de andra sektionerna anteckna vi: om de äldsta Sâmans ursprung och betydelse af professor Hillebrandt, om föreställningen om en senare indisk gudomlighet mellan Indra och Ganesa af grefve de Gubernatis, om Schâhbâzgarhi-versionen af Asokas-edikten af d:r K. F. Johansson, om Mansehra-versionen af Asokas trettonde edikt af professor

Bühler, om Avasyaka-kommentarierna till Jâina-litteraturen af professor Leumann, om Nyâyavindutîkâ, ett gammalt buddhistiskt arbete om logik, af professor Peterson; om måttsystemet bland de gamle egyptierna, jämfördt med andra folks i forntiden, af Brugsch-Pascha; om inskrifter, som anträffats på grafstenar vid öfre Jenisej, af professor Donner [1]), om de australiska språkens ställning i lingvistiskt hänseende af d:r Schnorr von Caroldsfeld, om den malajisk-japanska fabeln om apan och sköldpaddan af professor Kern. Professor van der Lith meddelade några prof på trovärdigheten hos författaren till Kitáb 'aja'ib al Hind [2]), och d:r Hj. Stolpe föreläste om den ideografiska skrift, som upptäckts på Påskön.

Eftermiddagen användes till ett besök i Upsala, i första hand i Gamla Upsala, en liten by, ryktbar för sina gamla historiska och mytologiska minnen, där tre högar antagas innehålla Odins, Tors och Freys grafvar. Där möttes kongressens medlemmar af studenterna, ungefär niohundra till antalet, som i sina hvita mössor erbjödo en frappant anblick. Enligt H. M:ts föreskrift öfverlemnade grefve Landberg till kongressen ett dryckeshorn, konstnärligt arbetadt af ädla metaller och emaljeradt, att användas såsom ett minne vid alla kommande kongresser, medan studenter kringburo liknande horn med mjöd eller gudadryck. Tal höllos till denna högtidlighets och den heliga platsens ära, hvarpå tvänne tåg förde studenterna och främlingarna till Nya Upsala. En procession med studenterna och en militärmusikkår i spetsen bildades vid järnvägsstationen, och efter ungefär tjugu minuter anlände kongressens medlemmar till universitetshuset, måhända det vackraste i sitt slag i hela Europa. Gatorna voro till trängsel

[1]) Om dess innehåll se sid. 132 f. *Utg.*

[2]) Detta föredrag har redan sid. 106 blifvit något fullständigare anfördt. *Utg.*

fylda med folk, och alla fönster voro fulla med nyfikna ansigten. Byggnaden, som helt nyligen uppförts, står på en höjd dominerande staden, och vid foten af åsen reser den götiska katedralen sina torn mot höjden. Universitetets vackra aula och försal äfvensom dess föreläsningssalar och fakultetsrum med sin solida inredning motsvarade fullkomligt det yttres vackra utseende. Åtskilliga tal höllos i aulan, och studentkören underhöll åhörarne med sin härliga sång, hvarvid musikkåren spelade under pauserna. En riklig och präktig supé serverades i olika delar af den rymliga försalen. De få, som voro nog lyckliga att vara närvarande, då den berömda *Codex Argenteus* — hela den germanska filologiens Ka'ba — utstäldes i rektorsrummet, torde hafva fått det intrycket, att blotta anblicken af denna skatt uppvägde alla andra litterära njutningar, som bereddes kongressens medlemmar. Ehuru det var långt efter midnatt, då tåget ångade in på Stockholms station, vimlade järnvägsstationen och gatorna i dess närhet af åskådare, som väntade på de resande, då de begåfvo sig till de olika hotellen.

Vid sektionssammanträdena den 5:te september höllos föreläsningar af Lagus om arabernas föreställningar om Nordhafvet [1]), af Grünert om sammansatta ord i arabiskan, af d:r Klein om Judits boks ålder och betydelse, af professor Chwolson om vissa syro-nestorianska grafskrifter i distriktet Semiryetchie (Kuldja) vid Kinas gräns, af d:r Ginsburg om den nya serien af London Palæographical Society's publikationer, bestående af prof på bibelhandskrifter, hvilkas hufvudsakliga utgifvande d:r Ginsburg själf blifvit anmodad att åtaga sig. I den *egyptiska* sektionen upplästes en redogörelse, författad af fröken A. Edwards, för

[1]) Föredraget är något närmare refereradt sid. 131. *Utg.*

hr Flinders Petries nyligen gjorda upptäckter i Fajum [1]; hr Marucchi redogjorde för sina egyptologiska studier i Vatikanen och meddelade, att påfven Leo XIII ämnade låta publicera alla de egyptiska minnesmärkena i Vatikanen; hr de Cara talade om gudinnorna Iris' och Iktars identitet, hr Hyvernat om koptisk paleografi. Professor Johannes Schmidt föreläste om de indogermanska stammarnas ursprungliga hemvist.

På H. M:ts särskilda inbjudning bevistade alla de utländska medlemmarne på aftonen en galaföreställning af af Verdis Aïda på operan.

Allmänt sammanträde med alla sektionerna hölls den 6 september under konungens presidium, hvarvid följande föredrag höllos: Brugsch-Pascha redogjorde för en mumie, som nyligen anländt från Egypten, och för de gamla egypternas begrafningsceremonier; professor Max Müller framlade en volym af sin nya edition af Rig-veda och Sâyanas kommentar på bordet och skildrade sina arbeten för detta verk; professor Oppert föreläste om babylonisk astronomi; professor de Goeje föredrog en afhandling om den helige Brandanus-legenden i dess förhållande till orientaliska legender; professor Dillmann föreslog en tacksamhetsadress till ärkehertig Rainer för de utmärkta tjänster, hans höghet gjort den orientaliska litteraturen genom inköpet af handskriftsskatterna i Fajum; professor Haupt skildrade Sargon II:s våldsamma död efter kilskrifturkunder; d:r Hildebrand förklarade en serie teckningar, hvilka voro tagna från Palmyras ruiner af svenska officerare år 1710 och framställa mycket mera af denna stads underbara minnesmärken än man nu kan afteckna; professor Karabacek fäste uppmärksamheten på några guldmynt af Muhammed och hans motståndare Museilima samt de vigtiga historiska

[1] Om det närmare innehållet af detta föredrag se sid. 132.

slutsatser, som kunna dragas af dem, och till sist skildrade hr Halévy efter nyupptäckta urkunder Palästinas tillstånd före israeliternas invandring [1]).

På aftonen gafs en storartad fest af Stockholms stad för kongressens utländska medlemmar på Hasselbacken, dit man anlände på små *bâteaux mouches* på ungefär tio minuter. I festligheten, som hade den mest storartade prägel, deltogo många af stadsboarne, och den förhöjdes genom illumination och fyrverkerier af alla möjliga slag.

Innan afslutningshögtidligheten försiggick följande dagen på middagen, höllos två föredrag, som återstodo från föregående dag, nämligen om parsernas historia af presten Jivanji Modi och om några försök till ornamenteringar och skrift, som påträffats i Oceanien, af d:r Stolpe. Åtskilliga infödda österlänningar uttryckte därefter sin tacksamhet till H. M:t på sina egna språk. I ett väl affattadt extemporeradt latinskt anförande tackade konungen de olika personer, som skänkt böcker till kongressen, för deras gåfvor och förklarade kongressens arbete i Stockholm afslutadt, hvarpå professor Dillmann svarade på samma språk. På aftonen gafs af organisationskommittéen en afslutningsbankett på Grand Hôtel för de utländska medlemmarna, hvilken var lika storartad som alla föregående festligheter; och mellan kl. 10 och 11 afreste de allra flesta medlemmarne på två extratåg till Kristiania icke allenast kostnadsfritt, utan äfven fria från obehaget af tullbehandling vid norska gränsen. Oaktadt det sista tåget genom ett missöde betydligt senare, än beräknadt var, ankom till Charlottenberg, såg ingen missbelåten ut med dröjsmålet, och som vädret var härligt, var stämningen utomordentligt angenäm, och då de båda tågen, nu sammankopplade till ett enda långt tåg, ångade ut från Charlottenbergs station

---

[1]) Jfr sid. 106, där hufvudinnehållet redan blifvit anfördt. *Utg.*

vid half ett tiden, hälsades passagerarne med hurrarop af en mycket stor folkhop. Några timmars resa genom det mest pittoreska landskap förde tåget till Kristiania, och hvarje station tycktes blifva mer och mer full med folk, ända tills hufvudstaden uppnåddes. Kristiania station var skönt smyckad med flaggor och grönt, och studentkören hälsade gästerna välkomna med sina sånger. De gator, som förde till de förnämsta hotellen, voro fylda med flere tusen ifriga åskådare, och här liksom annorstädes ådrogo sig de lärde från Amerika och alla land i Europa en god del af den nyfikenhet, hvarmed österlänningarne i sina olika pittoreska drägter beskådades. Vid det samkväm, som hölls i Frimurarlogen på aftonen, var det uppfriskande för de utländske lärde att se Norges professorselement så talrikt representeradt.

Förhandlingarnas öppnande försiggick den 9:de september kl. 10 f. m. i universitetets aula; prins Eugen hedrade detta sammanträde med sin närvaro, och undervisnings- och ecklesiastikministern Bonnevie, som höll ett för tillfället lämpligt tal, presiderade. Efter honom uppträdde den berömde egyptologen professor Lieblein, som skildrade de olika orientalister Norge fostrat — Lassen, Holmboe, Broch, Schröder bland de döda, Caspari, Bugge, Blix, Seippel, Friis, Skrefsrud, Daae bland de lefvande. Efter honom höll den parsiske presten Jivanij Modi ett föredrag om sin religions monoteistiska karaktär och riktning. Därpå skildrade professor Max Müller efter några inledande anmärkningar om »Österlandets heliga böcker» det inflytande, som beröringen med kristendomen utöfvat på den indiska religionen. Sedan herr Harilal Dhruwa från Baroda sjungit en hymn ur Rigveda, lemnade professor Deussen en filosofisk redogörelse för den samma, hvarpå förhandlingarna afslutades af den akademiska kören, på samma sätt som de börjat.

Utflykten till Oskarshal och Bygdö, i och för hvilken medlemmarne stego ombord kl. 4, var åter en af dessa angenäma lustfärder, som anordnats med så mycken omtänksamhet, och försiggingo med kunglig prakt. Medan utsigten från den förra platsen öfver Kristiania och den mellanliggande fjorden, i storslagenhet och behag täflade med allt hvad gästerna hittills sett i Skandinavien, var det ett lärorikt tillfälle, som högt uppskattades af alla, att bese de träbyggnader, som konung Oskar II låtit uppföra i nära öfverensstämmelse med fornnorska byggnader. Aftonen tillbragtes på Bygdö kungsgård, där prins Eugen och kammarherre Holst gjorde les honneurs å konungens vägnar vid en luxuös *souper dinatoire*, hvarefter de berömda musikartisterna herr och fru Gröndahl föredrogo några stycken med biträde af en kör af trettio sångare. Återfärdens behag förhöjdes mycket genom bengaliska eldar och fyrverkerier på olika lämpliga punkter. Det var verkligen en förtjusande syn.

Färden till Hönefos eller »fallen vid Höne» och tillbaka, som upptog större delen af följande dag, var jämte den pittoreska utsigten märkvärdig för festens populära karaktär, enär ortens invånare, skolbarnen inberäknade, i hög grad bidrogo till den allmänna glädjen. Här fotograferades medlemmarne i grupp. Vid Drammens station serverades på återresan te och lätta förfriskningar af stadens damer.

Vid sektionssammanträdena på måndagseftermiddagen och tisdagsmorgonen höllos följande föredrag: i de *semitiska* sektionerna af von Mehren om en allegorisk afhandling på arabiska med titel »fågeln» af Avicenna [1]), af Almkvist om bidrag till den moderna arabiskans lexikografi, af Merx om den messianska läran hos samaritanerna, af Halévy om den semitiska artikeln, af Hommel om den sumeriska frågan, af Sayce om de så kallade kappadokiska kilskrif-

[1]) Jfr sid. 131. *Utg.*

terna [1]), af Tegnér om assyrisk metrik, af Glaser om de talrika sabäiska inskrifter, som han samlat, af Euting om de nabatäiska inskrifterna, som han påträffat på Sinaihalfön[2]), af Jäger om assyriska gåtor och ordspråk, af Ball om en inskrift på hufvudet af en babylonisk staf, af Caspari om Hieronymi öfversättning af den alexandrinska versionen af Jobs bok, af Hildebrand om orientaliska mynt, funna i Sverige. I den *ariska* sektionen höll J. Burgess ett föredrag om arkeologiska forskningar i Indien, hvilket ledde till ett förslag, framstäldt af d:r Bühler, som ock antogs, att styrelsen i Indien skulle erinras om vigten af de arkeologiska undersökningarnas fortsättande med de infödde furstarnes bistånd, där detta kunde erhållas. Ett förslag, som framstäldes af E. Kuhn om en vetenskaplig undersökning af de språk, som talas vid Indiens nordvestra gräns, antogs likaledes. Dhruwa skildrade guzaratispråkets historia, för hvilket han redogjorde ända från förra delen af nionde århundradet. De Esoff framstälde armeniska språkets historia i Europa, Tsagarelli behandlade de georgiska minnesmärkena i det hel. landet och på Sinai [3]), Bugge gjorde några anmärkningar om armenisk etymologi, Tegnér talade om *l*- och *r*-ljuden i de ariska språken, Ludwig om textkritik af Rigveda och Vasconcellos-Abreu om sanskrit-inskriften i Cintra. Från de andra sektionerna anmärka vi ett föredrag af E. Schiaparelli om en outgifven inskrift från Amenophis II:s tid, ett af Amélineau om koptisk poesi, af Cordier om det svenska ostindiska kompaniets historia under adertonde århundradet, af Boell om ordet Shang-ti och transskriptionen af kinesiskan samt af Daae om landet Tax i Kina.

Onsdagen den 11 september hade endast den första afdelningen af den semitiska sektionen ett kort samman-

---

[1]) Om detta föredrag se sid. 130. [2]) Jfr sid. 66. *Utg.*
[3]) Se närmare härom sid. 105. *Utg.*

träde, hvarvid de Goeje gjorde några anmärkningar till ett ställe hos Ibn Khordâdbeh om den handelsförbindelse, som i äldre tider egt rum mellan slaver och nordmän och Levanten. Vidare höll Seippel ett föredrag om ett hittills okändt namn på nordmännen (Urmân), Krsmarik meddelade några anmärkningar om *waqf*, Schiaparelli om Tha'labs Qawâ'id alschir, Baschir ibn Rustân talade på arabiska om »el 'ajab fî lughat el 'arab» och Scho'aib ibn Abdallah om »el bayân wel ṭahsîl.»

Många värdefulla och intressanta föredrag lades af brist på tid till handlingarna, som om de blifvit hållna [1]), och skola i behörig tid publiceras i kongressens tryckta förhandlingar. När allt kommer omkring, utgjorde det personliga umgänget mellan de lärde — af hvilka många kanske icke träffats på åratal, medan andra här sågo hvarandra för första gången — en af kongressens mest tilldragande och gagneliga sidor, som i hög grad bidrog att stärka förut ingångna vänskapsförbindelser, utjämna misshälligheter och skapa en vänlig stämning. De allt uppslukande glänsande festligheterna lemnade dock nästan litet tillfälle till sådant stilla samspråk. Måtte man vid kommande kongresser vidtaga lämpliga åtgärder äfven i denna riktning!

Vid det allmänna afslutningssammanträdet på eftermiddagen den 11 september under hr Bonnevies presidium sjöng hr Dhruwa en sanskrithymn, som han författat till den norska gästfrihetens pris [2]). D:r Inouyé meddelade i samma syfte sina intryck i ett tal på tyska, och grefve de Gubernatis höll ett föredrag om de kosmografiska föreställningars ursprung, som förekomma i Dantes *Purgatorio*. Till sist föreläste Brugsch Pascha öfver nya upptäckter i

---

[1]) Förf. menar, att deras innehåll endast i korthet refererades, för att fullständigare intagas i acta. *Utg.*

[2]) Se idyllen N:o 1 i slutet af brochyren. *Utg.*

Egypten i samband med Exodus. Efter ett afskedstal af professor Lieblein förklarade hr Bonnevie i konungens namn kongressen afslutad [1]).

På aftonen gafs för medlemmarne i Frimurarlogen en bankett för 430 personer, hvarvid förekom stekt björnkött bland matsedelns läckerheter. Två tåg förde medlemmarna till Göteborg. Vid Trollhättan i Sverige, dit ankomsten skedde vid niotiden morgonen därpå, gjordes fem timmars rast, för att man skulle få tillräcklig tid till frukost och ett besök vid de ryktbara fallen och slussarna i Göta kanal. På de bästa punkterna njöt man af utsigtens storslagenhet och skönhet, som ännu mer förhöjdes genom ett härligt väder. Denna sista dag af kongressens festligheter skall länge lefva i deras minne, som följde den till slut. Den afslöts med en splendid fest, som gafs af invånarne i Göteborg för kongressens medlemmar, hvilka alla medförde det intrycket från Skandinavien, att ingenting kunde hafva öfverträffat den verkligt kungliga prakt och den utomordentliga gästfrihet, hvarmed konung Oskar II mottagit sina gäster, och att Sveriges och Norges folk i rikt mått ådagalagt sitt intresse för de utländske lärde med en hjärtlighet, välvilja och takt, som ej lemnade något öfrigt att önska. Icke häller får det glömmas, att medlemmarne stå i stor tacksamhetsskuld till grefve Landberg, som med H. M:ts bifall uppgjort alla anordningar och med stora uppoffringar bidragit att sörja för de från så många länder sammanströmmande gästernas trefnad och gästvänliga mottagande, och hvars energi och organisationsförmåga man hufvudsakligen har att tacka för den lyckliga framgången af denna kongress.

R. Rost.

---

[1]) Här redogör förf. för den tillsatta kommittéen, hvarom förut blifvit nämdt. *Utg.*

Referat ur Trübners Record.

Från samma nummer af Trübners Record, hvarur den föregående skildringen af d:r Rost är hemtad, må ock upptagas några föredrag, hvilka i ett eller annat afseende ega särskildt intresse.

Professor *D. H. Müller* framlade 2 nya arbeten i semitisk epigrafi och berörde dem med några ord. Det första var en kritik af en del af Corpus Inscriptionum Semiticarum utg. af J. och H. Derenbourg, som innehålla 69 (däraf 18 nya) sabäiska och himjariska inskrifter. På samma gång som talaren gaf ett ampelt erkännande af Franska Institutets förtjänster i fråga om semitisk epigrafik, påvisade han, att arbetet led af flera fel och saknade önsklig filologisk skärpa.

Det senare arbetet innehöll 150 nyutgifna inskrifter från el-Ora (i norra Arabien), samlade af prof. Euting i Strassburg. Hälften af dem tillhörde den Minäiska kolonien, som i 200 års tid hade sina handelsfaktorier i trakten. De öfriga 75 inskrifterna voro affattade på en nordarabisk dialekt, af talaren kallad Lihyani, som hade höjt sig till literaturspråk 10 eller 12 århundraden före Muhammed. I paleografiskt afseende stode språket mellan feniciskan och sabäiskan, och inskriptionerna härrörde från det i kilskrifterna och Koran omnämda Thamud. Redan en babylonisk cylinder i British Museum (fr. 1000 f. Kr.) egde samma form på typerna. Talaren slöt med att i glödande ordalag prisa Eutings odödliga förtjänster om dessa märkliga dokument och uttalade den tacksamhet man vore skyldig forskarne Doughty, Huber och Glaser.

A. H. Sayce ansåg om de s. k. kappadociska kilskrifterna, att dessa vore en assyrisk dialekt, men med åtskilliga fonetiska egenheter och främmande ord. De företedde en viss likhet med de i N. Syrien funna Tel el-Amarna-texterna och härrörde därför sannolikt från samma tid och från en assyrisk koloni i det s. k. Khanu det större (så kalladt i assyriska kilskrifter). Innehållet rörde sig mest om affärer, isynnerhet penningelån.

Professor *A. Müllers* föredrag om »el Qifti» innehöll i korthet, att denne arabiske författare (född i Öfre Egypten på 1100:talet) liksom sina närmaste innehaft höga befattningar i statens tjänst under Ajjabiderna och därigenom egt tillgång till utmärkta officiella källor, hvarför hans talrika historiska arbeten skulle haft den största betydelse, om de icke strax efter hans död (1248) gått förlorade vid mongolernas eröfring af Aleppo. Nu funnes nästan blott ett utdrag af ett grammatiskt arbete och af en samling biografiska och bibliografiska notiser, hvilket 2 år efter hans död gjordes af en Zauzani. Ehuru alla dess manuskript härrörde från en dålig källskrift, hade det dock stor vigt och en fullständig upplaga vore önsklig.

D:r *H. Ethé* hade vid katalogisering af Bodlejanska bibliotekets nya samling af arabiska manuskript i Oxford påträffat ett nytt hittills okändt men betydande verk af den bekante arabiske författaren Jakut (1179—1230), nämligen Mu'jam aludabâ, ett biografiskt och bibliografiskt lexikon öfver de förnämsta författarne under Hedjras fem första århundraden.

Prof. *I. Goldziher* påpekade i ett sitt föredrag, att han i 2:ne volymer af sina »muhammedanska studier» hade behandlat Muslims religiösa lif under Omajjadermas dynasti och därvid funnit, att Murgites-sekten, som vanligen ansågs hafva dogmatiskt ursprung, egentligen varit ett politiskt parti, som bildade opposition mot Omajjadernas intransigenta re-

ligiösa fiender. Partierna hade visat sig redan i de äldsta *hadîth* (berättelserna).

Prof. *W. Lagus* nämde i sitt anförande om »arabernas kunskap angående Nordhafvet», att han sedan en tid sysselsatt sig med forskningar angående detta ämne, och, hänvisande till de för 30 år sedan af Reinaud och von Mehren gjorda uttalanden samt följande arbeten, anmärkte han, att han däri funnit åtskilliga misstag, t. ex. på ett ställe hos Istakhri, där Mordtman öfversatt ett ord med »Britain», borde samma ord fattas såsom dual af ett ord »barrijjatun», som betyder »öken».

Prof. *A. F. van Mehrens* föredrag handlade om den berömde arabiske filosofen Ibn Sinas l. Avicennas sinnrika skrift »Fågeln», hvars innehåll, som i flera fall påminde om den kristna poeten A. Prudentii didaktiska form (från 4:de seklet), utgjordes af följande allegori: Jägare hade fångat ett stort antal fåglar i sina nät, och de fångade fåglarne, som insattes i burar, ledo först mycket af fångenskapen, men vande sig småningom därvid, till dess några af dem lyckades fly, och då de kvarvarande sågo dem lyfta sig i höjden, bådo dessa, att de skulle komma och hjälpa dem till frihet. Dessa gjorde så, men ändan af kädjan hade de ännu kvar om foten, och sedan de med stor ansträngning höjt sig öfver 8 bergstoppar, erhöllo de tillträde till »den store Konungen», inför hvilken de klagade sin nöd, såsom förorsakad af detta ännu vidhängande stycket af kädjan. Då lofvade han dem en ängel, som skulle bringa deras förtryckare befallning att aftaga kädjan; detta befrielsens sändebud var dödens ängel.

Talaren hade för afsigt att utgifva alla Avicennas allegoriska skrifter.

Grefve *A. de Gubernatis* påpekade ett fall af atavism i indiska mytologien mellan Indra, som framstäldes ridande på en elefant, och Ganesa, som hade elefanthufvud,

och visade under anförande af flera detaljer, att alla de Ganesa tillagda funktionerna tydde på dess ursprung från Indra.

Miss *A. Edwards* märkliga föredrag innehöll att i närheten af Fayum i mellersta Egypten hade M:r Flinders Petrie, agent för Egyptiska Exploration Fund, träffat på en samling skärfvor af lerkärl med alfabetiska figurer, hvilka anses tillhöra konung Menefta (vid tiden för israeliternas utvandring) och den mycket äldre Osertisin II. Bokstäfverna hade befunnits vara identiska med det grekiskt-feniciska alfabetet, men i en föga utvecklad och därför mycket ålderdomlig form. Då de äldsta kända profven af detta alfabet voro mycket yngre (på Moabitstenen från 900 f. Kr., och på benen af Abu Simbuls staty i öfre Egypten från 600 f. Kr. ditristade af Psammetichs soldater), kunde man däraf förstå, huru betydelsefull denna upptäckt var, som med ens förde samma alfabet tillbaka till 1450 f. Kr. och ännu längre, därmed kastande nytt ljus öfver detta språks förhållande till Egypten. Frågan om hvad skrift Moses begagnade på sina taflor, som förut varit omtvistad, emedan man ej kände tidigare prof af grekisk-feniciskan än 900, kunde nu anses hafva i detta afseende blifvit besvarad.

D:r *Leitner* meddelade angående Hunzafolket och dess språk, att det var af malajisk härkomst, muhammedanskt blott till namnet, och hade förbindelser med Druserna på Libanon. Språket vore egendomligt däruti, att nomen endast kunde förekomma i förening med possessivt pronomen, ty det hade t. ex. ej något abstrakt ord för »hufvud», utan skilda ord för »mitt hufvud», »ditt hufvud» o. s. v.

Prof. *Donner* lemnade om grafinskriptionerna vid öfre Jenisei följande meddelanden:

Den, som först väckte uppmärksamheten på dessa grafskrifter, var svenske officeren Strahlenberg, en af fån-

garne vid Pultava, som fördes till Sibirien och som efter återkomsten 1730 publicerade en beskrifning af nordöstra Europa och Asien; nu kände man inalles 8 grafstenar. Vid stränderna af Jenisei hade en mängd föremål af brons blifvit funna, som bevisade tillvaron af en altaisk bronsålder, hvarför Finska Arkeologiska Sällskapet i Helsingfors de 3 sista somrarne afsändt en särskild expedition, som bl. a. kopierat dessa inskrifter. Sedan talaren redogjort för särskilda lärdes olika meningar angående såväl deras språk som affattningstid (somliga föra dem till den förkristna tiden), slöt han af funna kinesiska mynt, att Jeniseialfabetet måste ha varit i bruk ännu i 9:de årh. efter Kr., men den omtalade bronsåldern räckte många århundraden tillbaka. Skriften ginge från höger till venster och hade i det yttre likhet med den hos icke semitiska stammar i Mindre Asien och Grekland brukliga skriften från 400 à 500 f. Kr., isynnerhet den lyciska och kariska; några bokstäfver liknade äfven det egyptiska. *Ett* ord trodde talaren sig med säkerhet kunna läsa: »abagha», (funnet både i Mongoliskan och i Jakutskan) = »onkel»; men hoppades, att de nya nu delgifna noggranna kopiorna skulle underlätta tolkningen [1]).

---

[1]) Åtskilliga af de öfriga i Trübners Record upptagna föredragen hafva redan i de föregående skildringarna blifvit anförda. *Utg.*

Ett besök i Sverige och Norge under 8:de Orientalistkongressen [1].

(Af Mrs Max Müller.)

De, som voro nog lyckliga att få deltaga i den 8:de Orientalistkongressen i Stockholm och Kristiania, skola länge minnas densamma såsom den mest lysande sociala och intellektuella samling, de någonsin bevistat. Ingen kommande kongress kan hoppas att komma i jämbredd därmed. Sköna landskap, utmärkt väderlek samt den ädla gästfrihet och det lifliga deltagande, som visades af alla klasser från den kunglige protektorn ända ned till den ringe torparen och arbetaren på fältet, samverkade till att göra denna kongress mera lik en dröm eller en saga ur Tusen och en natt än 14 dagars möte i det arbetsamma 19:de århundradet.

Men huru njutningsrikt det än var, var icke allt nöje, ty att döma af de tryckta berättelserna blef ett ganska ansenligt och solidt arbete utfördt hvarje f. m. i sektionerna, mer än vid någon af de föregående kongresserna. Vid den sista sessionen blefvo de kommande kongressernas möten stälda på en mera praktisk grundval, och kommittéen erhöll en mera permanent form än den hittills egt. Konungen af Sverige behagade blifva Orientalistkongressens fortvarande Protektor och Grefve Landberg blef med acclamation utsedd till stående sekreterare.

Vi hade en mycket angenäm sjöresa från Stralsund på den utmärkta ångaren »Sten Sture». Vid dess ankomst

---

[1] Öfversatt från engelskt manuskript.

till svenska kusten väntade oss ett mottagande, hvilket visade sig vara blott ett förespel till hvad, som egnades kongressen under hela tiden. Malmö's alla 40,000 invånare tycktes hafva betäckt kajerna och gatorna och taken, och de gåfvo oss ett hjärtligt engelskt hurrá, ganska olika de skarpt markerade trefaldiga *hurrá,* hvilka vi sedan ofta hörde och som liknade 3 hastiga skott »*rah, rah, rah*». Efter åtskilliga svårigheter genom trängseln lyckades vi komma till stationen och få biljätter till extra tåget och sofplats på detsamma, men alla försök att erhålla några förfriskningar misslyckades. Följande dagen funno vi vid uppvaknandet en angenäm dag och ett angenämt land, klippor som bröto fram öfverallt genom marken, täta skogar af björk, ek och fur, med sjö efter sjö ($^2/_3$ af landet säges vara vatten). Landskapet liknade den lägre delen af Schweitz, och stugorna och husen äro alla brun- eller rödmålade med hvita dörrar och fönster. Detta ger lite värme åt Sveriges eljes gråa utseende.

Stockholm, dit vi anlände vid 9-tiden, har ett pittoreskt läge till en del på öar och kullar i sjön, hvarigenom det täflar med alla andra hufvudstäder i Europa, och de som besökt Konstantinopel säga, att det är svårt afgöra, hvilkendera staden de vilje gifva företrädet. Vi funno stationen i Stockholm uppfyld af folk. Generalsekreteraren, grefve Landberg, mötte oss med kungligt ekipage för dem, som voro konungens gäster. Dessa bodde alla tillsamman i två våningar af Grand Hôtels annex, en vacker byggnad med façaden mot hamnen och midt emot kongl. slottet. Intet kunde vara mera kungligt än den gästfrihet, som slösades på konungens gäster. De hade tre kungliga vagnar till sitt förfogande, tjänare som väntade i vestibulerna, och anrättningarna på bordet, hvarest de 11 gästerna intogo sina måltider tillsammans, voro de mest utsökta. Bland dem voro representanter för England, Frankrike, Tyskland,

Italien, Österrike, Ryssland och Holland, och i Kristiania tillkommo persiske ambassadören med sina tre attachéer, som anländt för att hos konungen representera shahen. Under hela den tid kongressen räckte kunde intet vara trefligare än umgänget mellan de särskilda medlemmarne af denna »lyckliga familj», bildad af så många olika nationaliteter [1]).

Den 1 sept. hade vi lyckan vid middagen träffa den store nordiske resenären Nordenskiöld, en ytterst genialisk och behaglig man. På aftonen var det en stor samling af alla kongressens medlemmar på vårt hotell, som gaf ett godt tillfälle att se, hvilka som voro där, och det var sannerligen en brokig skara. Indier med mörka ansigten, men fina drag och intelligent uttryck, bland hvilka en var Dhruwa, ombud från Gaikwaren af Baroda; en annan var en parser, Modi, som alltid syntes i hvit linnedrägt. En annan pittoresk grupp bildades af egypterna i turbaner och fotsida silkekappor, professorer från Kairo, långa, arabiska gestalter med skarpa ansigtsdrag. De drucko endast mjölk, under det de europäiske lärde njöto af den utmärkta champagnen, som rikligt bjöds vid hvarje tillfälle. Vidare såg man perserna, hvilka skilde sig från europeerna endast genom sin svarta fez. De talade alla franska flytande. Där funnos ock några turkar i röd fez, ett par japaneser, af hvilka en var student i Göttingen, ehuru i sitt hemland medlem af Mikadons enskilda råd. Där fans äfven en tscherkassier i en hjort-färgad drägt med kartescher hängande i gyldene kädjor öfver hela bröstet. De två mest frappanta figurerna, araberna från Algier med sina hvita

---

[1]) Här har förf. en sympatisk skildring af Stockholm, hvars liflighet till sjös ej litet "förhöjdes genom de rörliga 'bateaux mouches'", af kongressens lokal, af kungl. slottet, Djurgården m. m., som för utrymmets skull här ej må upptagas. *Utg.*

burnous, ståtliga och vackra, kraftigt bygda män, ankommo först följande dag.

Den 2 sept. blefvo de 8 konungens gäster förda till slottet för att enskildt presenteras, alla i full uniform med ordnar. Två af dem, M. Schefer och Max Müller, buro det franska institutets broderade uniform, den ryske deputeraden bar persiske schahens orden, helt i diamanter på en ganska vacker drägt, äfven italienaren och österrikaren hade full uniform, under det holländaren och tysken buro sina universitets kostymer, svarta, blå, violetta kappor af tungt kläde, med egendomliga breda, platta hufvudbonader.

I Riddarhusets stora sal samlades därpå vid 12-tiden en lysande skara. Till höger om konungens plats voro de svenska ministrarne och hela den utländska corps diplomatique, alla i full uniform, till venster de deputerade från regeringar och lärda sällskap. Hufvuddelen af salen var uppfyld af icke deputerade. Trapporna och ingångarne voro beklädda med trupper. Musik af blåsinstrument tillkännagaf konungens ankomst, och hela församlingen reste sig för att mottaga honom. Oskar II är »a splendid man», och då han inträdde i salen med fasta militäriska steg i sin blåa uniform, strålande af ordnar, bland hvilka särskildt märktes persiske schahens med ofantliga diamanter af klaraste vatten, tycktes han vara idealet för en furste, och därjämte är han så vänlig, så nedlåtande mot hvar och en, att man lätt förstår hans folks entusiastiska kärlek till sin konung. Flera af de deputerade blefvo förestälda för H. M:t, som därefter intog sin tron och med klar, välljudande stämma föredrog invigningstalet [1]).

Detta följdes af tal utaf presidenten von Ehrenheim och generalsekreteraren grefve Landberg. Sedan flera pris för litterära arbeten blifvit utdelade, höllo åtskilliga delege-

---

[1]) Talet meddelas här in extenso. *Utg.*

rade tal till kongressen, baron von Kremer på tyska, M. de Gubernatis på italienska m. fl. Max Müller hade särskildt fått sig meddeladt att han *icke* skulle tala den dagen, men till sin häpnad blef hans namn uppropadt och hälsadt med en utbristande applåd. Han blef därför nödsakad att tala, hvilket han gjorde så kort som möjligt på engelska [1]. Sedan talen blifvit hållna, förklarade konungen kongressen öppnad och lemnade salen, därvid stannande här och hvar för att tala med personer, som han kände.

Kl. 6 samma e. m. reste vi till Drottningholm, konungens sommarpalats vid Mälaren. Det var en angenäm färd genom ett kuperadt landskap, de skogbevuxna stränderna voro här och hvar markerade med nätta villor. Hela vägen foro vi förbi högtidsklädda grupper af landtfolk, viftande näsdukar och skallande »rah, rah, rah», i fullkomlig samstämmighet och med precisionen af ett salutskott. Vid framkomsten funno vi hela slottet upplyst. Det var en lysande scen, rummen äro magnifika och togo sig så väl ut med alla de briljanta uniformerna. Soldater ur lifgardet bildade linje utefter hufvudtrapporna, klädda i buffelrockar och uniform från Karl XII:s tid. De stodo orörliga liksom bilder, hållande sina gammaldags svärd med båda händerna på ett egendomligt sätt. Öfverst på trappan mottogos vi af hofmarskalken, men hade knappast alla kommit in i stora salen, hvars väggar voro betäckta af porträtt i kroppsstorlek af Europas suveräner, förrän vi hörde: »Messieurs, le Roi». Mer än en timmes tid promenerade konungen och kronprinsen omkring, språkande med hvar och en på det vänligaste sätt. Utan inskränkning kunde hvar och en af gästerna gå öfverallt och konversera, uppfriskande sig med glace och mandelmjölk, en angenäm dryck, samt svensk punsch.

[1]) Såsom delegerad för sitt universitet hade han sin kappa och hufvudbonad utanpå franska akademiens drägt.

Omkring kl. 8,30 gingo vi alla, anförda af konungen, ned till en präktig supé för 500 personer, dukad i olika rum, så att hvar och en kunde få plats. Jag tog två indier under min vård och lyckliggjorde dem med kräm, géléer och oändligt med vatten. Jag hade ett långt samtal med Midhat Pascha från Konstantinopel, som började med att säga, att »enär han betraktade M. Müller såsom sin fader i österländsk lärdom, jag vore hans moder»! Men sedan dessa artigheter voro öfver, visade han sig vara ett ganska intressant sällskap. Han hade aldrig varit utom Turkiet förut och uttalade öppet sin förvåning öfver vår utvecklade civilisation. Något efter kl. 9 föreslog konungen skålen för kongressens framgång, hvarpå den persiske ambassadören på flytande franska talade för konungens välgång. Sedan sade konungen farväl, och vi alla skyndade ned till våra ångbåtar till en verkligt förtrollande scen. En mängd ångbåtar, alla förande kulörta ljus, hade kommit att ledsaga oss hem, hela palatset var en ofantlig ljuskomplex, vägen till Stockholm så långt vi kunde se markerad med kulörta lyktor och sjön punkterad med flytande massor af ljus. Konungens lustjakt ångade sakta i spetsen, följd af denna mångfärgade eskader. Åsynen af denna jakt gaf öfverallt signalen till väldiga ljusutbrott. Hvarje villa var illuminerad, från hvarje udde uppsköto raketer, stjärnor och eldskurar och genom mörkret hörde vi från alla håll högljudt: »rah, rah, rah!» Vi gledo under två timmar fram genom ett skådespel af förtrollande skönhet. Man visste knapt, hvart man först skulle se, och till och med österländingarne, som förut suttit oberörda, sprungo upp och skyndade från den ena sidan till den andra på jakten, för en gång uppväckta ur sin stoiska liknöjdhet. Skogarna alldeles glänste i olika färger, purpur, hvitt, grönt och gult, och då vi fingo Stockholm i sigte, började det

mest magnifika fyrverkeri [1]). Hela framställningen slutade med en ofantlig skur af gyllene flammor och förnyade eldklot, som lyste upp skyarna. Vi kommo hem alldeles utmattade af den förtrollande skönheten och förtjusning öfver hela skådespelet, och följande dag voro de personer man träffade knapt i stånd att finna ord för att uttrycka sina känslor af beundran öfver dess behag.

Efter sådan öfverväldigande feststämning var det icke lätt att gripa sig an med allvarliga sysselsättningar; dock utfördes den följande dagen ett ansenligt arbete både morgon och afton i de särskilda sektionerna, hvilka började så tidigt som kl. 9,30. På aftonen hade grefven och grefvinnan Landberg mottagning för hela kongressen. Konungen och kronprinsen anlände före kl. 9. Grand Hôtel var briljant upplyst med gas, och folkmassorna stodo utanför i tålig förundran till efter midnatt. De kunde nämligen ganska väl se hvad som tilldrog sig i de klart upplysta salongerna och hurrade entusiastiskt både vid konungens ankomst och affärd. Jag stod en stund vid ett af fönstren tillsammans med kronprinsen, betraktande folkmassan, och det var roligt höra den ton af tillgifvenhet, med hvilken H. Kungl. Höghet talade om folket: »ett lugnt, ordentligt, förnöjsamt folk med godt uppförande».

Den 4 Sept., efter arbete på morgonen i sektionerna, afreste vi på ett ofantligt långt extra-tåg till Gamla Upsala, residenset för konungarna under hednatiden. Vid stationen möttes vi af landshöfdingen i länet och många af professorerna samt hundra studenter i sina hvita mössor med en musikkår, och vi gingo alla i procession till de stora ättehögarna, som kallas gudarna Odins, Thors och Frejs grafvar. Då vi vände om det sista hörnet, väntade

---

[1]) Här följer en liflig målning af fyrverkeriet, som torde få förbigås, då den af flere föreg. blifvit skildrad. *Utg.*

oss en märkvärdig syn. Den största högen var radvis besatt med hundratals studenter i hvita mössor med sina fladdrande fanor, under det de midtemot belägna högarne voro uppfyllda af åskådare från den omgifvande bygden samt tre ståtliga militärmusikkårer, som spelte upp den svenska folksången, då vi kommo i sigte. På de jämna platserna mellan ättehögarne voro placerade långa bord, betäckta med hvita dukar, på hvilka stod en rad af präktiga gammaldags dryckeshorn, många med utsökt silfverarbete samt fylda med mjöd, som vi skulle dricka. Just som landshöfdingen skulle hålla sitt välkomsttal, bröt solen fram, upplysande det rikt bevuxna landskapet vid våra fötter och utspridande de lifliga höstfärgerna. Landshöfdingens helsning framkallade de ljudligaste »rah, rah, rah» från studenterna. Rektorn vid universitetet talade därefter, och då grefve Landberg sedan framträdde, framvisade han en utsökt modell i guld och emalj af de gamla svenska dryckeshornen, hvilken han öfverlemnade till orientalisterna såsom ett fortvarande minne af denna kongress. — Max Müller frambar orientalisternas tacksägelse. Vid slutet uppmanade han till tre lefverop för konungen, hvilka hjärtligt höjdes af de många närvarande engelsmännen. Talen hördes tydligt af alla på de tre högarna. Efter talen stego vi ned till bordet för att dricka mjöd ur hornen, en ganska svår bragd att utföra för dem, som ej försökt det förut. Vi lyckades, tack vare föregående instruktioner, men vi sågo många af våra vänner i ett ömkligt tillstånd med sina rockar och klädningar alldeles våta af den söta, klibbiga drycken. Vi besökte äfven en mycket gammal, anspråkslös kyrka, till hälften dold bland träden, hvilken stod vid foten af ättehögarna och sades vara bygd på platsen och murarna af det forna hednatemplet. Då vi tänkte på de långa tider, som förflutit sedan dessa högar voro centrum för det politiska lifvet i detta högst intressanta land, kände

vi, att vi verkligen voro på »helig mark», och vi sågo med större intresse på dessa hundratals unga män omkring oss, som skola bringa fram detta lif till kommande generationer.

Vi återvände med extra-tåget till Upsala, hvarest åter en stor procession bildades, genom de folkuppfylda gatorna, till aulan i universitetshuset. Detta var ganska tröttande, ty vi hade att gå en lång väg på den värsta stenläggning, som det någonsin varit min lott att beträda. Det måste ha varit verkligen pinsamt för araberna i sina gula tofflor och för mången dam i tunna skor. Vi funno en utmärkt supé, anrättad för 1400 personer. Studenterna sjöngo de vackraste fyrstämmiga sånger. De svenska rösterna äro synnerligen rika och klangfulla; där var äfven god militärmusik, men det var förgäfves att försöka hålla tal. Publiken *ville* icke vara tyst, hvilket var obilligt mot studenterna, som voro angelägna att blifva tilltalade af några bland de närvarande utmärkta främlingarna. Vi kände det som en stor missräkning, då vi funno, att det var för sent att få se den ryktbara »Codex argenteus», Ulfilas' öfversättning af de fyra evangelierna på Meso-götiska i det 4:de årh., hvilken såsom den första öfversättning af Bibeln till något annat språk än grekiska och latin är af enastående intresse. Då hämtade öfverbibliotekarien helt tillmötesgående den med en vakt af professorer från biblioteket, den enda gång på 200 år, som den någonsin lemnat detsamma. Namnet härleder sig från de massiva silfverpermarna. Universitetsbyggnaden är högst anslående [1]). Supéen var anordnad i vestibulen och musiken i aulan. Rundt omkring galleriet i aulan voro bord med té, punsch, mandelmjölk etc., serveradt af unga damer i nationaldrägter.

---

[1]) Den här följande beskrifningen af universitetshuset måste uteslutas. *Utg.*

Vid 10-tiden reste vi till stationen och fingo se den återvändande processionen, anförd af musikkåren och studenterna, som buro facklor och fanor. Intrycket häraf i den mörka natten var ståtligt. Då facklorna slocknade, gledo vi sakta ut från stationen vid studenternas och allmänhetens dånande afskeds-hurra.

Torsdagen den 5:te Sept. hade Konungen middag för sina gäster på slottet, hvarest de träffade många af ministrarna. Kl. 8 bevistade vi på operan en galarepresentation af Aida. Det var en anslående anblick, då hela den fullsatta salongen reste sig vid konungens inträde. Sången, spelet och hela iscensättningen voro förträffliga, och vi hade åter tillfälle att beundra den utmärkta fylligheten och rikedomen i de svenska rösterna både hos män och kvinnor. Emellan den andra och tredje akten mottogos alla konungens gäster på det nådigaste af H. M:t i hans egen loge.

Den 6:te Sept. hade alla sektionerna en generalseance under Konungens presidium. Brugsch Bey höll ett intressant anförande och förevisade en fullständig mumie af en ung studerande prest vid 16 års ålder. Af inskriptionerna på kistan gaf han oss en rörande berättelse om den dödes karaktär, hans föräldrars sorg och framgången i hans studier. M. Müller höll ett föredrag om sin nya öfversättning af Rig-Veda. En af araberna från Algier, en rätt vacker man i hvit burnous och en violett drägt, läste eller sjöng ett arabiskt poem, och Modi, parsern, höll ett tal om parserna.

Fredagen den 6:te besökte vi på aftonen festen, som gafs på Hasselbacken, en restaurant utanför staden. Det var en vacker afton, och hela mottagandet var alltigenom väl anordnadt. Trädgårdarna och en del af staden midtemot hade strålande illumination och glänsande fyrverkerier. Kronprinsen kom kl. 9. Konungen, som hade in-

spekterat trupperna, var trött på kvällen. Straxt efter kronprinsens ankomst gingo vi in till en supé, som i omvexling, läckerheter och i rätternas antal öfvergick allt hvad vi hittills sett eller efteråt fingo se i detta gästvänliga land. Jag hade den stora förmånen att blifva införd af krigsministern, en man lika angenäm som han är vacker. Kronprinsen var mycket artig och vänlig mot en och hvar samt föreslog kongressens skål i några få väl valda ord. Hans tack för den för honom utbragta skålen blef ock mycket väl framburet. Vi återvände hem omkring kl. 10, enär vi hade mycket, som förestod oss nästa dag [1]).

Den 7:de blefvo konungens gäster vid 11-tiden befalda upp till slottet i full uniform och fingo där mottaga olika grader af Nordstjärnans orden, hvarvid stora korset och första klassen utdelades af konungen själf, andra och tredje klassen af en minister. Det är en synnerligen smakfull dekoration med orden: »nescit occasum» [2]).

Konungen afslöt kongressen vid 12-tiden. M. Müller framförde kongressens tack till H. M:t för all godhet. Konungen afslöt förhandlingarna med ett, efter hvad man sade mig, vältaligt latinskt tal. På sin väg ut skakade konungen hand med och tog farväl af alla de mera framstående delegerade och alla sina gäster. Då jag uttryckte min tacksamhet till H. M:t för den stora vänlighet han visat, svarade han på det mest hjärtliga sätt på förträfflig engelska: »All right, you must come again».

Kl. 5 samma e. m. hade de manliga deltagarne i kongressen en afskedsbankett på Grand Hôtel. Där voro

---

[1]) Fredags e. m. besåg jag i sällskap med en svensk dam några Elementarskolor, hvilkas lokaler äro vida bättre än vid någon af våra högre skolor i England.

[2]) I det mörka silkesbandet hänger en hvit fyrstrålig emaljstjärna, med guldkronor mellan strålarne, bröststjärnan är af silfver.

kuvert för 500 personer, och den mest intressanta delen var matsedeln, af hvilken hvarje deltagare erhöll ett ex. Särskilda orientalister hade blifvit ombedda att om hvarje rätt skrifva några verser på ett österländskt språk. Det var den mest originella idé och utförd med äkta »esprit» [1]). Under banketten företog jag en utfärd till Haga och Ulriksdal, två på landet belägna slott med vackra trädgårdar, isynnerhet det senare.

Kl. 11 samma kväll lemnade vi i två extra tåg Stockholm med en allmän känsla af saknad, blandad med tacksamhet för den vänlighet och gästfrihet, som blifvit slösad på oss. Hotellet och staden voro åter illuminerade, och hela *Stockholm* var på gatorna för att se vår affärd och gifva oss ett sista »hurra». Vid dagsljuset befunno vi oss i en mycket tilltalande trakt, kullarne högre än i Sverige men samma omvexling af klippor och skogar, ehuru färre sjöar, och den allmänna färgen mindre grå än i Sverige, emedan hösten hade framskridit längre och träden, bland hvilka mullbärsträden äro framstående, redan voro mera kolorerade.

Ett missöde på järnvägen under natten, då axeln på lokomotivet gick sönder, försenade vår ankomst till Charlottenberg, hvarest vi skulle intaga frukost, och vi voro alla ganska hungriga. På en liten station fick en af de persiske attachéerna tag i lite torrt bröd, för hvilket både jag

---

[1]) Sålunda beskrefs "Potage à la suédoise" på kinesiska af prof. Schlegel, "Saumon à l'Impériale" af Max Müller på Veda sanskrit; "Paté de Foie Gras" af prof. von Gabelentz på mandschu, ett mycket lustigt poem, som skildrade, huru gässen reflekterade öfver sitt slut och gladde sig öfver det mottagande, som väntade dem i Norden, såsom "paté de foie gras" från alla de församlade orientalisterna. Bordeauxvin beskrefs af prof. Haupt i kilskrift på en sönderbruten stenplatta och åtföljdes af en ritning med imitation af Nineves marmorskifvor, det hela fullt af fin humor.

och den persiske ambassadören voro ytterst tacksamma. Då vi ändtligen ankommo till Charlottenberg, gränsstationen till Norge, funno vi en förträfflig frukost, som fritt serverades för hela kongressen och där vi betjänades af kvinnor i nationaldrägter. Från denna punkt tilltog vägens skönhet med hvarje mil och likaledes folkets intresse. Hvarje station var packad, hvarje by i rörelse och vi ångade fram genom ett stående fladder af näsdukar och skall af hurrarop, och då vi anlände till Kristiania, mötte vi en ny hyllning. Stationen var prydd med flaggor och perrongen fyld af studenter i svarta mössor med ofantliga svarta tofsar, hvilka uppstämde en förträfflig körsång, då tåget stannade. Konungens gäster mottogos af hofmarskalken i full uniform och fördes till hotell Victoria, en till det yttre ganska anspråkslös bygnad, men ytterst komfortabell med utmärkta sofrum, intill ett öppet galleri rundt omkring en gård, likt några af de äldre italienska hotellen.

Följande dagen den 9:de öppnades förhandlingarna af prins Eugèn, konungens yngste son, och en minister i konungens namn. Alla voro i full högtidsdrägt. Där höllos flera utmärkta föredrag, men det, som mest tycktes uppväcka allmänna intresset, var en extempore berättelse af M. Müller om tre af hans indiska vänner Nenemiah Goreh, Kesehjub Chunder Sen och Rámabái, den skickliga författarinnan till »Högkastens indiska kvinna».

På eftermiddagen åkte vi till halfön Bygdö, medan de öfriga reste öfver fjärden på ångbåtar. Vi besökte först Oscarshalls slott, nu användt blott såsom museum för kungl. familjens räkning. Från tornet hade vi en fin utsigt öfver den vackra fjorden och de många öarne, hvilka voro liksom sådda härstädes, och vi iakttogo de 4 flaggbeprydda ångbåtar, som öfverförde de öfriga kongressmedlemmarne, samt lyssnade till tonerna från den vackra musiken ombord. Strax därefter anlände prins Eugèn i en öppen vagn, dragen af 4

kraftfulla skymlar, och vi blefvo alla presenterade för H. K. H. Därpå beságo vi de intressanta gamla norska byggnaderna, som konungen samlat på ett ställe, infattadt af skogen [1]).

Därifrån begåfvo vi oss till Bygdö kungsgård, där prinsen och hofmarskalken bjödo oss på en präktig supé, som värdigt täflade med de i Stockholm anordnade. Efter supéen hörde vi den mest fulländade musik, en kör af mansröster, som sjöng ett antal sköna norska sånger. Vi stodo alla omkring lyssnande i trädgården, som upplystes af färgadt elektriskt ljus, och öfver våra hufvud hade vi fullmånen, som speglade sig i fjorden under oss. Det var dock den mest njutningsrika fest, och behaget af vår färd hem förhöjdes genom illuminationer. Oscarshall var bokstafligen öfvertäckt af gyllene lyktor, och många andra punkter voro upplysta.

Tisdagen den 10:de sept. hade sektionerna sammanträde på f. m., och därpå fördes den vid 2-tiden på järnväg till Hönefosen för att se de beryktade fallen. De mottogos af täta folkmassor, alla stadens och traktens skolor, som strödde blommor, och sedan de betraktat vattenfallen från en brygga, som går öfver forsen, hvilken här är ansenligt bred, blefvo de fotograferade i en stor grupp. Under tiden hade flertalet af konungens gäster rest landvägen för att få se mera af landet. Löfverkets skönhet nästan täflade med Amerikas berömda löffällning. Efter en lång resa uppför, ankommo vi på höjden, där mulbärsträdet upphörde, och efter intagen frukost färdades vi genom en stor furuskog, och sedan vi passerat ett långt klipppass kommo vi ut på en platå, där hela Holstfjorden låg framför oss. Vägen under nedstigningen var ännu vack-

---

[1]) Här följer en beskrifning af bygnaderna, som för utrymmets skull ej kan upptagas. *Utg.*

rare, på höger hand hängde klipporna nästan lodrätt öfver den väl gjorda vägen, under det till venster en brant risbevuxen bank sluttade ned till fjorden. Medan hästarne hvilade, besökte vi en utsigt, och blefvo därvid förvånade öfver stillheten omkring oss; blott en eller två stugor syntes, inga nötkreatur eller får, icke en enda fågel en gång. Vi skulle ha kunnat inbilla oss vara de första upptäckarne af den vackra utsigten. Vi uppnådde Hönefosen vid tiden för den middag, som gafs af staden. Vi hörde åtskillig god sång af blandade röster. De sjungande stodo på en balkong, medan vi befunno oss i trädgården nedanför. Vid 7-tiden afreste vi midt under de dånande hurraropen till Drammen, en betydlig affärsstad. Där väntade oss ett lysande emottagande. Bron öfver den breda strömmen var illuminerad, likaså järnvägsstationen, hvars väntsalar voro prydda med flaggor och försedda med bord; vid hvartdera af dessa presiderade två damer från Drammen och gåfvo oss te, smörgåsar m. m. Damerna täflade med hvarandra i smak vid anordningen af sina bord, och hvar och en hade en silfverurna eller fint antikt kopparteкök. Under den timme vi dröjde, kunde intet öfverträffa deras vänlighet och gästfrihet. Blommor lemnades till de mest framstående kongressmedlemmarne, och vi funno, att många hade rest dit flera mil från sina hem på landet för att se och tala med dem, som de redan kände genom deras arbeten. Då vi småningom gåfvo oss i väg, voro hurraropen både från vårt tåg och staden bedöfvande, och alla kände sig gripna af det djupa intresset och vänligheten hos dessa okända vänner, som vi aldrig kunde vänta få återse. Vid hvarje station vi passerade voro perrongerna packade, på den enda, där vi stannade, blefvo massor af blommor inkastade i vagnarne, och då vi 12,30 på natten uppnådde Kristiania, var den af blommor smyckade stationen full af människor, som hurrade och svängde sina näsdukar.

Den 11:te var en mer stilla dag, och efter kommittée-mötet beságo vi det stora nyligen funna vikingaskeppet [1]). På e. m. åkte vi till en hög punkt, hvarifrån vi kunde se öfver staden och fjorden med alla dess öar. Sedan en afskedsbankett för herrarne blifvit hållen, afreste vi kl. 10 till Göteborg. Kl. 2 på morgonen passerade vi Fredrikshall, hvarest Karl XII blef dödad. Fästet var illumineradt, och den utsirade stationen öfverfull af folk. De flesta af oss lågo i våra bäddar och kunde blott bakom gardinen titta ut på de entusiastiska skarorna, men många af herrarne gingo ned och promenerade omkring bland dem.

Kl. 8 den 12:te sept. ankommo vi till Trollhättan, där vi mottogos af styrelsen för Göta kanal och på vagnar, som väntade på oss, färdades till den lilla staden, på hvars förnämsta hotell en förträfflig frukost serverades, hvarefter vi vandrade ned till fallen. Strömmen delas af en ö, på hvars sidor vattnet skummar och brusar och dundrar nedåt fallen. Dess kraft värderas lika med 176,000 hästar och drager kvarn efter kvarn — i själfva verket är Trollhättan ingenting annat än papper och sågkvarnar [1]).

Efter någon hvila reste vi kl. 2 till Göteborg, dit vi ankommo vid 5-tiden. Det är en pittoresk gammal sjöhamn, och den säges vara ganska rik. Vi skulle gärna ha velat utforska det, men tiden medgaf det icke. Kl. 8 möttes vi alla i den stora hufvudsalen i Grand Hotell Haglund. Intet kunde öfverträffa artigheten och vänligheten hos våra Göteborgsvärdar, men jag tror, att vi, som nära 14 dagars tid haft så mycket nöje tillsammans, kände det smärtsamt vid tanken på, att *det* var vår sista fest. Banketten var, likt allting här, väl arrangerad och anrättningarna utmärkta, under det en god musikkår förhöjde nöjet. Där förekommo flera skålar, men ej några särskildt goda

[1]) Här följer en beskrifning, som utrymmet ej tillåter upptaga.
Utg.

tal [1]), och efter kaffet drogo min man och jag oss tillbaka, trötta af att vara behagliga på många språk.

På fredags morgon den 13:de voro vi alla tidigt i farten för afresan. De fleste följde med ett extratåg till Helsingborg för att fara öfver Helsingör till Köpenhamn. Grefven och grefvinnan Landberg, på hvilkas goda organisationsförmåga och outtröttliga vänlighet kongressens hela framgång berodde, kommo till stationen för att se affärden, och vi skildes från dem med verklig saknad. Vi hade en behaglig resa på det med genomgång försedda tåget, och till middag stannade vi vid en liten station bland beundrande skaror från hela trakten omkring, hvilka belönades för sin nyfikenhet, enär araberna, parserna, hinduerna, perserna och turkarne voro med på vårt tåg, och som dessa vid denna tid hade funnit, att de uppväckte stort intresse, vandrade de omkring och exponerade sig själfva vid hvarje station till stor förlustelse för oss andra [2]). I Helsingborg voro stationen och gatorna fullpackade, och blott med möda kunde vi uppnå vagnarne, som skulle föra oss till ångbåten. Då denna lade ut, utbröto de mest bedöfvande hurrarop, hvilka vi hjärtligt besvarade, och vi stodo, svängande våra näsdukar, så länge vi kunde urskilja gestalterna på stranden. En lustångare, full af herrar och damer, följde oss halfvägs för att gifva oss ett afskedshurra, men slutligen vände den om, och det stod såsom en verklighet för oss, att vår lysande kongress var slut och att vi hade sett de allra sista af våra vänliga och gästfria värdar.

Det hade varit en njutningsrik tid, som aldrig kan förgätas af någon bland oss — lik en lång dröm. Själfva

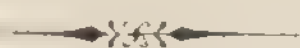
---

[1]) Landshöfdingen presiderade och midt emot honom satt jämte persiske ambassadören hans fru, en ståtlig dam i svart sammet och diamanter. Göteborgs-damerna voro mera smakfullt klädda än någon vi sett förut, och där var en fin exposition af diamanter.

[2]) På en station träffade vi tre ganska trefliga svenska flickor, som läst M. Müllers arbeten och nu följde med oss till Helsingborg.

vädret deltog i den allmänna stämningen och log emot oss dag efter dag, och det rörande intresse, hvilket visades oss till och med i de minsta kojor, som vi färdades förbi, ingaf oss den känslan, att vi voro bland gamla, tillgifna vänner. Då vi sista gången fäste vår blick på den gästfria svenska kusten, hoppades vi, att dess stjärna aldrig skulle gå ned — »nescit occasum».

Georgia Max Müller.

Den åttonde internationella orientalistkongressen.

(Sanskrit-idyller af H. H. Dhruwa.) [1]

Idyll I.

Tack till de skandinaviska folken för deras gästfrihet mot Kongressen.

1. En gång i flydda tider sände Pârvatî (= bergens dotter) [2]) sina båda söner på en resa omkring världen, och hon erbjöd såsom pris (för den förstkommande) två sköna tärnor Siddhi (= fulländning) och Buddhi (= förstånd).

2. Den ene (krigets gud) anträdde färden på sin påfågel, den andre Ganesa (visdomens gud), som red på sin råtta, erhöll efter att hafva gått omkring Siva och Sivâ (= Pârvatî, hans föräldrar) de två ljufva tärnorna med ansigten så sköna som månen.

---

[1]) Införda i Trübners Record och därifrån öfversatta. *Utg.*

[2]) Orden inom parentes äro förklaringar, tillagda i öfversättningen. *Utg.*

3. När nu Skanda (krigets gud) återvände, blef den ömma Umâ (Pârvatî) ganska sorgsen, och bestört begaf hon sig bort till Ilâvartta-landet, okändt för människor.

4. Anföraren för Gudarnes här blef ganska modfäld; han sökte ett land, som kunde täfla med Gudarnes Svarga (paradis), och då han här sett en oförliknelig natur, en ljuft leende skönhet och ett land, fullt af godhjärtade människor, tog han där sitt hem.

5. Detta är Skandavartta (Skandas land), kändt såsom Svarga (Sverige) och Uttarâpatha (norden, Norge), ganska vänliga land. Det har blifvit funnet äfven af Friheten (som har där sitt hem); äfven Bhâratî (lärdomens gud af Bharata = India) älskar att begifva sig dit.

6. Må de skandinaviska folken, fria från hvad ondt är, fröjdas i denna värld, med sina hjertan gästfria mot andra och med sina sinnen hängifna åt inhemtandet af Österns vishet!

Idyll II.

Trollhättan, Kongressens sista besök.

1. Denna sköna ström dansar, sjunger, kuttrar ljuft och ler så vackert med sitt hvita skum. Den leker omkring och friar till solens ljufva stråle.

2. Natt efter natt och från ställe till ställe önskar äfven månen dricka dess vatten och kyssa dess sköna anlete. Han omfamnar densamma med sitt ambrosiska sken, och full af kärlek intränger den i hans öppna hjärta.

3. O, den studsar tillbaka, den skakar sina grönaktiga, ljufva böljor och sitt mjölkhvita skum, än omslingrad af månens strålar i natten, än bränd af solens sken under dagen. Den bär sin alltid friska, underfulla, för sinnet tjusande skönhet liksom i hårlockar. Huru älskligt!

Idyll III.

Beskrifning af det mottagande kongressen erhöll.

1. Den till mig skänkta blomman af en lady, med ögon lika lotus och med ansigte likt månen, skall jag alltid bära vid mitt hjärta. Ty i denna blomma framställes hennes enkelhet, ljufhet och hennes känslofulla ömhet.

2. Aldrig, aldrig skall den välkomsthälsningen förgätas, lik en glänsande flod af uppmärksamhet, svallande liksom den stora oceanen. Hvilken mängd af fanor, händer lika dallrande löf, läppar och ögon, lika den ljufva lotus, med småleenden af ljuf glans och förströelser, blandade med ofantlig njutning!

3. Ljufva ord tecknade i illuminationer, ständigt grönskande guirlander, blomsterkastning, frambrytande klasar af eldstjärnor (i fyrverkerierna), musik liksom af himmelska korister och af behagfulla feer och ovanliga operadanser, angenäma för öga och sinne.

4. Där bjöds på Gudarnes mjöd och på fester, öfverflödande af vin och läckraste kött, där visades för oss strömmarnes ljus (vattenfall), berg, sjöar och de skönaste ställen: o, orientalisterna hafva blifvit underhållna här dag efter dag utan afbrott, liksom om de voro gudar, som begifvit sig till sina hem såsom gäster!

5. Hvad aldrig blifvit skådadt i verkligheten, aldrig hördt i poeternas sånger var Skandinavernas gästfrihet — må den genljuda igenom världen!

H. H. Dhruwa.

